GVLIELMI LILII, OLIM SCHOLAE PAVLINAE apud Londinum moderatoris, de Latinorũ nominum generibus, de uerborũ præteritis & supinis, regulæ non minus utiles, quàm compendiosæ, cum annotationibus THOMAE ROBERTSONI Eboracensis.

QVIBVS accessit de nominibus heteroclitis, de uerbis defectiuis, ac demum de uersibus pangendis, auctariũ neutiquã pœnitendum, per eundem THOMAM ROBERTSONVM, appositis ubiq; annotationibus.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ :

Καὶ οἱ συνιέντες ἐκλάμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος.

Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti. Danielis 12.

BASILEAE, ANNO
M. D. XXXII

INTEGERRIMO IN CHRISTO PATRI, DOMINO IOANNI LONGLONDO, Episcopo Lincolniensi, præcipuo patrono ac Mecœnati suo, THOMAS ROBERTSONVS Eboracensis S. D. P.

PRODIIT superioribus annis, PRAESVL integerrime, libellus quidam nomine Gulielmi Lilij, de generibus nominum, de præteritis ac supinis uerborum, oppidoquam elegans sanè, nec mediocri artificio cōscriptus, illam Lilianam modestiā ubique expresse referens, dum uidelicet multo plus eruditionis pariter ac fructus in recessu occultet, quàm prima fronte polliceatur: utpote quem magis in puerorū usum elucubratum apparet, quàm ut autoris sui ingenium ambitiosius uenditet. Hunc cum nō ita pridem Oxoniæ pueris aliquot optimæ spei, ac tum quidem nostræ fidei creditis, inter cætera rudimenta prælegendū curauerimus, rati planè, id quod est, nihil penitus nec facilius, nec iucūdius, nihil nec doctius nec magis concinnum, nihil denique nec maiori cōmodo nec compendio, illi ætati tradi posse: Cōperimus tamen, ut sunt uaria mortaliū palata, non defuisse quosdam nec sanè indoctos homines, qui libello curiosius inspecto causarent non solum mutilum esse & ἀκέφαλον, nimirum quod de heteroclitis, de uerbis defectiuis, & alijs quibusdam, quæ huc spectare uiderentur, nulla fieret mentio, sed deesse etiam in his ipsis permulta ab alijs quidē grāmaticis tradita: forsan quod in primo operis frontispicio, ut apud alios (præsertim neotericos) ferè fit, nō occurrissent statim exoticæ illæ spirituum, geniorū, amnium, urbium, & arborū uoculæ, cuius farraginis sunt cherubim, seraphim, cherub, seraph, muthul, cim,

nephet, ispal, & id genus sexcenta: Postremo nonnulla non tam manca esse, quàm etiam planè falsa, dum ex nominib. cum alia non pauca, uti ipsi uolebant, tum uero uannus & anus pro uetula, nullũ genus sibi assignatũ haberent: Dum inter uerba, flecto, plecto, figo, & fluo, in distribuendis supinis prorsus ἀσύμβολα dimitterent: Dum disco, fathisco, & palleo, eò ambiguitatis redigerent, ut modo habere praeterita, modo rursum carere dicerentur: Breuiter, dum alij quidem uersus claudicarent, alij uero licentiosi ac nimiũ ὑπέρμετροι & penè ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶντες uiderent. Haec & his similia, ut in totum inficiari nõ potui, ita partim in praematuram autoris mortem, qui tunc, ut opinor, de nulla re minus quàm de aeditione cogitabat: partim etiam in chalcographos, retorquenda duxi, qui ob pauxillum lucelli librũ nondum nec castigatũ, nec absolutum, sed uelut è funere domini sui sublectum, cõtinuò ad praelum rapiunt, interim etiam, ut solent, τὸ εὖ κείμενον sua inscitia deprauantes: Caeterum non esse tantum mendorũ, quin leui negocio à praeceptoribus ipsis ita tollerent, ut non solum citra offensam, sed cum fructu quoque non exiguo, tyronibus adhuc rudibus tradi potuisset. Hic cum illi protinus instarent, ut ego tam facilem prouinciã in meos humeros reciperẽ, una opera non apud pueros modò gratiam initurus maximam, sed & praeceptoribus quoque ipsis, id laboris quod in his emendandis necessariò insumendũ foret, in totum ademptturus: quum sic inquã instarent illi, coepi equidẽ euestigio ceu ἁλιεὺς πληγεὶς ὕδει ποδὰς, quod aiunt, ἀναχωρεῖν, uel q̃d memor essem, quàm non inconsulte Hectorem fratrem admonuisset Paris ille Homericus, uir alioqui parum cordatus, ubi ait:

πὰρ δύναμιν δ' οὐκ ἔστι καὶ ἐσσύμενον πολεμίζειν.

Vel q̃d mihi uisus essem fastidiore stomacho, quàm ut tam anxias harum minutiarũ λεπτολεσχίας citra nauseam deuorare sussti

re ſuſtinerem. Quid multis? Quo ego ſtudioſius excuſatio ni meæ locum parare conatus ſum, hoc improbius illi perurgebāt, nec oppugnare deſierunt, donec cò perpuliſſent, ut quod prius tantopere effugere quærebam, poſtea ſaltem uel illorū periculo aggrederer. Illis itaq; potius quàm mihi imputandum quis non uidet, quomodocunque ceſſura ſit huius periclitationis alea? Nam ego non irata tantum Minerua, ſed perinde ac ſi ἄκων μὲν ὁ ζεὺς οἶδεν, ut habet prouerbium, rem planè aggreſſus ſum. Verum ubi ſemel expugnati, harena cedere, atquè herbam dare coacti ſumus, euicto animo noſtro non ſolum quantum rogabamur præſtitimus, hoc eſt non ſolum ſublatis mendis annotauimus quæ uidebantur annotanda, ſed & auctarium etiam neutiquam, ni fallimur, pœnitendum, prioribus adijciendum curauimus: additis ad genera quidem nominibus heteroclitis, ad præterita uero & ſupina, defectiuis uerbis, ac omniū poſtremo breui quodam uerſificandi cōpendio, ceu colophone, adiecto. Quod uel hoc conſilio à nobis factum eſt, partim ut liber harum rerum acceſſione abſolutior, querulorum moroſitati facilius ſatisfaceret, ſed potiſſimū ne nos amplius poſt hoc tædiū utcunq; deuoratū ad κράμβην δίσεφθον truderemur. Atque hic mihi cògitanti, poſt tot cæcos anfractus, & imperuias uiarum ſalebras (ut nobis rudibus & inexercitatis uiſæ ſunt) utcunq; ſuperatas, cui nam potiſſimū has qualeſcunq; lucubratiunculas, primasq; noſtri ingenioli ἀπαρχὰς nuncuparem, tu præ cæteris doctiſſime patrone ſtatim in mentem ueneras: cui quantum deberem, longe facilius agnoſcere potui, quàm rationē diſpicere, qua tot tuis in me beneficijs ulla ex parte reſpondere licuit. Cæterū ne quod tantopere geſtiebat animus, pari feſtinatione pertentarem, ἴσχε γὰρ, ut inquit Homerus, αἰδὼς καὶ δέος. Puduit enim me, fateor, non mediocriter ſortis meæ, qui non haberem

aliud, quo te donarem, primum, summũ Mecœnatẽ meum, tum uero Episcopum ac primi nominis theologum, quàm triuiales grammaticorũ canonas: Ad quorum lectionem, à tot sacris studijs, à tot saluberrimis cõcionibus, quas pluscu los iam annos per totam hanc insulam, non dicam quanto cum applausu, at certe cum maximo audientium fructu & laude tua disseminaueris: à tot denique occupationibus se rijs, uel dum causæ audiuntur, uel tractatur res cleri, maio re ne cum dexteritate an prudentia uix dixerim: ab istis in quam, & multis huius generis sanctissimis negocijs, ad legendas insipidas ἐκ τῆς τριόδου φλυαρίας grauitatem tuam re uocare, non tam piaculum uidebatur, quàm planè nephas, & nimium audax facinus. Tametsi non ignorabam ueteris consuetudinis præiudiciũ, huic incepto nostro non fauere modò, sed abunde etiam patrocinari. Quibus uideo prisco more receptum, ut aliquando principibus uiris ingenij sui fœturas dicari curarent, etiamsi pro certo compertũ esset, eos, quod dicatum erat, nunquã perlecturos, ut saltem uel illorum titulis studiosorũ affectibus opus ipsum magis commendaretur: quando iuxta Plinij sententiam, quædam nõ alio nomine in summo habeantur precio, quàm quod templis sint dicata. Quod unum emolumentum & ego ex hac ad te nuncupatione mihi aucupari laboro. Proinde ubi mul tis argumentis abunde exploratum erat, mihi nullo modo phas esse, ut te ab augustissimis sacrarum literarũ penetrali bus accersitum, in hoc miserum grammaticorũ pistrinum uelut ἀφ᾽ ἵππων, ut aiunt, ἐπ᾽ ὄνους intrudere conarer, satis tandem splendide cum libello actum uideri cœpit, si utcunque sub tuo patrocinio auspicijsq́ in lucem prodire permitteretur, eo doctis omibus haud dubie multo plausibilior & gratior futurus, quod tibi uiro summa & autoritate & eruditione crederetur non displicuisse. Et licet ipsum scribendi argu

mentum tuis studijs, ut nō semel iam diximus, sit multo alie nissimum, ludo tamen illi literario, quem nō paucos iam annos Henleæ non paruis impensis aluēris, maioribusq́ in omne usque æuum, in perpetuam patriæ ac reipublicæ tuæ utilitatem confirmare paras, uisum est in primis conuenire posse. In huius ergo recentis scholæ tuæ usum, optime Præsul, uisum est hoc quicquid est literarij muneris fausto, ut auguror, omine, ὅτι ἀγαθῷ θεῷ, ut ille ait, consecrasse: opus uidelicet, ut (si non aliud quàm moles spectetur) non adeò magnum, ita, uti & spero & opto, pueritiæ britannicæ non infrugiferum futurum. Cui si accedat concinnatissimus ille libellus de octo partium constructione, ac Petri Mosellani tabula de schematibus, nō uideo quid amplius desideret puer, quo minus iam uel citra pædagogi operam, etiam sine cortice, ut Flaccus inquit, natare possit.

Bene uale. Londini, postridie
Nonas Maias,
ANNO M. D. XXXII

AD LECTOREM.

LIBVIT hic in huius opusculi frontispicio autorum catalogum apponere, è quorum monumentis has qualescūq; excerpsimus adnotationes, quò suboleat prudens lector, legendis hisce nostris, se non omnino oleum (quod aiunt) & operam perditurum.

AVTORES LATINI.

Marcus Cicero
Fabius Quintilianus
Caius Plinius
Seneca
Solinus
Cæcilius Plinius
Aulus Gellius
Macrobius
Apuleius
Cato
Marcus Varro
Columella
Palladius
Titus Liuius
Sallustius
Caius Cæsar
Suetonius
Lucius Florus
Pomponius Mela
Cornelius Celsus.
Vitruuius.
Iulius Firmicus
Martianus Capella
Diuus Hieronymus
Diuus Ambrosius
Diuus Augustinus.

POETAE.

Plautus
Terentius
Vergilius
Ouidius
Horatius
Lucanus
Catullus
Tibullus
Propertius
Statius
Sillius Italicus
Valerius Flaccus
Seneca Tragicus
Lucretius

Iuuenalis

Iuuenalis
Persius
Martialis
Manilius
Claudianus
Ausonius
Prudentius
Iuuencus
Sedulius
Sidonius
Serenus
Rhemnius interpres Dionysij.

VETERES.

Liuius Andronicus
Ennius
Næuius
Lucilius
Cæcilius
Gracchus
Asinius Pollio
Accius
Auienus
Pomponius
Crassus
Turpilius
Bassus
Aemilius Macer
Titianus
Piso
Lucius Cæsar
Orbilius
Canutius
Metellus Numidicus
Lamerius
Lucius Gellius
Cassius
Claudius
Pompeius Magnus.

GRAMMATICI.

Nonius Marcellus
Festus Pompeius
Marcus Varro
Diomedes
Probus
Caper
Phocas
Donatus
Seruius
Terentianus
Priscianus
Victorinus.

RECENTIORES.

Laurentius Valla
Georg. Valla Placent.
Theodorus Gaza
Angelus Politianus
Hermolaus Barbarus
Thomas Linacrus
Gulielmus Budæus
Erasmus Roterodamus

Cœlius Rhodoginus
Baptiſta Egnatius
Raphaël Volaterranus
Aldus Romanus
Antonius Nebriſſenſis
Antonius Mancinellus
Ioannes Deſpauterius
Perottus
Calepinus
Aliiq́ id genus ſcriptores quãplurimi.

GRAECI.

Demoſthenes
Ariſtoteles
Athenæus
Galenus
Paulus Aegineta
Dioſcorides
Stephanus.

POETAE.

Homerus
Heſiodus
Theocritus
Aeſchylus
Callimachus
Cratinus
Phocylides
Nonnus
Theognis.

HENRICVS KNOLAEVS DE ANNOTA-tionibus præceptoris sui, ad studiosam pubem.

Ὅστις γραμματικὴν τὴν τεχνῶν μητέρ᾽ ἁπασῶν,
  Καὶ πολύκαρπον ἔχων παιδοδίδαγμα φιλεῖς,
Ὅστις παύροισιν καλὰ πολλὰ μαθήματα ζητεῖς,
  Ἀμφοτέραις χερσὶν ταῦτα δέχου σχόλια.
Οὐνομάτων τε κλίσεις χ᾽ ἑτερόκλιτα χωλὰ δίδωσι,
  Ῥηματικήν τε γονὴν καὶ μέλος ἀονίδων.
Μικρὰ μὲν ἔξεστι, σὺ δὲ οὔποτε μικρ᾽ ἐκπέμπου,
  Μικρὸς μικρὰ πρέπει, πρόχειρα παιδαρίοις.
Πολλάκι, ὥστε λέγουσι, χάρις βαιοῖσιν ὀπηδεῖ.
  Πολλάκι τῶν ὄντων κρείττονα βαιότερα.
Ἆρα μικρὰν μικροῖς ἀγοράζων χρήμασι βίβλον,
  Εὑρήσεις ὦ παῖ καρπὸν ἄρ᾽ οὐδὲ μικρόν.

EIVSDEM KNOLAEI τετράστιχον.

Ausonij ruris segetes, si falce recurua
  Carpere forte uelis, hunc pete Lector agrum:
Vomere quem docto coluit doctissimus ille,
  Ille Robertsonus, flos, decus Oxoniæ.

FABIVS INSTITVTIONVM ORA TORIARVM PRIMO.

NOMINA declinare & uerba in primis pueri ſciant, nec enim aliter peruenire ad intellectũ ſequentium poſſunt: quod etiam admonere ſuperuacuum fuerat, niſi ambitioſa feſtinatione pleriq à poſterioribus inciperent, et dum oſtentare diſcipulos circa ſpecioſiora malunt, cõpendio morantur. &c.

GVLIELMI LILII DE LATINORVM NOMINVM GEneribus Carmen, cum annotationibus THOMAE ROBERTSONI Eboracensis.

REGVLAE GENERALES PROPRIORVM.

PROPRIA quæ maribus tribuuntur mascula dicas,
Vt sunt diuorũ, Mars, Bacchus, Apollo. Virorum,
Vt Cato, Vergilius. Fluuiorũ, ut Tybris, Orontes.
Mensium, ut October. Ventorum, ut Lybs, Notus, Auster.

Angelorũ & dæmonũ nomina, quum sint Hebraica & barbara, inepte latinis generib. inserunt̃. Cuiusmodi sunt:

שָׂטָן בַּעַלְזְבוּב כְּרוּב שָׂרָת כְּרוּבִים שְׂרָפִים

Satan, Beelzebub, Cherub, Seraph, Cherubim, Seraphim Quibus tamen Græci scriptores articulum neutrum subinde apponunt, ut τὰ χερουβίμ, τὰ σεραφίμ, ut Latini etiã ἐπίθετα neutra, ut beata Seraphim. Sed qua ratione id fiat, non satis liquet hebraice scientibus, præsertim quum illis neutrum genus ubiq; desit.

Fluuiorum uocabula uel hoc nomine masculino genere efferuntur, quod hos ceu deos quosdam antiquitas uenerata sit, persuasumq; habuerit singulis inesse sua numina, & uelut deos incolas. Albula tamen apud Nasonem, Allia apud Lucanũ, fœminina leguntur: quod κατὰ σύνθεσιν po

tius fit, quàm terminationis gratia: prçfertim quum Martia lis dicat in masculino: Cui rector aquarum

Albula nauigerum per freta tendit iter. Et Tibull.

Testis Arar, Rhodanusq; celer, magnusq; Garūna.

Sic Claudianus: Formosus Thuria ripis. Nam sic restituit Hermolaus Barbarus. Illud etiam Lucani, Tepidum Iader, uidetur figurate dictum, ut ad flumen referas: ut etiā illud Ciceronem ad Atticum lib. quarto: Lacus Velinus interciso monte in Nar defluit. Quū Vergilius Nar albus, dicat. Ausonius: Sulphureus Nar, quomodo & cæteri loquūtur. Στύξ, λήθη, & Acheruns apud Plautū fœminina sunt, & illis inferorū paludibus ab effectu adscripta. Muthul apud Sallust. barbara uox est. Deniq; uentorū nomina masculina sunt, quod & illi ethnicis etiam pro dijs habebantur. λίψ, Latini Aphricū uocant. νότος, nobis Auster dicitur, quasi nebulosus aut humidus: νοτὶς enim Græcis humorem significat.

Propria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: siue dearum
Sūt, ut Iuno, Venus. mulierū, ceu Anna, Philotis
Vrbiū, ut Elis, Opus. regionū, ut Grçcia, Persis
Insulç item nomē, ceu Creta, Britānia, Cyprus.

Opus Opuntis, ab ὀπόεις ὀπόεντος κατὰ συναίρεσιν, μητρόπολις λοκρῶν. Vnde Opuntius adiectiuum. Nec mireris si quando in istis Poëtas inuenies, neglecta ratione, terminationem secutos. Vergilius:

Pontus & ostriferi fauces tentantur Abydi.

Nisi forsan sit hoc Abydum, in nominandi casu.

Excipienda tamen quædam sunt urbiū, ut ista
Mascula, Sulmo, Agragas. quædā neutralia, ut
Argos,

Tybur, Prẹneſte, & genus Anxur q̃d dat utrũq;.

Ouid. Sulmo mihi patria eſt, gelidis uberrimus undis.

Verg. Arduus inde Agragas. Vrbs Siciliæ, unde Empedocles Agragantinus dicitur apud Lucret. Hodie Agrigentum & Agrigentinus. Horatius:

Aptum dicit equis Argos. Et Homerus:
Ἄργος ἐς ἱππόβοτον. Et alibi:
πολυδίψιον ἄργος ἱκοίμην.

Sic Varro: ἵππιον ῥ Ἄργος. Silius Italicus:

Hinc tybur Catille tuum, ſacriſq; dicatum
Fortunæ Præneſte iugis.

Nam Præneſte ſub ipſa, Poëta nõ citra figuram dixit: non ſecus q̃ Iuuenal. Gelida Præneſte. Eſt & zeugma apud Lucan. neutri generis, non quia nomen oppidi, ſed potius (ut uidetur) quia ῥηματικὸν in μα, à uerbo ζεύγνυμι, de quo Stephanus in hunc modum: ζεῦγμα πόλις συρίας ἐπὶ τῷ εὐφράτῃ, οὗ ἀλέξανδρος ζεύξας ἁλύσεσι διεβίβασε τὰ στρατόπεδα.

Legitur & Reate neut. apud Silium:

Magnæq; Reate dicatum Cœlicolûm matri.

Anxur modo maſc. modo neut. reperitur. Martialis:

Sine ſalutiferis candidus Anxur aquis. Horatius:
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.

Suthul, Gadir, apud Salluſt. quemadmodũ Cim, Nephet, Iſpal, & ſimilia oppidorũ nomina, barbara ſunt. De ijs uero quæ in plurali tantũ inueniũtur, quod genus ſunt Veij, Gabij, Philippi, inter ἑτερόκλιτα agendum.

REGVLAE GENERALES APPELLATIVORVM.

Appellatiua arborũ erunt muliebria, ut alnus,
Cupreſſus, cedrus. Mas ſpinus, mas oleaſter.
Et ſunt neutra, ſiler, ſuber, thus, robor, acerq;.

Arbores inter fœminina hac de causa recenseri putat Priscianus, quod fœturæ suæ uelut matres quædã sint, quibus & Poëtæ suas δρυάδας καὶ ἁμαδρυάδας, Philosophi uitam quandam suã, Plinius etiam sexum & coniugiũ attribuit. Vnde factum uideri posset, ut ueteres aliquot arborum uocibus masculine abusi fuerint, sicut Ennius, qui Rectosq; cupressos, scriptũ reliquit. Sed fac ubiq; memineris adolescentiã Latinæ linguę balbutiem infantię suæ correxisse, in ornatissimamq; dicendi formam redegisse, quæ circa Ciceronis seculum floruit maxime: Hanc uelim tibi præ cæteris imitandam proponas. Ad copiam parandam omnia obseruanda sunt: ad imitationẽ optima. Neq; enim si Ennius, Crux & Cor mascul. protulerit: Cæcilius, Hilaro fronte: Plautus, Virile sexus. &, Comburebat gutturem, atque id genus alia, de quibus apud Nonium & Priscianũ abunde, idem tibi licere putes: quinpotius in uniuersum ab obsoletis illis & iam desitis uocabulis non secus quàm à scopulo, ut inquit ille, abstinendum: ne dum latine loqui πολυπραγμονεῖς, nihil aliud quàm molestas illas antiquitatis sordes atq; ὀψιμαθίαν quandã, siue, ut ita loquar, γλωσσοφθόρον affequaris. Proindequoties uetustiora à nobis interspersa deprehenderis, scias id in rem tuam factum esse, nimirũ ut simul discas & inter usitata & prisca distinguere, atq; etiam à Grammaticis quibusdam interim præcauere, qui hæc, una farragine, uelut ignem & aquam promiscue confundere solent, citra omnem discriminis aut iudicij rationem.

Rubus, dumus, & siler, si Prisciano credimus, inter frutices, non arbores, numeranda sunt. Rubus in fœminino usus est Serenus in præceptis medicis:

Manditur apta rubus gingiuis, & bona labris. Et Pruden. Quem contorta rubus densis cruciatibus edit. Vt oleaster, sic piraster dicimus & pinaster: quo postremo

Plinius

Plinius & Gaza in fœminino utuntur. Sunt & oleaſtrum, piraſtrum & pinaſtrũ neutra, ſignificantq́ ſtirpem notham & à primæua bonitate degenerem. Suber Plinius in maſculino uſurpat lib. xvi. cap. xxv. Gaza & alij in neutro.

EPICOENA.

Sunt etiã uolucrũ, ceu paſſer, hirundo: Ferarũ,
Vt tygris, uulpes: Piſcium, ut oſtrea, cetus:
Dicta epicœna, qbus uox ipſa genus feret aptũ

Ἐπίκοινα dicuntur, quæ confuſim utrunque ſexum, una uocè unoq́ articulo repræſentant, cuiuſmodi ſunt pleraque auium nomina: ut

Hic		Hæc	
	Paſſer		Aquila
	Pauo		Pica
	Turtur		Cornix
	Miluus.		Coturnix.

Et ex quadrupedibus etiam nonnulla, ut

Hic		Hæc	
	Lepus		Muſtela
	Cuniculus		Viuerra
	Sciurus.		Feles.

Ex piſcibus magna pars, ut

Hic		Hæc	
	Mullus		Balena
	Pecten		Muræna
	Salmo.		Sepia.

Ex uermibus & inſectis, ut

Hic		Hæc	
	Bufo		Rana
	Pulex		Eruca
	Culex.		Rubeta.

In ijs quoties ſexum diſtinguere uolumus, aquila mas, & aquila fœmina dicere licebit; id q̃d in ſimili ratione ab Ouidio uides factum, quum ait:

Ales habet quod amet, cum quo sua gaudia iungat,
Inuenit in media fœmina piscis aqua.

Attamen ex cũctis, quæ diximus ante, notandũ
Omne quod exit in um, seu græcum siue latinũ,
Esse genus neutrũ. Sic inuariabile nomen.

De fluuiorũ nominibus in um, exemplum habes apud Lucanum: Crustumiumq; rapax. Et flumen Rhenum, apud Horatium. De urbibus, ut Mediolanum, Londinum, Louanium. De regionibus, ut Cantium.

De arboribus, ut bdellium, ebenum, balsamum. Vnde opobalsamũ, succus eiusdem. Xylobalsamum, lignum seu materia. Carpobalsamum, fructus: Nam ὀπὸς Græcis succum, ξύλον lignum, καρπὸς fructum significat.

Ex genere uolatili, ut τὸ οἶστρον. Est & ὁ οἶστρος, Gaza asylum reddit. De piscibus, ut ostreum, conchylium. Cæterum si iam hoc idem de proprijs uirorum & fœminarum affirmare aggrederer, id quod hoc loco Lilius aperte innuisse uidetur, non tam facile forsitan persuaderem, nimirum quod recentiores Grammatici, qui soli pené omnium manibus teruntur, diuersum & asserant & doceant. Equidem tamen Fabij iudicio malim accedere, qui non uno in loco scribit esse nomina quædam, quæ fœminas quidem significent, sed neutrali positione, ut Glycerium. Priscianus etiam neque semel neq; hæsitanter docet, non solum fœminarum propria quædam inueniri neutra, ut hoc Glycerium, hoc Dorcium: sed & uirorum etiam, ut hoc Bassion, hoc Heliconion. Neque deest ratio, cum græcorum ὑποκοριστικὰ in ιον neutra sint: qua enim ratione τὸ ἀνθρώπιον & τὸ ὑποσόλιον dicimus, eadem τὸ γλυκέριον & τὸ φιλγύνιον uidetur dicendum. Porrò quod legiť apud Terentiũ mea Glycerium, non meum, non magis contra hoc præceptum facit,

cit, quàm quod apud eundem subinde repetitũ inuenias: Vbi est illic scelus qui me perdidit. Et alibi: Insuper scelus postquã ludificatus est uirginem. Idem: Vt illud dij deæq; omnes senium perdant, qui me hodie remoratus est. Rursum alibi: Eas se personas non negat transtulisse in Eunuchum suam. Et Vergilius:

Centauro inuehitur magna.

Neque enim (ut opinor) usquam erit tam excors literator, qui scelus & senium idcirco esse masculina pręcipiet, quod hic cum mascul. coniuncta deprehendantur: ut nec Eunuchum & Centaurum fœminina, quod hoc loco illius generis ἐπίθετα sibi asciscant. Proinde in ijs & huiusmodi plus quàm mille figuratis locutionibus, quas ne sim nimis odiosus, in præsentia adscribere supersideo, ad sensum omnia, nõ ad uoces referenda sunt. Quod qui diligentius perpendet, facile cernet, fieri posse ut Glycerium sit neutri generis: & simul probe dixisse Terentium, mea Glycerium. Per me tamen unicuique liberum erit, ut quod uelit sentiat, præsertim quum sciam Donatum & alios doctos uiros diuersum sentire: Tantum ostendo, quid mihi Lilius hoc loco tanquam probabilius uideatur secutus. Quæ tamen opinio tum demũ mihi magis ac magis cœperat arridere, postquam intellexeram LINACRVM nostrum in hanc quoque sententiam propè pedibus iuisse, uirum ut in omni literarum genere absolutissimum, ita in grammaticis non curiosum modo, sed planè superstitiosum, adeò ut à doctissimis etiam uiris hoc nomine male audiret, quod cæteris studijs subinde intermissis, in hac una re uideretur nimius.

Sic inuariabile nomen.] Hæc Græcis ἄπτωτα dicuntur, qualia sunt

Phas

Hoc { Phas, nephas
Nil, nihil
Cornu, genu. & cætera in u singul.
Instar & forsan.
Spinter apud Plaut.
Gith, quo utitur Plinius lib. xix. cap. viij. barbara uox est. Legitur & Esaiæ cap. xxviij. pro quo Hebræi habent קצח Septuaginta μελάνθιον. }

Hoc { Gummi, sinapi. Est tamen hæc gũmis apud Columel. & Statiũ: ut hæc sinapis etiã apud eundem Columell. & Plaut. in Pseud.
Ir. τὸ θέναρ.
Subtel. τὸ κοῖλον τοῦ ποδός. }

Ausonius:

Est inter fruges, morsu piper, æquiparans gith.

Huc pertinent & quæ τεχνικῶς efferuntur: uulgus materialia uocat: ut, Scribo est uerbum: Cæsar est dissyllabum: quibus Græci articulum τὸ apponunt: ut, τὸ Καῖσαρ δισύλλαβόν ἐστι. Cuiusmodi sunt & illa, Grande sophos, euge tuũ, triste uale, suum χαῖρε, ecce aliud cras, & alia id genus.

Sed nunc de reliquis, quę appellatiua uocantur,
Aut quæ sunt tanquam appellatiua, ordine dicam.
Nam genus his semper dignoscitur ex genitiuo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Hic obseruabis, primam ex his tribus regulis esse appellatiuorum ἰσοσυλλάβων, ut sunt primæ & quartæ inflexionis omnia (de usu sermonis loquor, non ignorans ueteres ab anus, anuis in genitiuo dixisse solitos, ut & ab aula aulai) & secundæ item: præter pauca quædam, in quibus genitiuus excrescit: quod genus sunt,

Socer, soceri.
Gener, generi.
Adulter, adulteri.
Puer, pueri. Et uir, uiri, cũ compositis: ut leuir, ὁ ἀνδράδελφος, triũuir, decẽuir, centũuir, &c.

Et tertiæ etiam non pauca, ut

Labes

Labes,labis. Pestis,pestis.
Pater,patris. Vis,uis.
Cubile,cubilis. Caro,carnis.

Secundam uero τῶν ἰσοσυλλάβων: Sed eorum duntaxat,quibus penultima genitiui tono acuto eleuatur,ut incus incudis:cuius ordinis sunt omnia quintæ,præter Fides. Cætera sunt tertiæ,præter unum,uir uiri. Est & postrema τῶν ἀνισοσυλλάβων quoq;, sed quibus penultima genitiui ediuerso graui accentu deprimitur,ut Lapis lapidis:& hęc omnia tertiæ sunt declinationis, prçter illa pauca secũdæ quæ paulò ante diximus,& unum quintæ,uidelicet Fides.

PRIMA REGVLA SPECIALIS.

Nomen non crescens genitiuo,ceu caro,carnis,
Capra capræ,nubes nubis,genus est muliebre.

Non abs re fuerit, in singulis ordinibus pueros etiã per omnes omniũ terminationes diligenter exercitari,ut sciant in primis opes suas, & quàm late tam exiguæ præceptiunculæ sese diffundant. Proinde huc referes latina omnia in a, ut mensa,polenta. Vbi obiter notabis,nullam uocem latinam singul.in a inueniri neutri generis, fallíq; eos qui polentã inter neutra adnumerarunt. Poëtas tamen comperies aliquoties in istis magis sensum quàm uerba respexisse. Ouid.

E summo Thessalus ossa. Et alibi:
Sicanus Aetna uomit.

Ad hæc מָמוֹנָא id est mammona, Syriacam uocem esse, idem illis significantem quod Græcis πλοῦτος. מַנָּא uero et פֶּסַח id est manna & pascha (nam sic Latini pariter & Græci corruptę pronunciant) hebraicæ ditionis esse. Ausonius pascha in neutro & prima declinatione utitur.

Primis post sanctum pascha diebus. Et rursum:
Instantis solennia paschæ.

Spectant huc & plurima in es, ut fames, proles.

In
- is, ut pestis, restis.
- us, ut domus, anus.
- η græca, ut νύμφη, γραμματική.
- o, ut caro.
- er, ut mater. & quæ his sunt similia.

Sed nunc quæ hinc excipiantur aduerte.

Mascula nomina in a, dicuntur multa uirorum,
Vt scriba, assecla, papa, & rabula, lixa, lanista.

Adduntur huc à Grammaticis, Collega, scurra, Adria pro sinu adriatico: popa, & quo utitur Hieronymus, pincerna, uox ut uidetur, παρὰ τὸ πίνειν καὶ κιρνᾷν enata: unde & Plautus Cirneam dixit, pro poculo. Porrò illa, Vacia, Pansa, Cacula, Agrippa, & huiusmodi, uirorū cognomenta sunt.

Mascula græcorū quot declinatio prima
Fundit in as, & in es, & ab illis quot per a fiunt,
Vt satrapas satrapa, athletes athleta legunt.
Mascula item uerres, natalis, aqualis: ab asse
Nata, ut centussis. Coniunge lienis, & orbis,
Callis, caulis, follis, collis, mensis & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis & unguis,
Et uermis, uectis, postis, societur & axis.

Nomina primæ declinationis in as, uel in ης, apud græcos masc. sunt: & nobis uersa in a, genus seruant, ut ὁ σατράπης, hic satrapa. ὁ ἀθλητής, hic athleta. Cuius generis sunt & alia penè innumera, etiam à latinis usurpata, qualia sunt quę hic subiunximus.

In as,

In as, ut

ὁ	Μανδραγόρας	Hic	Mandragora
	Βορέας		Boreas
	Καικίας		Cæcias
	Μαστιγίας		Maſtigia
	Στιγματίας.		Stigmatia.

Similiter & propria quædam, ut

ὁ	Κατιλίνας	Hic	Catilina
	Σύλλας		Sylla
	Σωσίας		Soſia.

Sed multo plura in ης, ut

ὁ	Ποιητής	Hic	Poëta
	Πλανήτης		Planeta
	Ναύτης		Nauta
	Κομήτης		Cometa
	Προφήτης		Propheta
	Γεωμέτρης		Geometra
	Πειρατής		Pirata
	Βιβλιοπώλης		Bibliopola
	Σοφιστής		Sophiſta.

Item gentilia aliquot, quod genus ſunt,

ὁ	Σκύθης	Hic	Scytha
	Πέρσης		Perſa
	Καππαδόκης.		Cappadoca.

Patronymica quoq; maſcul. in ης, uelut

ὁ	Αἰνεάδης	Hic	Aeneades
	Κρονίδης		Cronides
	Ἀτλαντιάδης		Atlantides
	Πριαμίδης		Priamides.

Inueniūtur tamen huius formæ quædā, cum neutris nō raro coniuncta. Columel. Vinum abſynthiten, hyſſopiten

abrotonicen, thymiten, sic condire oportet. Quæ res nō leuiter torsit Grammaticos aliquot, doctos quidem illos, sed græci sermonis ignaros: sine cuius præsidio de latino iudicium ferre, perinde est atq; littus arare: uel quod ait Theocritus, καὶ ὕδατι νίζειν βολιτὰν ἰσόδ' εἰ πλίνθον. Neq; enim erat cur hic quicq; distorquerentur, si intellexissent hæc masculina non ad uinum, sed ad græcam uocem, nempe οἶνος, referenda esse. Sed quandoquidē hucusq; imprudentes prouecti sumus, addamus & illud, esse scilicet aliquot istorum apud Græcos etiam duorū generū, ut ὁ καὶ ἡ λύσης, αὐθγύτης. Præterea esse illis masculina quædam in ης, quæ à nostris in a etiā uersa, fœminine usurpant: cuius sortis sunt & illa,

ὁ { κράτης, χάρτης, μαργαρείτης, καταράκτης.

Hæc { Cratera, Charta, Margarita, Cataracta.

Sed in his longius immoramur, quàm instituimus: Proinde uelim græca à suis autoribus petas, à quibus ut certius, ita felicius discuntur.

Leguntur mascula item uerres. &c.] Non est cur mouearis, si prisci olim aliquibus istorum aliter abusi fuerint: apud quos, deuias calles, aurea funis, & hoc pane in nominandi casu reperias. Cæterum iampridem admonuimus, præcepta de usu Latini sermonis, nō de abusu, tradenda. Aqualis, uas aquarium. Vtitur Plaut. in Curcul.

Ab asse nata, &c.] Vt semissis, bessis, tressis, octussis, decussis, centussis, & huiusmodi. Istis adijciunt quidam, Aedilis, molaris, et annalis, quę adiectiua potius sunt: quēadmodum & illa, Repulis, altilis, bipennis, continens, animans, profluens, confluens, quę plerunq; ad tacita substantiua referuntur.

Mascula in er, ceu uēter. In os, uel us, ut λόγος, annus

In er,

In er, & us latina sunt, & passim obuia. In ος græca, ut ὁ λόγος, ὁ δοῦλος, ὁ νόμος, ὁ λάος, quo pronunciandi modo & ueteres etiam in Latinis usi sunt, ut adhuc in Plautinis fabulis licet cernere, & Fabius suos præceptores usurpasse testatur, quos ait ceruom & seruom extulisse solitos, pro ceruum & seruum.

Fœminei generis sunt mater, humus, domus, alu⁹,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acusq́;,
Porticus atq; tribus, socrus, nurus, et manus, Idus
Huc anus addenda est, huc mystica uānus Iacchi.

Hunc postremum uersum necessariò curauimus addendum, q̃d alioqui anus & uannus nulla prorsus mentio extitisset. Aluus apud ueteres masculine legitur, quo modo & neoterici interdum loquuntur. Ficus secundæ inflexionis, dubij generis est: quartæ, fœminini duntaxat. Masculini, fructum significat, & uitiū podicis seu capitis. Nam ut inquit Paulus Aegineta, φύεται τὰ σῦκα, τὸ μὲν πλεῖστον ἐν κεφαλῇ. Fœminini uero, cuiuscunq; declinationis, tam arborem quàm fructum. Acus fœmin. quartæ declinationis est: secundę uero piscis genus, & mascul. generis, quem Græci βελόνην uocant, de quo Martialis:

Et satius tenues ducere credis acos.

Est demū & hoc acus aceris, palea seu σκύβαλον. Columel. Porcus acere nutricandus est.

His iungas ος in us uertentia græca, papyrus,
Antidotus, costus, diphthōgus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus, et arctus
Cum multis alijs, quæ nūc perscribere longū est.

Sunt ex istis quædam, quæ etiam neut. leguntur, ut hoc papyrum, antidotū, nardum, costum, crystallum, hyssopū. Cum multis alijs, &c.] Cuius generis sunt,

ἡ	περίοδος	Hæc	Periodus
	ἔξοδος		Exodus
	νάρδος		Nardus
	ὕσσωπος		Hyſſopus
	μέθοδος		Methodus. & ſimilia.

Sed hæc à ſuo fonte haurienda ſunt.

NEVTRA.

Neutrũ nomen in e, ſi gignit is, ut mare, rete.
Et q̃ in on uel in um fiũt, ut barbiton, ouũ. (thes
Eſt neutrũ hippomanes genus, & neutrũ cacoë-
Et uirus, pelagus: neutrũ modo mas, modo uulg.

In e, ſi gignit is, &c.] Hoc additur propter græca, quæ in gignendi caſu es pariunt, ut ſunt tum alia, tum artiũ uocabula pleraq́.

ἡ	διαλεκτική	ῆς	Dialectice	es
	μουσική		Muſice	
	γραμματική		Grammatice	
	λογική		Logice	
	ῥητορική		Rhetorice	
	φυσική		Phyſice	& quæ
	παρασκευή		Paraſceue	his ſunt
	πεντηκοστή		Pentecoſte,	affinia.

Et quæ in on, &c.] Hæc etiam à Græcis accepimus, cuiuſmodi ſunt,

τὸ	ἐγκώμιον	Hoc	Encomium
	σύμβολον		Symbolum
	ἐπιστόλιον		Epiſtolium
	ἴλιον		Ilium
	βάρβιτον		Barbitum
	βραβεῖον		Brabium
	ἐγχειρίδιον		Enchiridiũ, & cõſimilia.

Hippo

Hippomanes ἀπὸ τοῦ ἱππομανεῖν, quod de equa equiente dici solet. De qua re sic Aristoteles sexto de historia animaliū: Αἱ μὲν οὖν ἵπποι ἱππομανοῦσι, ὅθεν καὶ τὴν βλασφημίαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπιφέρουσιν ἐκ μόνου τῶν ζώων τὴν ἐπὶ τῶν ἀκολάστων περὶ τὸ ἀφροδισιάζεσθαι. Vergilius:

Hinc demū hippomanes, quod uero nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine uirus.

Theocritus herbam facit in φαρμακευτρίᾳ. Ait enim:

ἱππομανὲς φυτόν ἐστι παρ᾽ Ἀρκάσι, τῷ δ᾽ ἔπι πᾶσαι
καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν᾽ ὤρεα καὶ θοαὶ ἵπποι.

Legitur præterea & apud Pliniū & Iuuenalem, τὸ κακόηθες mala consuetudo. Iuuenalis:

Tenet insanabile multos Scribendi cacoëthes.

Vide miscell. Politiani, cap. 46. Sunt & hulcera quædam δυσθεράπευτα, quæ Galenus chiroma & κακοήθη appellat. Virus, huius uiri, & uiro. Lucret. Tetri primordia uiri. Et alio loco: Suo contractus perdere uiro. quomodo & Celsus nō ueretur aliquoties loqui.

Neutrum modo uulgus, &c.] Ouid. Et rude uulgus erat. Verg. Hinc spargere uoces In uulgū ambiguas.

DVBIA.

Incerti generis sunt, talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, funis, clunis, restis, penus, amnis,
Pāpinus & corbis, linter, torquis, spec⁹, anguis
Pro fructu ficus fici dans, atq; phaselus, (sus.
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus & paradi

A canali, Lucilius canaliculam dixit ὑποκοριστικῶς, non aliter quàm Varro à corbe corbulas. Penus in fœminino. Lucilius: Magna penus paruo spacio consumpta peribit. Plautus in masculino: Annuus penus. In neutro. Horatius: Portet frumenta penusq;.

Vide Gelliũ lib.quarto,cap.primo. λιντὴρ Græcis masc ul.eſt:noſtri inter fœminina frequentius receptant. παραδείσους Latini uiuaria uocant. Vide Gell.lib.ij.cap.xx. Groſſus τὸ ἐρινόν. Celſus: Groſſi in aqua cocti. Plin. Deprehenſas hyeme groſſos. Significat ficum quæ nondũ maturuit. De cæteris,ſi quid dubites,exempla habes cum alibi,tum apud Nonium Marcellum.

COMMVNIA.

Compoſitum à uerbo dans a,cõmune duorũ eſt.
Graiugena à gigno,agricola à colo.Id aduena mõ
A uenio:adde ſenex,auriga,et uerna,ſodalis,(ſtrat
Vates,extorris,patruelis,perq; duellis,
Affinis,iuuenis,teſtis,cinis,canis,hoſtis.

Huic numero accedũt parricida, homicida,qua uoce Seneca in fœminino utitur,à cedo. Conuiua à uiuo.Pomponius apud Priſcian.Conueni conuiuas meas. Subſequa, pediſſequa, à ſequor. Transfuga,perfuga,&c.à fugio. Collega,à lego. Prudent. Spem ſibi collegam cõiunxerat. Cornupeta,hæredipeta,à peto. Legirupa,à rumpo apud Plautũ. Inuenies quædam ex hoc genere etiam neutris aliquãdo adiecta, ut aduena mancipiũ, alienigena uino apud Gell.lib.ij.cap.xxiiij. Indigena uina apud Pliniũ. Inuenies & adiectiue uſurpata,ut caprigenum pecus apud Poëtam. Verbigenam pro Chriſto, Eccleſiaſtici ſcriptores ratione ſignificationis maſcul.uolunt. Senex in fœminino Varro dixit: Et tua amica ſenex. Vt & Stat. Hoſtem occupat amplexam.Loquitur enim de Gorge uxore Helemi. Apuleius: Viſa quadam honeſta iuuene. Teſtis apud Horatium neut.adhæret: Teſtis Metaurũ flumen. Sic diuus Hieron. Teſtis tribunal illud,teſtis triſte iudicium. Affinis,ut etiã confinis

confinis adiectiua sunt. In dictione perduellis, uides iniquitate syllabæ τμῆσιν esse cõmissam.

SECVNDA REGVLA SPECIALIS.

Nomen crescentis penultima si genitiui
Syllaba acuta sonat, uelut hęc pietas pietatis,
Virtus uirtutis monstrant, genus est muliebre.

Erit & hic quoque exercitationi locus, si summatim huius etiã ordinis terminatiões pcurreris, qualia sunt multa.

In
- o, ut lectio, regio.
- as, ut maiestas, pietas.
- es, ut facies, acies.
- ans, ut iuglans, animans.
- ens, ut continens. Possunt tamen hæc duo posteriora adiectiua esse.
- er, ut mulier.
- or, ut soror.
- ax, ut fornax.
- ex, ut uibex.
- ix, ut lodix. Licet Asinius, teste Fabio, hos lodices (dixerit.
- ox, ut celox.
- anx, ut phalanx, bilanx.
- ors, ut cohors. & quæ sunt huius generis.

Obseruabis præterea monosyllaba omnia, præter Vis, in hanc classem redigi oportere: ut sunt

Gens	Lens	Nox	Vox
Dos	Glos	Nux	Lux
Lis	Glis	Arx	Merx
Lanx	Glans	Vrbs	Scobs
Fraus	Laus	Daps	Stips
Mors	Sors	Ars	Pars

Trabs	Plebs	Faux	Falx
Pax	Fax	σφίγξ	σύξ
Lex	Nex	Frons,tis,& dis	
Nix	Pix	Puls.	& his similia,

Præter pauca,quæ infrà excepta comperies.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædã,
Sal,sol,ren,et splen,car,ser,uir,uas uadis,as,mas
Bes,cres,pres,& pes,glis gliris,habens gtõ,
Mos,flos,ros,& tros,mus,dens, mons, pons,simul & fons,
Seps pro serpente, gryps,thrax, rex, grex gregis,& phryx.

Sal,ut est autor Priscianus, uetustissimi in neutro genere usurparunt,quos quidam etiam hodie malunt sequi, quàm Latinioris seculi consuetudinem: Cuiusmodi sunt isti, qui nullis grammaticorũ clamoribus adigi possunt,quo minus ceu grande piaculum abhorreant, quoties Salem infatuatum,salem appositũ, aut aliquid tale audiuerint: Homines nimirum modesti,utpote qui malunt sua quàm aliena insania frui.Digni profectò qui glandes perpetuò rodant,quũ frugibus inuentis uti fastidiant:nec alio cibo quàm betis uescantur,donec salem dextere tractare assueuerint.

Vas uadis.] ad discrimen dictum est, quũ uas uasis,neut. sit, ut infrà uidebis.] Vt & glis gliris.] Nam glis glissis, & glitis,fœminina esse uolunt grãmatici, quas uoces apud alios autores non memini me legisse. Sic seps pro serpente.] Plinius sepam fœminino uocat. Lucanus: Vulnificus seps. quod alioqui fœmininum erit. Sunt qui istis Lar subijciunt. Lar tamen apud Ouid.in Fastis, nymphæ nomen est,cuius filij gemini. Lares etiam appellantur,dij urbis & ædium tutelares: quo fit ut Lar non raro pro ædibus

per μετωνυμίαν inueniatur. Ouidius:

Forsitan à laribus patrijs exire pigebit,
Sed tamen exibis deinde redire uoles.
Nec te lar patrius, sed amor reuocabit amicæ,
Prætendens culpæ splendida uerba tuæ.

Plautus pedem in fœminino protulit, sed prisce: quemadmodum & Lucret. buceriæ greges.

Mascula sunt etiã polysyllaba in n, ut Acarnan,
Lichen, & delphin. Et in o signantia corpus,
Vt leo, curculio, sic senio, ternio, sermo.

In n, ut lien. Cætera græca sunt, ut τιτὰν, παιὰν, ἑλικὼν, ἀγὼν, αἰών. Siquidem ren & splen suprà inter monosyllaba referebantur. λειχὴν, ut inquit Dioscor. βρύον δὲ προσεχόμενον ταῖς ἐνύδροις πέτραις, καὶ λειχῆνας θεραπεύει. una uidelicet uoce & malum & remedium significante, id est muscum herbam & impetiginem.

In o signantia corpus, &c.] Cuius generis innumera sunt penè:

Stellio	Ligo	Nebulo	Nugo	Prędo
Papilio	Latro	Strabo	Ganeo	Temo
Pugio	Titio	Helluo	Spado	Pero
Congerro	Pauo	Mango	Epulo	Pręco
Ardelio	Pellio	Harpago	Arrhabo	Aleo
Comedo	Carbo	Agaso	Capo	Ambulo
Scipio	Cento	Bibo	Lurco	Funambulo
Leno	Cerdo	Vdo	Equiso	Antambulo

Et unio pro margarita: Nam in alio significatu, apud probatos scriptores nõ leges, ne tibi imponãt grãmatici. Istis Valla etiã Talionẽ adiũgit, sed hallucinatus, q̃d perlegenti primũ cap. xx. lib. noct. Attic. apud Gell. satis ꝑspicuũ erit. Sũt ex hoc numero & gręca quędã, quæ fœmininũ respondens habent, ut

δράκων	δράκαινα	Draco	Dracæna
λέων	λέαινα	Leo	Leæna
λάκων	λάκαινα	Laco	Lacæna.

Vt ex latinis Caupo caupona.

Hæc & his similia uelim subinde pueris inculcanda, donec suboleant quæ hoc loco corpus significare dicantur.

Mascula in er, or, & os, ceu crater, cōditor, heros
Sic torrens, nefrens, oriens, cū pluribus in dens,
Quale bidens, quādo pro instrumēto reperitur.
Adde gigas, elephas, athamas, garamasq́ tapesq́
Atq; lebes, cures, magnes, unumq́ meridi.
Es, nomen quintæ. & quæ cōponuntur ab asse,
Vt dodrans, semis. Iungant̄ mascula, samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula ueruex,
Phœnix, et bombyx ꝓ uermiculo. Attamē ex his
Sunt muliebre genus, Siren, mulier, soror, uxor.

In er, græca sunt, & per η scribuntur, ut

ὁ { σωτὴρ, χαρακτὴρ, κρατὴρ, στατὴρ }   τοῦ { σωτῆρος, χαρακτῆρος, κρατῆρος, στατῆρος }   Hic { Soter. Character. Crater. Stater. }

Qualia ῥητὴρ καὶ πρηκτὴρ apud Homerum:

μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων.

In or latina sunt, ut dolor, labor, lector, auditor. Et est ubi ῥηματικὰ in sor, quandoquidem fœminina in trix rite non creant, etiam fœmininis subiunguntur. Ouidius:

Sponsor coniugij, stat dea muta sui.

In os, ut lepos, honos, & quo Ennius in fœminino usus est, nepos. Et græca per ω, ut

ἥρως

ὁ ἥρως	τοῦ ἥρωος	Hic	Heros	herois
ἔρως	ἔρωτος		Eros	erôtis
γέλως	γέλωτος		Gelos	gelôtis
ὕδρως	ὕδρωτος		Hydros	hydrôtis
ῥινόκερως	ῥινοκέρωτος		Rhinoceros,	ôtis
αἰγόκερως	αἰγοκέρωτος		Aegoceros,	ôtis.

Torrens adiectiuũ est, intelligitur enim amnis. Iuuenalis:

Torrens facundia multis. Vergilius:

Torrentia flumina ripas.

Vt nefrens etiã, subintelligit̃ enim porcellus à lacte iandudum subductus, fabam aut glandem nondum frendens, id frangens, ut est autor Varro.

Cum pluribus in dens, &c.] Vt tridens, occidens, & bidens pro instrumento rustico: nam pro oue bimula, fœmininum est.

Et quæ componunt̃ ab asse. &c.] Primum as continet

uncias	12	Semis	6
Deunx	11	Quincunx	5
Dextans uel decuns	10	Quadrans	4
Dodrans	9	Triens	3
Bes	8	Sextans	2
Septunx	7	Vncia	1

Bombyx pro uermiculo, &c.] Martialis: Bombyx pendulus urget opus. Nam pro uestium materia fœmin. est. unde Plin. Caput habet de Coa bombyce. lib. xi. cap. xxiij. quum de uerme proximo capite egisset. Sed ut βόμβυξ, ita & ὕδρωψ aqua intercus: νυκτικόραξ, ὁ τῆς νυκτὸς κόραξ, Gaza ciconiam uertit: θώραξ, φοῖνιξ, græca sunt, ut & illa præcedentia, γίγας, ἔλεφας, ἄθαμας, γάραμας, τάπης, λέβης, κούρης, quorum numero Grammatici multa alia adglutinant, ignari interdum quid rerum tradant: cuius generis est σπάδιξ. Gellius: Spadica Dorici uocãt auulsum à palma termitem

cum fructu. ἀρκτοφύλαξ, & similia.

Mulier, penultimam obliquorũ suorum corripit, ut est cernere passim apud Comicos. Lilius tamen neotericos secutus penult. producta, in hanc classem retulit.

NEVTRA.

Sunt neutralia & hęc monosyllaba noĩa mel, fel,
Lac, far, uer, cor, æs, uas uasis, os ossis & oris,
Rus, thus, ius, crus, pus. Et in al polysyllaba in arq́;,
Vt capital, laquear. Neutrũ halec, & muliebrę.

In al polysyll. &c.] Propter sal monosyllabon, cuiusmodi sunt,

Hoc	Animal	B dental	
	Tribunal	Lupercal	
	Vectigal	Ceruical	Et quibus
	Minutal	Plautus utitur,	
	Puteal	Quadrantal &	
	Triental	Bacchanal. & his similia.	

In arq́;.] ut

Hoc	Torcular	Lupanar	Pugillar
	Exemplar	Columbar	Calcar.
	Lacunar	Puluinar	Cochlear

Halec in fœminino, apud Martialem:

Cui portat gaudens ancilla paropside rubra
Halecem, sed quam protinus illa uorat.

Vnde halecula ὑποκοριστικὸν apud Columellam.

DVBIA.

Sunt dubia hæc, python, scrobs, serpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, linx, limax, stirps, p trũco, pedis et calx,
Adde dies, numero mas tantũ rite secundo.

Istorũ

Iſtorum exempla habes apud Nonium & Priſcianum. ὁ πύθων, τοῦ πύθωνος, ἀρσενικῶς, Græcis dictio βαρυτόνη eſt: θηλυκῶς δὲ ἡ πυθὼν πυθῶνος ὀξυτόνως. Ouidius: Tumidum πύθωνα ſagittis. Homerus: πυθῶνά τε πετρήεσσαν. Stirps. Vergil. Imo de ſtirpe. Cicero: Per ſtirpes alant ſuas. quum aliud ſignificat fœminini eſt. Calx. Verg.

Quadrupedemq́ citū ferrata calce fatigat. Et Perſius: Rigidos calces. Nam pro ſaxo coctili eſt fœminini.

COMMVNIA.

Sunt cõmune parens, autor, infans, adoleſcens,
Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata,
Vt bifrons, cuſtos, bos, fur, ſus, atq́ ſacerdos.

Priſcian. adijcit his etiã Latro, quod Græcis ſit ὁ καὶ ἡ ληστής. Apud Latinos tamen in fœminino non opinor legi, ut neq́ leo: licet Seruius huc ſpectare putet. Parens, ὁ καὶ ἡ γονεύς. Autor, ὁ καὶ ἡ αὐθέντης. quod etiam cum neut. Lucanus uſurpat: Si cœlo autore recuſas. Et Vergil. Fatis autoribus. Sic Iuuenalis: Saxis cuſtodibus. Ouidius:

Gutturaq́ imbuerunt infantia lacte canino.

Verg. Ne ſæui magna ſacerdos. Gell. ſacerdotiſtam.

TERTIA & ultima regula ſpecialis.

Nomen, creſcentis penultima ſi genitiui
Sit grauis, ut ſanguis, gtõ ſanguinis, eſt mas.

Hæc claſſis maſcul. eſt, ſicut duæ priores fœmininorum, quod genus ſunt quæ ſequuntur:

In { o, ut ordo, cardo
ul, ut conſul
il, ut mugil, ſtrigil
en, ut tibicen, lyricen
er, ut puer, gener }

In { ir, ut leuir, duumuir
es, ut fomes, limes
is, ut lapis, pollis
ex, ut frutex, remex
ix, ut fornix, μάσιξ
ων, ut κανὼν, δαίμων. } & cætera id genus.

Fœminei generis ſit hyperdiſſyllabon in do,
Quod dinis: atq; in go, q̊d dat ginis in genitiuo.
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idq;
Monſtrat compago compaginis. Adijce uirgo,
Grando, fides, compes, teges, & ſeges, arbor, hyemsq;,
Sic bacchar, ſindon, gorgon, icon & amazon.
Græcula in as, uel in is græca, ut lampas, iaſpis,
Caſſis, cuſpis: in us uox una pecus, pecudis dans.
His forfex, pellex, carex, ſimulatq; ſuppellex,
Appendix, hiſtrix, coxendix, adde filixq;.

Υπερδισσύλλαβον, quod duas ſyllabas exuperat, ab ὑπὲρ δὶς καὶ συλλαβή. ut excipiant̃ diſſyllaba, ut ordo, cardo, grando, margo, uirgo: quod poſtremũ recentiores cõmunis generis faciunt, Priſcian. fœminini tantum: unde uirguncula ὑποκοριστικόν. Aliquãdo ſexũ ſignificat, ut opponatur puero: quo ſenſu dicta eſt Paſiphaë uirgo à Vergilio, aliquot liberorũ mater. Aliquando conditionem, ut reſpondeat mulieri: atq; in hunc ſenſum accepit Cicero, quum obiurgantibus amicis, quod ſenex uirginẽ duxiſſet, reſponderet, poſtridie illius diei mulierem futurã. Nonius tamen Marcell. ſcribit pueros quoq; Inueſtes apud priſcos uſque ad ephebiam appellari ſolitos, ac tum demũ deuirginatos dici, quũ ex ephebis exceſſerint. Quos forſan imitati ſacri ſcriptores

utriuſq;

utriusq; sexus incorruptos promiscue uirgines appellauere. Grando in masculino usus est Varro, ἐν τῷ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ φύσεως, grandine implicatus multo. Teges, est rusticum & uile stragulum apud Iuuenal. & Varronem in Re rustica. Hyems, παρὰ τοῦ ὕειν, à pluendo, uel ut Varro putat, ab hiando. Bacchar, Græcis βάκχαρις dicitur. Σινδὼν, γοργὼν, εἰκὼν, ἀμάζων, à suis autoribus petenda sunt.

Græcula in as, &c.] Et hæc etiã à Græcis peti debent.

In as, ut ἡ { μονάς, τριάς, ἐννεάς, δεκάς } άδος — { χιλιάς, μυριάς, ἑβδομάς, λαμπάς } άδος

Et patronymica in ας fœminina, ut

ἡ { ἡλιάς, ἰλιάς, θεσπιάς } άδος — ἡ { θεσιάς, θαυματιάς, πετρχιάς } άδος

In ις quoque: ut

ἡ { διπλοΐς, ἶρις, τυραννίς, παροψίς } ιδος.

Et patronymica, ut

{ πριαμίς, μυκηνίς, μυγδονίς } ιδος.

NEVTRA.

Est neutrale genus, signans rem non animatam
Nomen in a, ut problema. en, ut omen. ar, ut iubar. ur dans, (his
Vt iecur. us, ut onus. put, ut occiput. Attamen ex
Mascula sunt pecten, furfur. Sũt neutra cadauer,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atq; papauer,
Et siser, atq; siler. Neutra æquor, marmor, adorq;

Atq; pecus, quando pecoris facit in genitiuo.

Illud, signans rem nō animatā, signanter additū est: nam Flamen, sacerdos, quemadmodū & composita à cano, mascul. sunt, ut tibicen, tubicē, lyricen, oscen, ut etiā lepus, turtur, uultur. Porrò ligur, augur, & astur cōmunia sunt.

In a, &c.] Hæc græca sunt, & neutri generis omnia, ut

τὸ ποίημα, πρόβλημα, αἴνιγμα, δῶμα, δόγμα — τος.
ἐνθύμημα, παράδειγμα, ἀπόφθεγμα, βάπτισμα, ἄγαλμα — τος.

Et id gen⁹ innumera. Veteres hæc iuxta latinam formā declinabant, addita sylla ba tum, ut hoc problematū, hoc poëmatum, quorum datiui & ablatiui plurales adhuc in crebriore sunt usu. Plautus etiàm ausus est dicere, Cum uirili schema. Et, Glaucomam ob oculos obijciemus.

In ar.] Vt nectar, ἧπαρ. Ennius iubar in masculino usus est, teste Prisciano.

In ur.] Vt iecur, sulphur, murmur, guttur. Interpres illud Ioānis cap. 7. καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ αὐτοῦ ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις, uerterat, Et erat murmur mult⁹ in turba de eo: genere neutiq; mutato, nō secus q; Plaut. gutturē dixit. Vide Marcel.

In us.] Hæc genitiuū in oris mittunt, ut

Hoc Tempus, Corpus, Nemus — oris.
Pecus, Decus, Pectus — oris.

Præter desinentia in lus, dus, nus, quæ eris habent, ut

Hoc Vellus, Fœdus, Vulnus — eris.

Et quædam in cus, ut

Hulcus, Viscus, Acus — eris.

ut & glomus, eris.

Excipe pauca in nus, quæ oris seruant, ut

Hoc

Hoc { Fœnus / Facinus } oris   Penus / Pignus } oris

Iter itineris ab itiner, quo utitur Plautus. & Manilius:

Fecit & ignotis itiner cõmercia terris.

Pro fungo tuber, &c.] Quũ pro pomo sit masc. Sueto. Pridie ꝗ periret, quũ tuberes oblatos seruari iussit. Et Martial. Et uernæ tuberes, quid tibi cum Libycis? Neq; hic uernę fœmininũ est à uernus, sed mascul. à uerna, ut sit uernæ tuberes, id est domi meæ nati. Hoc uisum est admonuisse, ne à grammaticis fallaris.

Gingiber & laser, &c.] De his uide Plinium. Ador à grãmaticis inter ἄπτωτα numerat̃: licet Ausonius dicat,

Mox ador atq; adoris, de polline pultificum far.

Pecus. Plautus, Plinius et Solinus pecua habent in plurali, quæ uox à pecu uidetur nata.

Istis adijciunt Grammatici, Cancer, pro morbo. Priscian. tamen masc. inserit, testatus apud uetustissimos in neutro inueniri. quo modo & Ouidius quibusdã abuti uidetur, quũ ait: Vtq; malum late solet immedicabile cancer. Mihi tamen adiectiuum Immedicabile, ad malum, non ad cancer, reijciendũ uidetur. Addunt uesper, sed usus masculinum fecit. Addunt & ruder. Autores tamen rudus potius quàm ruder agnoscunt. Porrò iuger in casu nominandi nusquam nisi fallor, apud probatos legitur. Spinter τὸ ἀκροχείριον, fibulam seu armillã significãs, ad ἀπτώτων numerum relegandum uidetur.

DVBIA.

Sunt dubij generis cardo, margo, cinis, obex,
Puluis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex,
Adde culix, natrix, & onyx cũ prole, silexq;,
Quãuis hæc melius uult mascula dicier usus.

Tempeſtiue admonuit, hæc melius maribus quàm fœminis adglutinanda, quum pleraq; iſtorum rarius, & uix, niſi apud priſcos in fœminino obſeruantur. Gracchus, ô grata cardo dixit, ſed uſus repudiauit. Iuuenalis: Plena margine. Catullus, Acerba cinis. Plautus, Apud hanc obicem. Propertius, Puluis hetruſca. Varro, adipes illa, quomodo & Celſus non ſemel uſurpat. Ouid. Forcipe curua. Catull. Arida modo pumice expolitū. Martialis:

Tota tibi ponatur anas, ſed pectore tantum
Et ceruice placet, cætera redde coquo.

Idem autor, penult. genitiui corripit, lib. tertio Epigram. quū ait: Et anatis habeas uropygiū macræ. Hoc admonendus eras, ne hic cum uulgo impingas. Plaut. Fregiſti meas imbrices. Idem: Eho tu mihi cana culex. Lucilius: Natricē craſſam & capitatam. ὄνυξ ὄνυχος, gemma unguis humani ſpeciem referens. Eſt & uas unguentariū. Martialis:

Vnguentū fuerat quod onyx modo parua gerebat.

Vnde σαρδόνυξ, quaſi τοῦ σαρδίου ὄνυξ. Perſius:

Et natalitia tandem cum ſardonice albus.

Vergil. Stabat acuta ſilex. Corticem ad iſtorum catalogū plerīq; omnes referunt. Vergilius:

Raptus de ſubere cortex. Idem:
Tum phaëtontiades muſco circūdat amaræ Corticis.

In poſteriori tamē exemplo, Linacrus noſter putat eſſe generis γ'αλλαγῶν. Cæterum cur turtur huc à Seruio redigatur, nihil cauſæ perſpicio.

COMMVNIA.

Cōmunis generis ſunt iſta, uigil, pugil, exul,
Præſul, homo, nemo, martyr, ligur, augur, & arcas,
Antiſtes, miles, pedes, interpres, comes, hoſpes,

Sic

Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses,
Atq; alia à uerbis, quę nomina multa creantur,
Vt coniux, index, uindex, opifex, & aruspex.

Hospes, sospes, & antistes, habent etiã fœminina separatim, nempe hospita, sospita, antistita. Et est ubi quædã de hoc grege etiam cum neutris cõmittuntur. Lucanus: Imperiumq; comes. Iuuenal. Depositũ tibi sospes erit. Sedulius: Præsule Ligno. Prudentius: Hospite aratro.

Atq; alia à uerbis, &c.] Vt artifex, carnifex, aurifex, opifex, et cętera à facio. Pontifex tamẽ, ut opinor, ultra masc. nõ reperit̃. Sic municeps, pro quo Græci duas uoces habent, ὁ συντελεστὴς καὶ ἡ συντελέστρια, municeps & particeps, & cætera à capio. Index ab indicando. Aruspex, extispex apud Varronem à specio. Redux & tradux à duco. Congrex et segrex, à congrego & segrego, apud Pruden.

Deses & reses, & cætera à sedeo. Præstes & superstes à sto. Quanq; nihil uetat aliquot istorũ cum neutris interim admisceri. Ouid. Post mea mansurũ fata superstes opus.

REGVLA adiectiuorum generalis.

Adiectiua unam duntaxat habentia uocem,
Vt felix, audax, uoce est genus omne sub una.

Ex istis quædam ἄπτωτα siue ἄκλιτα sunt. In quo genere numeralia habentur, à quatuor uidelicet ad centum: ut

Decem	Triginta
Viginti	Quadraginta

Nam ultra centum uariantur: ut

Ducenti, tæ, ta	Octingenti, tæ, ta
Sexcenti, tæ, ta	Nongenti tæ, ta.

Mille adiectiuum ἄκλιτον est, & pluralis tantum numeri. Substantiuũ, in singulari ἄκλιτον item: ut, Mille hominum

occiditur, licet antiqui uariarent. Vide Macrob. lib. primo Saturnal. cap. 5. Plural. uariatur, ut millia, millium, millibus &c. Istis cognata sunt & illa, tot, quot, quotquot, aliquot, totidem. Neq; dissimiles obliqui illi, Frugi, nauci, nihili, mancipi, cordi: qui tamen omnibus omniũ generum casibus applicãtur, ut uir frugi, nauci mancipiũ, homo nihili, res mancipi, id est priuata: nuptiæ nō sunt cordi. Est & nequã ἄκλιτον, quod μοχθηρὸν seu ἄσωτον significat, quo sensu & illud dictum est: Nequitia est, quæ te non sinit esse senem. Et præsto item, licet Prisc. aduerbium faciat. Verum hæc heterocliti iuris sunt. Sunt & alia ἄκλιτα, cuiusmodi sunt cõposita à cor, ut cõcors, discors: à corpus, ut bicorpor, tricorpor: à color, ut discolor, multicolor: à sors, ut cõsors, exors. Præterea, qualia sunt

Mordax	Pernix	Amans	Demens
Par	Compar	Sons	Insons
Simplex	Duplex	Memor	Immemor
Solers	Iners	Præceps	Inops
Bipes	Tripes	Vetus	Intercus.

Cicur item, & expes à spero, cuius obliqui desiderantur.

Sub gemina si uoce cadãt, uelut omnis & omne,
Vox cõmune duũ prior est, uox altera neutrũ.

Huc pauciora pertinent, quod genus sunt, hic & hæc dis & hoc dite, licet alij cõmunis tantum generis faciunt. Valerius Flaccus secundo ἀργοναυτικῶν.

Non populos, non dite solum, nõ ulla parenti
Regna peto.

Sic hic & hæc senior et hoc senius, Priscian. tantum mascul. contendit, quum tamen Plin. seniores apes dixerit, & Celsus seniora corpora. Quod idcirco admonui, ne quis statim uelut nimium securus grammaticis quibuslibet omnia credat,

dat, negetq́ latine dici, quicquid apud iſtos uel nō lectum, uel nō receptum compererit. Quod faciunt iſti potiſſimū, qui quod ipſi ex Alexandro ſuo non didicerint, protinus uelut cenſoria uirgula damnāt, & e familia ſubmouent, nouum latinum clamitantes, quicquid ipſi non intellexerint. Quod ſi condonemus, quid quæſo præter unam inſcitiam uſquam reperietur uetus, aut antiquum? Noſtras quoque & ueſtras in hunc ordinem reponito, ſi libet.

At ſi tres uariant uoces, ſacer, ut ſacra, ſacrum,
Vox prima eſt mas, altera fœmina, tertia neutrū.

Horum exempla ſunt huiuſmodi:

Iuſtus	a	um
Tener	a	um
Satur	a	um.

Sunt quæ deficiunt genere, adiectiua notanda,
De quibus atq́ aliȷs alibi tibi mentio fiet.

Ex hoc loco apparet Lilium de nominibus ἑτεροκλίτοις, aut ſcripſiſſe quæ nondum prodierint, aut habuiſſe in animo ut ſcriberet, morte tamen præuentum non abſoluiſſe. Nam quæ ſub illius nomine de hoc negocio circunferuntur, aut ab ipſo nō ſunt ſcripta, aut certe non in hoc ut æderentur. Quæ res hanc qualemcunq́ de heteroclitis traditiunculam à nobis penè inuitis extorſit, tum quod ad hanc prouinciam nō ſatis pares uideremur, tum etiam quod moleſtiæ impatientiores, quàm ut horum excutiendorum anxietatem æquo animo ferre potuiſſemus.

Cæterum quæ hoc loco adiectiua ἐλλειπτικὰ uocat, opinor ea eſſe quæ à Grammaticis nunc maſculino, nunc communi generi tribuuntur, ut ſunt gentilia quædam, ut

Aethiops	Arabs
Cappadox	Cilix
Libys	Calybs
Arpinas	Macedo
Aquinas	Brito
Caſſinas	Ligur
Alitrinas.	& ſimilia.

Et alia quædam cōmunia: ut

Diues	Præpes	Celebs	Cliens
Locuples	Hebes	Impos	Compos
Perpes	Teres	Pubis	Impubis
Manſues	Inquies	Degener	Puber
Comis	Tricuſpis	Vber	ὁ καὶ ἡ εὐθαλὴς, καὶ τὸ εὐθαλές.
Pauper	Mulciber		

Plus neutrum eſt ſolummodo in numero priore.

Cætera & cæterum dicimus: maſcul. deſideratur.

Verum quum non pauca huius generis cum neutris etiam coniuncta reperiantur, nihil impedire uideo, quantū ad rationem grammaticam attinebit, quo minus idem in cæteris quoque ἀναλογία exigat. Siquidem Vergil. Tereti flagello, & Pauperis tuguri, dixit. Ouidius, Diuitis ingenij, & tricuſpite telo. Salluſtius, Inquies ingeniū. Iuuenal. Hebeti ferro. Cicero: Flexus eſt ad iter Arpinas. Lucillius, Oleū Caſſinas. Plin. Priuernatia uina. Legitur & Vbere ſolo. Neque hoc adeò mirum uideri debet, quando etiam ρηματικὰ fœminina in trix, à neutris nō omnino abhorreant, ſed aſſumpta uoce neutrali. Lucanus:

Tollite iampridem uictricia tollite ſigna.

Claudian. Victrici cōcepta ſolo. Silius: Victricia bella. Cæterū pueros uelim iterum atque iterum admonendos, ne grammaticorū τῶν τυχόντων præceptionibus tantū tribuāt, ut autores ad horum præſcripta uelut ad Lesbiam quandā regulam

regulam, perpendendos compellant: id quod superiori seculo ab indoctis quibusdã & quibus κρονίδης φρένας ἐξέλετο ζεὺς, apparet factitatũ, dum Plinium, dum Senecam, dum alios huius notæ autores ad suum Alexandrũ, Catholicontem, & alios his etiã indoctiores, uel cohibent, uel relaxant, citius uniuersos Latinæ linguæ proceres conspurcaturi, q̃ ut uel latum unguem à tantis autoribus audeant dissentire. Hinc tot uitiorũ portenta in optimos quosque autores tam misere passim irrepsere, quibus purgandis ne tota quidem posteritas, etiam si maximis innitatur sudoribus, satis unq̃ futura est. Adeò huic hominũ generi hactenus quicquid libuit, etiam impune licuit.

Sunt & alia adiectiua, quæ licet trium generum sint, nõnihil tamen ab his quæ iam dicta sunt, abeunt diuersa, ut

Acer	Alacer	Celer	Volucer
Saluber	Celeber	Paluster	Campester
Equester	Pedester	Syluester	& cætera.

Quæ bifariam declinantur, ut

Hic acer, hæc acris, & hoc acre. Et
Hic & hæc acris, & hoc acre.

Et in cæteris ad hunc modum. Veteres aliquot istorũ etiam fœmininis addiderunt. Næuius:

Fames acer augescit hostibus. Ennius:
Aestatem autumnus sequitur, post acer hyems.

A sequester. Vergilius: Pace sequestra Extulit. Plautus, sequestrum.

DE LATINORVM NOMINVM GENERIBVS FINIS.

Adorsus de heteroclitis scribere optime Lector, nō citra ærumnosum laborem expertus sum, id quærissimum esse, quod mihi antea uelut procul intuenti nō semel cœperat subolescere, non esse uidelicet in tota grammaticorum repub. prouinciā uel magis ancipitem, uel æque arduā quàm de heteroclitis præcepta tradere, tum quidem quod inter grāmaticos de nulla re minus conuenire uideam, tum uero quod apud autores ipsos multo aliter reperiant̄ plurima, quàm à grammaticis nō neotericis tantum, sed & uetustissimis quoq; tradi soleant. Multa enim apud scriptores latinos integra reperire licet, quæ apud grammaticæ professores in heteroclitorū catalogo recensentur. Vnde fit ut nō raro ipsi primarij proceres, atq; ut ita uocitem, αὐτοκράτορες Romani eloquij, grammaticorū legibus præpostere & citra decorū inseruire cogantur, præsertim apud sciolos & literatorum uulgus, qui plerunq; dum τὴν χάρυβδιν ἐκφυγεῖν μάτην μοχθοῦσι, πόνον πονηρὸν σπείροντες τῇ σκύλλῃ τὸ λεγόμενον περιέπεσον, illi misero nō absimiles, qui quondam ut ille ait, ἔτρεχε μὴ βρεχθείη καὶ εἰς βόθρον ἀπεπνίγη. usqueadeò uerū est quod scribit Flaccus:

In culpam ducit culpæ fuga, si caret arte.

Nobis itaq; iudicantibus nihil temere latinæ linguæ uel assuendum uel detrahendum, uisum est ea omnia ab heteroclitis, uel reclamantibus grammaticis, abscisse, quæcūq; uspiam apud ullum autorem nō omnino pessimum secus se habere, quàm ab illis sancitum sit, obseruare licuit. Neq; enim æquum esse arbitrati sumus, uoculam quampiam idcirco ad anomalorū gregem relegandā, quod fortasse obsoletior sit, rariusq; inter legendum occurrat: uerum hoc præceptoris officiū esse, ut interim, dum docendi munere fungitur, pueros diligenter admoneat, de usu uel abusu uocabulorum, nec sibi, aut ulli alioqui grammaticorū phas esse putet,

putet, ut uel apicem ſummoueat eorum quæ latinis hominibus unquam in uſu fuerint. Hæc uolui ut ſcires candide Lector, ne ſtatim rei nouitate attonitus mirareris, quo conſilio in his tractandis ab aliorum ueſtigijs nonnihil deflexerimus. Quod inuentum noſtrum ſi tibi omnia cum iudicio perpendenti non omnino improbetur, facies ſanè quantū ego uix expectare audeo, & fortaſſe plus, quàm mereri uidear. At ſi contrà lapſos alicubi iudicaueris, ut ſumus homines, ſaltem candidi pectoris fuerit τῶν πρώτων ἁμαρτανόντων συγγνώμην haud grauatim concedere, ignoſcereq́ hæc qualiacunq́ licuit per ocium, & literarū tenuitatem, bona ſide in communem uſum conferentibus, meliora aliquando collaturis, ἤγε θεοίγ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὸν ἔχουσιν. Vale.

THEOGNIS.

Χρὴ μουσῶν θεράποντα καὶ ἄγγελον, ἄτι περισσὸν
Εἰδείη σοφίης, μὴ φθονερὸν τελέθειν.
Ἀλλὰ τὰ μὲν μῶσθαι, τὰ δὲ δεικνύμαι, ἄλλα τε ποιεῖν
Τί σφιν χρήσηται, μοῦνος ἐπιστάμενος.

THOMAE ROBERTSONI

EBORACENSIS DE NOMINIBVS Heteroclitis opuſculum, cum annotationibus eiuſdem.

QVAE genus aut flexũ uariant, quæcunque nouato
Ritu deficiunt, ſuperant'ue, ἑτερόκλιτα ſunto.

Grammatici ex anomalis alia ἑτερογενῆ faciũt, ut hoc cœlum, hi cœli: hic locus, hæc loca. Alia ἑτερόκλιτα, ut uas uaſis, uaſa uaſorũ. Quædam ἐλλειπτικὰ, ut natu, ſponte. Quædam demum πλεονάζοντα, ut domus, honor & ſimilia: Quę tamen omnia nos una receptaq; uoce ἑτερόκλιτα uocamus, partimusq; in uariantia, defectiua, & redundantia.

VARIANTIA.

Hæc genus ac partim flexum uariantia cernis:
Pergamus infelix urbs τρώων, pergama gignit.
Quod, niſi plurali careat, facit ipſa ſuppellex.
Singula fœmineis, neutris, pluralia gaudent.

Erat et alia Pergamꝰ ſeu Pergamũ regia Attali, patria Galeni medici, unde Pergamena nomen habet. Suppellex Diomedi plurali caret. Et haud ſcio an ſuppellectilia alibi quàm apud grãmaticos legantur. Feſtus ſuppellectilis in recto caſu habet. Iſtis adduntur á grãmaticis zizania. At ſacri ſcriptores habent etiam zizaniũ, & in plurali zizanias, & zizania. Paſcua. Seneca in Thyeſte, fatale paſcuum dixit. Plural. paſcuæ, & paſcua. Intubus. Plinius etiam intubum habet. Plural. intubi, & intuba. Romana uox eſt, autore Galeno. κιχόριον, inquit, τὸ ῥωμαϊστὶ λεγόμενον ἰντυβολάχανον. quare nobis cùm u breui, non cum y

ſcriben

ſcribenda eſt. Arbutus, arbor. de quo Horat. Arbutos latentes dixit. Arbutum, fructus. Vergil. Dant arbuta ſyluæ. Altilis. At hoc adiectiuũ eſt, ut illa, raſilis, ſutilis. Hæc ergo abundantia ſunt, non uariantia.

Dat prior his numerus neutrũ genus, alter utrũq;
Raſtrum cum freno, filum ſimulatq; capiſtrum,
Argos itẽ, & cœlũ, ſunt ſingula neutra. Sed audi
Maſcula duntaxat cœlos, uocitabis & argos.
Frena ſed & frenos, quo pacto & cętera formãt.

Ennius & Varro, pro cœlũ, cœlus uſi ſunt, unde & cœlos dictos apparet: Licet Cæſar in libris περὶ ἀναλογίας, plurali carere contendat. Cic. in Epiſt. Ille putabat te quæſiturum, num unũ cœlum eſſet, an innumerabilia. Vbi quid intelligas, tibi perpendendũ relinquo. Eſt & cœlũ, illud ſcalptorium inſtrumentum, pro quo celtes mendoſe legitur Iob. 19. quũ & uetuſtiores codices & emendatiores, certe habeant, non celte: quanquam in hebræo nihil ſit, quod huic uoculæ reſpondeat: ubi ad hũc modũ habet: מִי יִתֵּן
בַּסֵּפֶר וְיֻחָקוּ׃ בְּעֵט בַּרְזֶל וְעֹפֶרֶת לָעַד בַּצּוּר יֵחָצְבוּן׃
Plural. cœla. Auſon. Talem fecerũt ferrea cœla deam.

ADDITA AB ALIIS.

Elyſium, quod tamen adiectiuũ eſt. Odyſs. 4.

Ἀλλὰ σ' ἐς ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς ῥαδ' ἀμανθυς.
Τῇ περ ῥηΐστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν.
Οὐ νιφετὸς, οὔτ' ἂρ χειμὼν πολὺς, ὅτε ποτ' ὄμβρος.

Verg. Quamuis elyſios miret̃ Græcia campos. Ouid. Elyſiasq; domos. Clauſtrũ, clauſtra apud Verg. Lucanũ & alios legimus: clauſtros nuſquam. Porrum, hic porrus apud Celſum & Palladium.

Nundinum,& hinc epulum: quibus addito bal-
neum. Et hæc sunt

Neutra quidē primo, muliebria rite secundo.
Balnea plurali, Iuuenalem constat habere.

Nundinum in singul. rarius est, Fabius tamen utitur: Siue trino forte nundino prolongata. Et Liuius, trinundinū. Epulū, τὸ περίδειπνον, solenne & instructius conuiuiū. Epulæ, quotidianus & parabilis cibus. Balneū, τὸ βαλανεῖον, Græci παρὰ τὸ ἀποβάλλειν τὰς ἀνίας, ἐτυμολογοῦσι. Quod & Homerus uidetur innuisse, ubi ait:

λοῦε δ' ἐκ τρίποδος μεγάλου,
ὄφρά μοι ἐκκάμματον θυμοφθόρον εἵλετο γυίων.

ADDITA AB ALIIS.

Amygdalum, est tamen amygdalus arbor. Columella: Amygdalus parū ferax. Amygdalū & amygdala fructus. Plinius, nucleus amygdalæ. Palladius: Græci asserunt nasci amygdala. Hiero. In amygdalas deformati sunt. Delitiū, Plautus & Solinus delitiam habent.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris.
Mænalus, atq; sacer mōs Dindim⁹, Ismarus atq;
Tartara, Taygetus, sic Tænara, massica, & altus
Gargarus. At numer⁹ genus his dabit alter utrūq;
Sibilus atq; iocus, locus, & Campanus Auern⁹.

Hæc pleraq; græca sunt, & proinde à sua lingua discenda, cuius mos est & alia nōnulla masc. & fœmin. in os, plurali neutra proferre: Cuiusmodi sunt & hęc quę subiecim⁹:

ὁ	ζυγός νῶτος σταθμός μοχλός	τὰ	ζυγά νῶτα σταθμά μοχλά

	κύκλος		κύκλα
	χαλινός		χαλινά
	ἐρετμός		ἐρετμά
ὁ	λύχνος	τὰ	λύχνα
	τράχηλος		τράχηλα
	δίφρος		δίφρα
ἡ	κέλευθος		κέλευθα.

Leguntur interdum ex hoc numero quædã etiam in singul. neutra, ut τὸ μαίναλον, τὸ ταΰγετον. Theocritus: ἔιτε τόγ' ἀμφιπολεῖς μέγα μαίναλον. Gargarus, Idæ montis cacumen eſt, ut apud Homerum:

Ἥρη δὲ κραιπνῶς προσεβήσετο γάργαρον ἄκρον
ἴδης ὑψηλῆς.

Ad cuius radicem ſunt Gargara oppidum, de quo Verg.

Et ipſa ſuas mirantur Gargara meſſes. Macrob. libro 5. cap. 20. Locus. Plural. locos et loca habet. Sic iocus, iocos & ioca. Sibilus in ſacris, ſibilos & ſibila. Vergilius adiectiue utitur:

Sibila lambebant linguis uibrantibus ora.

Auernus, auernos & auerna, quaſi ἄορνος, id eſt, infeſtus auibus. Lucretius in ſexto:

Principio quod auerna uocantur, nomen id ab re
Impoſitum, quia ſunt auibus contraria cunctis.

ADDITA AB ALIIS.

Cetus, quod Seruius negat inueniri, quũ tamen Feſtus & Manilius habeant. Eſt & in ſacris crebrò. In plurali cetos Ambroſius & alij ſcriptores. Græci τὸ κῆτος, & in plurali τὰ κήτεα, ἢ κατὰ συναίρεσιν, κήτη. Vnde Plinius hoc cetos dixit: & Vergil. immania cete: & alij cetus & ceti, mutato tamen genere & declinatione: quod & aliàs fieri non raro contingit. Pileus, quo uſus eſt Gellius & Seruius, reclamante Valla, uſitatius tamen pileũ in neutro. Plural. pilei,

& pilea, pileolus, & pileolum ὑποκοριστικά. Carbasus, est & hoc Carbasum, autor Priscian. Supparus. Inuenitur & supparum eodem testante. Balteus. Varro, Liuius Andronic. & Accius διδασκαλικῶν 8. balteum in neutro usurparũt. Plural baltei, & baltea. Infernus. At hoc omnis generis est in utroq; numero. A Valla addit̃ euentus, ab hoc iussu, ab hoc permissu. Plural. euenta, iussa, permissa: quũ tamẽ euentũ, iussum, permissum, apud probatos autores legantur.

DEFECTIVA.

Quæ sequit̃ manca est numero casu'ue propago.

Hoc loco admonẽdi sunt pueri, esse nomina quædã quæ à prima uoce nusquam deflectunt, ut nequam, pręsto, atq; hæc Gręcis ἄπτωτα seu ἄκλιτα uocãtur. Rursum quædam μονόπτωτα, ut natu, promptu. Quędam δίπτωτα, ut fors forte, spontis sponte. τρίπτωτα alia, opis, opem, ope. Alia τετράπτωτα, ut puer, uir, & huiusmodi. Sunt & πεντάπτωτα, ut fagus, populus, & similia. Sunt demum & ἑξάπτωτα, ut totus unus, & alia id genus.

Ἄπτωτα,

Quæ nullum uariant casum, ut fas, nil, nihil, atq;
A tribus ad centum numeri, hæc ἄπτωτα uocabis.

De istis in generib. satis, ni fallor, diximus. Notabis tamẽ & hic esse ex hoc numero nõnulla, quæ utrobiq; per omnes casus uniformiter discurrunt, ut præsto, nequã, frugi, &c. Item illa plural. tot, quot, totidẽ, quatuor, quinq;, & similia. Huc referunt & pondo, quod tamẽ priore numero forsan non carebit, præsertim cum Liuius dicat, Coronam pondo auri. Vnde dipondius. Est & ubi pro pondere simpliciter capitur, apposito saltẽ uocabulo, libra, quo sensu Liuius Libram pondo auri, ait. Alia quædam singul. ἄκλιτα quidem

dem sunt, ut cornu, genu, ueruq́. Plural. uero γὐκλιτα, ut cornua, cornibus: uerua, uerubus: genua, genibus. Sunt rursum quorum usus non nisi in certis quibusdam casibus occurrit, ut fas, nihil, instar, opus, τὸ χρέα, necesse, necessum: hoc specus. A Gausape, Persius, plural. gausapa dixit. Cepe. Est & hęc cepa. Phocas addit Pedum. Huius fortis est & illud plural. Tempe, & quæcūq; istis similia legunt. Iupiter & iouis diuersæ uoces erant olim. Addunt grāmatici ganeo, et aleo. At Cicero pro Sextio ganeonem habet. Nec est cur non declinentur, ut cætera id genus.

Μονόπτωτα.

Estq́ μονόπτωτον nomen cui uox cadit una,
Ceu noctu, natu, iussu, iniussu, simul astu,
Promptu, permissu. Plurali legimus astus.
Sic simul inficias: nam uox ea sola reperta est.

Noctu & diu, sicut interdiu, Seruius aduerbia esse uult. Noctu tamen nomen esse, adiuncta illa quæ legūtur apud Gell. facile uincunt: Noctu concubia, noctu multa, hac noctu. De diu non est perinde paratum exemplum, nisi illud Sallustij aliquid momenti habeat: Diu noctuq́ laborare.

ADDITA AB ALIIS.

Viscere. Lucret. Sueton. & Celsus, uiscus uisceris habent. Flamine, pro uento. Auienus flamen habet. Et Cic. in Arato: Inferior paulò est aries, & flamen ad austri.
Obice. Plautus habet obicem. Silius obices. Verg. obicibus. Ouid. obice. Vt obijces & subijces scribant, ratio postulat, quū sint à iacio, non icio. Vide Gell. lib. iiij. cap. xvij.
Macte. At hoc uocatiuum habet plural. Plinius: Macti ingenio cœli interpretes. Lucret. in nominatiuo: Boues male mactæ diffugiūt. Veteres bouem thure aut uino inspersum, mactum appellabant. Liuius aduerbialiter usurpat: Iu

berem, inquit, macte uirtute esse. Plautus item in Milite.

Satias, pro satietate. Pro qua Silius & Gell. saties habent. Lucretius tamen satiatem & satiate usus est.

διπτωτα.

Sunt διπτωτα, quibus duplex flexura remansit,
Vt fors forte dabit sexto, spontis quoq; sponte.
Sic plus pluris habet, repetundarũ repetundis.
Iugeris, & sexto dat iugere. Verberis autem
Verbere. Suppetiæ quarto q̃q; suppetias dant.
Tantundem dat tantidem. Simul impetis hoc dat
Impete. Iunge uicem sexto uice, nec lego plura.
Verberis, atq; uicem, sic plus cum iugere, cũctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.

Spontis, apud Varronem, Columell. & Celsum et Gell. legitur. Iugeris, apud Melam in tertio. Iugere apud Tibullum: Et multo innumeram iugere pascit ouem. Huius nominatiuũ singul. Priscian. iugus facit, quod tamẽ nusquã legitur. A iugerũ, iugeri, in singul. integra uox est, cuius plural. rarius legitur, licet Varro utatur. In Hispania, inquit, ulteriore metiuntur iugeris. Impetis, apud Siliũ. Impete passim à nominatiuo impes ἀχρήστῳ, ut Prisciano uidetur. Verberis apud Lucan. Suppetiæ apud Plautũ in Amphit. & Epidico. Vicem & uice legimus: uicis & uici, ut nec genitiuũ pluralem, quas uoces addunt grammatici, non memini me legisse: Tu si apud probatum quempiam deprehenderis, ne dubita usurpare.

ADDITA AB ALIIS.

Lues, luem. quæ uox cur reliquis casibus singul. saltem careat, nihil prorsus uideo. Dica, dicam. δίκη Græcis causam seu iudiciũ significat: Neq; continuò ἀμετάπτωτον statuẽndum,

dum, si forte Latinis per omnes casus in usu non sit. Hanc Hesiod. deam facit, uirginē & Iouis filiā. Ait enim ἐν ἔργοις,

ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ δίκη, διὸς ἐκγεγαυῖα,
κυδνή τ᾽ αἰδοίη τε θεοῖς οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.
καί ῥ᾽ ὁπότ᾽ ἄν τίς μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων
αὐτίκα πὰρ διὶ πατρὶ καθεζομένη κρονίωνι
γηρύετ᾽ ἀνθρώπων ἄδικον νόον, ὄφρ᾽ ἀποτίσῃ
δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων. οἳ λυγρὰ νοεῦντες
ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.

Hanc uirginem atq; εὐνομίαν Demosthenes iudiciorū praesides cōstituit. Tabi, tabo. Quintil. Expressum dentibus tabum. Laterem, latere. Nominatiuus tamen later est apud Vitruuiū & Varronem, in ἑκατόμβῃ, περὶ θυσιῶν.

Τρίπτωτα.

Treis quibus inflectis casus τρίπτωτα uocantur,
Vt precis atq; precē, petit et prece blādus amicā.
Sic opis est nostrae, fer opē, legis, atq; ope dign⁹.
At tantum recto frugis caret, & ditionis.
Integra uox uis est, nisi desit forte datiuus.
Omībus his mutilus numer⁹ prior, integer alter.

Vis in gignendi casu apud Tacitum: ut, Plus uis habeat q̄ sanguinis. In accusatiuo plurali apud Lucret. pro uires.

Sed q̄ multarum rerum uis possidet in se
Atque potestates.

ADDITA AB ALIIS.

Frondis. Verg. frons tenera dixit, & Varro in Re rustica. Dapis. Daps apud Liuiū & Catonem in Re rust. Remigis. Quintus Curtius & Propert. remex habent. Necis. Est tamen nex non semel apud Ciceronem, Quintilianum & alios.

Quæ referũt,ut qui: quę percontant̃,ut ecquis.
Et quæ distribuũt,ut nullus,neuter & omnis.
Infinita solent his iungi,ut quilibet, alter.
Quinto hæc sæpe carẽt casu,& pronoĩa,pręter
Quatuor hęc infrà, noster,nostras,meus,et tu.

Hæc omnia uocatiuis carere,grãmatici cõiuratim & uelut publico edicto præcipiunt: nos tamẽ rem utcunq; temperare cogebamur,propter aliquot autorũ loca, ubi istiusmodi uoces etiam uocatiuum interdum admittere uidentur,ut in illo Ouidiano:

Ipsaq; tu tellus,ipsum cum fluctibus æquor,
Ipse meas æther accipe summe preces. Verg.
Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor. Cicero:
O nox illa quæ tenebras attulisti. Tibullus:
Idem si fas est,mos precor ille redi. Est & caput apud Vallam,quo docet pronomen suus etiam uocandi casum admittere:ut,Cæsarem defendite,ô sui milites.Socratem tuemini ô sui ciues.

Propria cuncta notes,quibus est natura coërcens
Plurima ne fuerint,ut Mars,Cato,Gallia,Roma,
Ida,Tagus,Lelaps,Pernasus,Bucephalusq;.
His frumenta dabis, pensa,herbas, uda, metalla,
In quibus,autorũ quæ sint placita,ipse requiras.
Est ubi pluralem retinent hæc,est ubi nolunt.

Propria deorum,uirorum,regionũ,urbium, syluarum, amnium,canum,montiũ,equorum,&c. ex natura sua plurali carere debent: quamuis usus,quem penes arbitriũ est, & ius, & norma loquendi, nõ raro diuersum doceat. Porrò Thebas, Athenas,Mycenas,Gades,Veios & huiusmo

di, uix aliter quàm pluralia deprehendes. Cicero, Tres Ioues & quatuor Veneres. Vergilius:

Extulit hic Fabios, Decios, fortesq; Camillos.

Lucanus: Ad Cumas, Mariosq; uenis. Sed horum exempla nusquam non occurrunt. De montibus, ut Mænala transieram. De metallis, ut ęra, electra, orichalca. De frumentis, ut ordea, fabas, lupinos, auenas. De humidis, ut uina, defruta, musta, mella. De herbis, ut lilia, rosas, rutas, crocos, genistas. De pensis, ut balsama, opobalsama. &c. Proinde hæc ex doctorũ lectione certius quàm à grammaticorum præceptis, haberi possunt.

Ordea, farra, forũ, mel, mulsum, defruta, thusq;,
Tres tantũ similes uoces pluralia seruant.

ADDITA AB ALIIS.

Aes. Cato, ærum & æribus usurpat. Os. Verg. nõ semel oribus habet, ut & Cicer. Plinius item orium uitia scripsit. Rus. Plinius in Epist. ruribus utitur. Ius. Plautus omniũ legũ aciurium fictor. Mare. Ex hoc Cęsar quinto Com. maribus dixit. Et Næuius marum pro marium συνκοφθὲν, autore Prisciano.

Hesperus & uesper, pontus, limusq;, fimusq;,
Sic penus, & sanguis. Sic æther, nemo, sed ista,
Mascula sunt, numerũ uix excedentia primum.

Interpres in sacris illud Psal. אִישׁ דָּמִים quod septuaginta ἀνδρὰ αἱμάτων, & illud Euangelij, ἐξ αἱμάτων, uirũ sanguinum, & ex sanguinibus reddidit, sed fidelius q̃ latinius.

ADDITA AB ALIIS.

In primis elementorum nomina, plurali carere uolunt. Cæterum terras, aquas, ignes, nusquam non leges: aëres uero rarius; licet Lucret. in quinto habeat:

Aëribus posse alternis ex partibus ire.

Fumus. quũ tamen Martialis, uendere fumos dixit. Et Ouidius, amaris fumis; ut & alij passim. Mundus. Plin. alios mundos. Sol. Poëtæ, solibus & soles. Sal. Columella, sales & salibus. Lucan. Aequoreosq; sales. Ros. Verg. rores. Columell. & Plin. roribus. Carcer. Seneca, plenos carceres. Firmicus, carcerũ squaloribus. Puluis. Horat. pulueres. Geminus. At huius plural. utitur Cic. in natura deorũ. Vncus. Prudent. uncis. Lucan. uncos.

Singula fœminei generis, pluralia raro,
Pubes, atq; salus: sic talio, cum indole tussis,
Pix, humus, atq; lues, sitis & fuga, iunge quietem.
Sic cholera atq; fames, bilisq;, senecta, iuuentus.
Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & om̃ia quintæ,
Treis similes casus plurali sæpe tenebunt.
Excipe res, species, facies, aciesq; diesq;,
Quas uoces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nectere, ut hæc sunt,
Stultitia, inuidia, & sapientia, desidia, atq;
Id genus innumeræ uoces, quas lectio præbet;
Quam tibi præfixam, ceu certum collige filum.
Rarius his numerũ quandoq; sed adde secundũ.

Interpres illud Regũ 2. cap. 22. מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ quod & Psalm. 17. repetitur, uerterat: Magnificans salutes regis: ut et Septuaginta, μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως. Quem audent quidam sequi, sed citra ueterum exemplum ni fallor. Equidem ut Latinorũ linguæ nihil, quod sciam illis in usu fuisse, adimere ausim, ita citra necessitatem libens nõ fuerim illius augendæ autor, ne si quando huic licentiæ

fenestram aperiri sinamus, fiat, ut rursum in antiquũ chaos, atque adeò cuiusdam confusanei sermonis Babel recidamus: quæ res proximo seculo quicquid erat usquam politioris literaturæ non extinxit modò, sed planè obruit & sepeliuit: dum scholasticis doctoribus pro ludo fuerat, portentosas quasdam uoces, nulliꝗ unquã genti agnitas, sibi pro commodo suo effingere, nouamꝗ uelut linguam cudere: non alio nomine, ut est uerisimile, ꝙ ut dum à nullis intelligerent, omnibus id quod uerè sunt, subtilissimi haberentur. Soboles. Huius nominatiuus plur. legit̃ apud Columell. Labes. In accusandi casu plural. Cic. & Gell. usurpant. Cato facierũ dixit. Seruius aciebus. Apuleius specierũ. At Cicero in Topicis specierum et speciebus formidat uti, dum ἰδέας formas potius quàm species latine uertendas arbitratur. Sidonius, spebus utitur, sed noue.

ADDITA AE ALIIS.

Fama. Plautus, maledicas famas. Vita. uitas Terentius, & Vergilius, & alij. Gloria. Gellius, glorias & gloriarum et alij. Gaza. Lucan. Eoas gazas. Seneca, gazis. Arena. Lucan. Diras arenas & arenis. Gellius, arenarũ. Cæsar plurali carere contendit, sed frustra. Mors. Seneca, mortium signa. Cicero, mortes, & alij. Pax. Sallust. et Hora. paces Plaut. pacibus. Lux. Lucret. Almis nocturnas exæquãt lucibus umbras. Ouid. Perꝗ nouem luces. Pituita. Plin. pituitas. Proles. Martianus Capell. prolum & prolibus. Plebs. Prudentius, plebium.

Nec licet his neutris, numerũ deferre secundũ.
Quale salum, senium, letum, cœnumꝗ, geluꝗ
Sic barathrum, uirus, uitrũ, uiscumꝗ, penumꝗ,
Iustitium, nihilum, uer, uas, gluten, simul halec,
Adde iubar, foliũ. Sed longũ est cuncta referre

Quæ tibi, si obserues, occurrent multa legenti.
Lectio certa docet, uariat lex grammaticorũ.

Vas, istis inseruimus, quod uasa uasorum nõ à uas uasis, sed potius à uasum uasi, propagari rati simus, id quod ἀναλογία facile docet. Porrò uasum in singul. Cato apud Gellium, Plautus in Truculento, & Lucretius usi sunt. A solis pro loculo, Plinius plur. Solijs dixit.

ADDITA AB ALIIS.

Aeuum. Ouidius & Plinius æuis. Fœnum. Apuleius fœna rodebamus. Solum. Vergil. Saturare sola. & Cicero. Spicum. Plural. spica, autore Seruio. Lutum. Cæsar luta, teste Capro. Macellum. Ennius macella, eodem Capro autore. Vulgus. Cicero, Saturnum maxime colunt uulgi. Pelagus. Idem in finibus, pelagis usus est.

Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
Manes, maiores, cancelli, liberi, & antes,
Menses profluuium, lemures, fasti, atq; minores,
Cum genus assignant natales, adde penates,
Et loca plurali, quales Gabijq; Locriq;,
Et quæcunq; legas passim similis rationis.

Apuleius de deo Socratis, lemurẽ & manem habet, ait enim: Hunc uetere lingua latina inuenio lemurem dictitatum. Et alibi: Vtrum lar sit an larua, deum manem uocãt.

ADDITA AB ALIIS.

Carceres, unde emittuntur equi in cursum. Cic. tamen à calce ad carcerem in Catone. Verg. Ouidius et Lucanus carcere. Proceres. Iuuenal. Agnosco procerem. Reliqui casus in singulari desiderantur. Sales, Cicero in hoc sensu sal, salis, & sale crebro utitur, ut etiã alij. Loculi, τὸ μάρσυπιον.

πύγιον. Martial. ab hoc, locellus dixit ὑποκοριστικῶς. Fori. Gell. in summo puppis foro, quomodo & Ennius usus est.

Cœlites. Ab hoc Ouid. nō semel cœlite habet in ablatiuo. Superi & inferi. Liuius Andronic. in Odyss.

Inferus an superus tibi fert deus funera Vlysses.

Quirites. Horat. & Lucanus, quiritis. Ouidius quiriti. Iuuenalis & Pers. quiritē. Claudian. quirite. Furfures. Serenus: Additur excussus muca similagine furfur.

Artus. Lucanus: Tūc omnis palpitat artus. Codicilli. Codicillus à codex ὑποριστικόν. Casses. Senec. Trag. Aper cū casse uinctus. Vepres. Columella ueprem. Ouid. uepre.

Annales. Gell. aliquoties annalem. Pugillares & hæc pugillaria. Auson. pugillar habet in singul. Interpres illud Lucæ, αἰτήσας πινακίδιον, uertit, postulans pugillare. Sed quàm dextere nescio.

Accedūt huc & illa, optimates, summates, infimates, magnates, primores, quibus tamen nō desunt obliqui singul. Cicer. Homini forti & optimati. Cælius ad eundem: Dum te pudet parum optimatem esse. Silius: Primori marte Sagunthum. Nec sunt masc. tantum generis, quum Gell. primori pueritia dicat. Cic. primoribus labris. Plautus, Summates matronas. Tacitus, primoribus fœminis. Politianus, matronæ optimates.

Hæc sunt fœminei generis, numeriꝙ secundi,
Exuuiæ, phaleræ, gratesꝙ, manubiæ, & idus,
Antiæ & induciæ, simul insidiæꝙ, minæꝙ,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæꝙ, calendæ,
Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæꝙ,
Feriæ & inferiæ, sic primitiæꝙ, plagæꝙ
Retia signantes, ut ualuæ, diuitiæꝙ,

Nuptię, primitię, ſic lactes, Thebę & Athenę,
Quod genus inuenias & nomina plura locorum.
Sed ſatis eſt paucis prudentes admonuiſſe.

Phaleras quidã ἀπὸ τοῦ πελάσαι ἄγχι dictas uolunt: Alij à φαλὸν, quod clarũ ſignificat. Ambroſius in ſacris excubiã uſurpat, ut & Næuius apud Sextũ Pompeiũ quiſquiliam, Ouidius, primitium torrem dixit adiectiue, & in ſingulari. Lactes à lacte nomen habent, Græci γαλακτίδας uocãt.

ADDITA AB ALIIS.

Sordes. Plautus & Apuleius ſordis habent, Tacitus ſordem. Scalæ. Huius ſing. in ſacris & Iuriſcon. crebrò legitur. Salluſtius tamen non auſus eſt uti, quum ait: Vbi unæ aut alteræ ſcalæ comminutæ ſunt, &c. Reliquiæ. Apuleius conuerritorem pridianæ reliquiæ. Plautus, reliquia. Præſtigiæ. Fabius: Et huius uelut præſtigia. Eſt & hoc pręſtigium. Argutiæ. Apuleius argutia utitur. Gell. argutiola. Aedes. Huius ſing. utit̃ Plautus in Muſtel. Antennæ. Lucanus:

Prouidus antennæ ſuffixit lintea ſumma.

Bigæ, trigæ, quadrigæ. Cæſar hæc ſing. carere contẽdit: uſus contrarium docet. Vide Gell. lib. 19. cap. 8. Copiæ. Verg. & Pompeius Magnus copiam pro exercitu. Cerimoniæ. Cicer. Sueton. Tacitus, Gell. cerimonias. Facetiæ. Gell. adductus facetia ſermonis. Fores. Plautus, foris noſtra. Ouid. Ad geminæ limina prima foris. Valerius Max. forem apertam. Gingiuæ. Iuuenal. gingiuã. Apuleius gingiuulam. Inimicitię. Cicer. nonnunq̃ inimicitia utitur. Illecebræ. Cicer. Liuius, Plautus, Gell. illecebrã. Latebra. Cicero & Gell. latebram. Literæ pro epiſtola, Ouidius, Literam in carmine. Neniæ. Quintil. Sueto. Horatius, neniam. Nares. Ouidius, acta retro naris. Perſius

ſius, De nare canina. Lucan. nares aduncæ. Minutiæ. Senec. minutiã. Apule. minutiem. Offutiæ. Plautus offutiam. Sortes. Ouid. Mota dea eſt ſortemq; dedit. Gratiæ. Horat. Gratia cum nymphis. Ambages. Plinius, multiformi ambage. Alpes. Lucanus, & Claudianus ſingu. uſi ſunt. Salebræ. Valer. Max. Plinius, & Apuleius, ſalebram. Blanditiæ. Cic. ſing. utitur, & alij. Compedes. Iuuenalis & Horatius ſing. habent. Addunt plura grãmatici, ſed quæ iam recitauimus, præcipua ſunt.

Rarius hæc primo plurali neutra leguntur:
Mœnia cum teſquis, præcordia, luſtra ferarum,
Munia, mappalia, & bellaria, caſtraq; & arma,
Funus iuſta petit, petit & ſponſalia uirgo.
Roſtra diſertus amat, puériq; crepundia geſtãt,
Infantesq; colunt cunabula, conſulit exta
Augur, & abſoluens ſuperis effata recantat.
Feſta deûm poterunt, ceu bacchanalia iungi.
Quod ſi plura leges, licet hac q̊q; claſſe reponas.

Teſqua loca ſunt augurio deſignata, autore Feſto.

Feſtorũ uocabula genitiuũ plu. partim in orũ mittunt, ut

Agonalia	agonaliorum
Saturnalia	ſaturnaliorum
Sponſalia	ſponſaliorum
Vinalia	uinaliorum
Quinquatria	quinquatriorum
Viridia	uiridiorum.

Partim in ium, ut

Floralia	floralium
Liberalia	liberalium
Lucaria	lucarium
Feralia	feralium.

Quædam & in orum & in ium,ut

Parentalia	parentaliorum,uel ium.
Ancilia	anciliorum,uel ium.
Vectigalia	uectigaliorum,uel ium.

Vide Macrob.lib.primo Saturnaliorũ,cap.quarto.

ADDITA AB ALIIS.

Huc in primis adijciunt librorum titulos,ut βουκολικὰ, γεωργικὰ, τοπικὰ, πολιτικὰ, οἰκονομικὰ, φυσικὰ, μουσικὰ, μαθηματικὰ, &c. hæc tamen adiectiua sunt, nec sing. carent.

Ilia. Plinius ile habet. Palearia. Seneca Trag. palear. Iuga montis. In hoc sensu Verg. & Tacitus sing. utitur. Carchesia. Macrob. carchesium, lib. Saturnal. 5. cap. 21. Magalia. Valer. Flaccus secũdo ἀργοναυτικῶν sing. habet. Spolia exuuiæ: spolium Tacitus, Ouidius, Iuuenalis. Classica. Sueto. classicum. Transtra. Persius, in transtro. Aulæa. Apuleius, aulæum tragicum. Liba. Ouidius & Cato libum. Comitia. Cicer. Sueton. Tacitus, Gellius comitium. Pugillaria. Ausonius pugillar. Penetralia. Silius, penetrale parentum. Macrob. penetral lib. 7. cap. 1.

Ancilia. Ancile Ouid. & Iuuenalis. Bacchanalia. Plautus bacchanal. Ceraunia. At hoc adiectiuũ est. Aeschyl.

Βοῦράν θ᾽ ἱερὰν καὶ κεραυνίας ῥύπας.

REDVNDANTIA.

Hæc quasi luxuriant, uarias imitantia formas.
Nam genus et uocem uariant, tonitrus tonitruq́.
Sic clypeus clypeũ, baculus baculũ atq; bacillũ.
Sensus & hoc sensum, tignus tignumq́. Tapetũ
Atq; tapete tapes, punctus punctumq́. Sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinũ uas lactis, mendaq́ mendum.

Viscus

Viſcus & hoc uiſcũ, ſic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Cornus tibi cura ſiniſtri.
Euentus ſimul euentum. Sed quid moror iſtis?
Millia doctorum tibi lectio talia præbet.
Sed tibi præterea quædam ſunt græca notanda,
Quæ quarto caſu fœtum peperere latinum.
Nam πανθὴρ πανθῆρα creat, κρατῆρα τε κρατὴρ,
Κασσίδα κασσὶς habet, ſed & αἰθὴρ αἰθέρα fundit.
Hinc cratera uenit, uenit æthera, ſic caput ipſum
Caſſida magna tegit, nec uult panthera domari.

Huius generis ſunt & alia permulta, ut

ὁ στατὴρ	τὸν στατῆρα	hæc ſtatera
ὁ δεκάπους	τὸν δεκάποδα	hæc decempeda
ἡ λαμπὰς	τὴν λαμπάδα	hæc lampada
ἡ σάρξ	τὴν σάρκα	hęc ſarca apud Plau. in (Amph.
ὁ λέβης	τὸν λέβητα	hæc lebeta.

Calepinus atq; alij huius notæ ſcriptores arbitrati ſunt lebes in fœminino reperiri Ezechielis cap. undecimo, ubi legitur: Hæc eſt lebes, nos uero carnes. Sed hallucinãtur, quum hæc nõ ad lebes, ſed ad uocem præcedentem, uidelicet ciuitate, referri debet. Id quod Septuagin. interpretatio facile conuincit, apud quos ita habes: αὕτη ἐστὶν ὁ λέβης, ἡμεῖς δὲ τὰ κρέα. Hęc libuit admonuiſſe, ut paulatim diſcas, quod periculoſum ſit in Muſarum πολιτείᾳ ſequi τυφλὸς ὁδηγὸς καὶ ἑλληνικῶν λόγων ἀπείρους.

Vertitur his rectus, ſenſus manet & genus unũ.
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, ſtipis & ſtips.
Sic cinis atq; ciner, uomis uomer, ſcobis & ſcobs.

Puluis item puluer, pubis puber. Quibus addes
Quę pariūt or et os, honor et labor, arbor odorq́;,
His & apes & apis, plebs plebes. Sunt q̃q; multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam,
Vt δελφὶν delphinus, & hic ἐλέφας elephantus.
Sic γόγγρος gonger, μελέαγρος sic meleager,
τεῦκρος item teucer. Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio casta.

Istis similia sunt & alia nonnulla, ut

ὁ ἄβαξ	τοῦ ἄβακος	hic abacus
ὁ τιτὰν	τοῦ τιτᾶνος	hic Titanus apud Plau.

Nam quæ Græci per ρος, præcedente consonāte, efferunt, nos in er uertimus, ut

Ἀλέξανδρος	Alexander
μένανδρος	Menander
εὔανδρος	Euander
ἄγρος	ager.

Hæc simul & quarti flexus sunt atq; secundi.
Laurus enim lauri facit & laurus genitiuo.
Sic quercus, pinus, pro fructu & arbore ficus.
His colus atq; penus, cornus quādo arbor habet.
Sic lacus atq; domus, licet hæc nec ubiq; rñdet.
His q̃q; plura leges, quæ priscis fortè relinquas.

Dome & domis, uoces sunt inauditæ. Plautus in Milite, ex hac domu ausus est dicere, sed usus abdicauit. Prisca uoco cuiusmodi sunt illa apud Terent. Nihil tumulti, nihil ornati. Et illud Plauti: Lectus concaluit locus, pro lecti. Item illud: Eius anuis causa. Addunt hoc loco quidam, propria quædā assumpta à Græcis, quæ geniti. in is uel tis mittūt, ut

χρέμης

Χρέμης	τοῦ χρέμου καὶ χρέμητος.
Chremes	Chremis & Chremetis.
Λάχης	τοῦ λάχου καὶ λάχητος.
Laches	Lachis & Lachetis.
Γύγης	τοῦ γύγου καὶ γύγητος.
Gyges	gygis & gygetis.
Θάλης	τοῦ θάλου καὶ θάλητος.
Thales	Thalis Thaletis.
Δάρης	τοῦ δάρου καὶ δάρητος.
Dares	Daris uel Daræ Daretis.
Πόλης	τοῦ πολοῦ καὶ πόλητος.
Poles	Polis & Poletis, atq; id genus sexcẽta.

Sed gręce callentibus satis est locum indicasse, cęteris uelut surdis fabula canitur.

Et quæ luxuriant sunt adiectiua notanda
Multa. Sed in primis q̃t & hæc tibi noĩa fundũt,
Arma, iugũ, neruus, somnus, cliuus q;, animus q;,
Et quot limus habet, quot frenũ, et cera, bacillum.
A quibus us simul is formes, ut inermus inermis.
Rarior ast hilarus, uox est hilaris bene nota.

Atq; hæc paucula habui, quæ mihi hoc tempore de Heteroclitis scribenda uidebantur: quibus contentos fore opinor illos, qui recte prospexerint, tum potius puerorum ingenijs consultum iri, quoties superflua καὶ τὰ πάρεργα resecantur, quàm quãdo ad illas cruces, quas ex sese satis molestas habet grãmatica etiam quantumlibet sobrie tractata, accumulantur, παύτα ἐκεῖνα τῶν γραμματικῶν ὑπηνέμια ὄνειρα καὶ ἵππων σκιαί. Quæ sæpenumero præter tædiũ & irreuocabilem optimæ ætatis iacturã, nihil penitus momenti afferũt.

GVLIELMI LILII DE SIMPLICIVM VERBORVM PRAETERITIS, cum annotationibus THOMAE ROBERTSONI Eboracensis.

PRIMA CONIVGATIO.

AS in præsenti perfectum format in aui,
Vt no nas naui, uocito uocitas uocitaui.
Demo, lauo laui, iuuo iuui, nexóque nexui.
Et seco, quod secui: neco, q̃d necui: mico uerbũ
Quod micui: plico, q̃d plicui: frico, q̃d fricui dat.
Sic domo, q̃d domui: tono, q̃d tonui: sono uerbũ,
Quod sonui: crepo, q̃d crepui: ueto, q̃d uetui dat.
Atq; cubo cubui. Raro hæc formantur in aui.

Quædam istorum interdum etiam in tertiam cõiugationem migrant, ut lauo lauis apud Verg. Horatium, Plautũ. Addunt & nexo nexis. Sed in his coniugatio mutata, significatum nihil mutat, id quod in sequentibus factum uides.

Mando	as	ἐντέλλομαι.	Mando	is	μαστάομαι
Fundo	as	θεμελιόω.	Fundo	is	ἐγχέω
Obsero	as	περιβάλλω τὸν μόχλον.	Obsero	is	περιασπείρω
Appello	as	προσαγορεύω.	Appello	is	προσάγω
Volo	as	πέτομαι.	Volo	uis	βούλομαι.
Consternor	aris	καταπλήττομαι.			
Consternor	eris	καταστρώννυμαι.			

Porrò dico as, & dico dicis: lego legas, & lego legis, temporis ratione discernuntur.

Raro hæc formantur in aui.] A mico, dimico, dimicaui facit. Ouid. etiam dimicui. A crepo, Cicer. discrepaui. Plaut. increpaui. A sono, personauit Apuleius, resonauit Ma

uit Manilius. Idem à iuuo, iuuauit usus est. In sacris à cubo, cubauit legit. Apuleius, supercubasse. Florus à domo domauerunt. Persius à ueto, uetauit. Deniq; plicaui, & necaui, in compositis sunt creberrima.

Memineris hoc loco, quod etiã à Valla est obseruatum, à uerbis suprà memoratis, etsi itum in supino formant, nomina tamen, quæ Græci ῥηματικὰ uocant, in atio ἀναλογικῶς creari, ut

Veritum, uetatio, uetitus particip. & uetatus apud Papin.
Cubitum, cubatio.
Domitum, domatio, domitor & domator apud Tibull.
Sonitum, sonatio, sonitus nomen, & sonaturus participiũ apud Horatium.
Tonitum, tonatio apud Senecam, sed tamen προσπεπλήξαντα τῇ ὑπερβολῇ, quod in durioribus fieri monet Fabius.
Tonitus nomen, & intonatus participium apud Horatiũ.
Frictum, fricatio, & frictio apud Celsum. Frictus & fricatus apud Plinium & Celsum.
Sectum, sectio, & interdum secatio, sectus participium & præsecatus apud Apuleium.
Iutum, iuuatio, & adiutor, & iuuaturus participium apud Sallustium.
De compositis à do & sto, in tertia dicetur.

SECVNDA CONIVGATIO.

Es in præsenti, perfectum format ui dans,
Vt nigreo nigres nigrui, iubeo excipe iussi.
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoq;. Mulceo mulsi.
Luceo uult luxi, sedeo sedi, uideoq;
Vult uidi, sed prandeo prandi, strideo stridi.

Huius coniugationis peculiaris χαρακτὴρ est eo, ut doceo, uideo, doleo: præter

Beo,as	Meo,as	Primæ coniugationis.
Laqueo,as	Screo,as	
Nauſeo,as	Creo,as	
Enucleo,as	Calceo,as,	

Item eo & queo cum compoſitis,ut

Nequeo,is	Redeo,is	Quartæ.
Abeo,is	Pereo,is.	

Sorbeo.Cice. Sanguinem ciuilem exorbuit. A mulceo, Salluſtius & Gellius permulcti dixerunt, κατ᾽ ἀναλογίαν à præterito mulxi ἀχρύσῳ. Prandeo.Plautus:Prandi,potaui,ſcortum accubui. Strideo,remota e litera, in tertium tranſit ordinem,ut & illa,Tergeo,ferueo,fulgeo, caueo,ualeo,& alia quædam his ſimilia.

Quatuor his infra geminatur ſyllaba prima.
Pendeo nanq; pepēdi, mordeo uultq; momordi,
Suadeo ſuaſi,rideo riſi,habet ardeo & arſi.

Fecerant & hæc olim memordi, ſpeſpondi, ſicut & alia compluria,quam formam priſci illi Latini à Græcis acceperunt, qui à uerbis à conſonante exorſis præteritum una à fronte ſyllaba auctum proferunt,ut à

γράφω,γέγραφα.	λαλῶ,λελάληκα.
λέγω,λέλεχα.	πονῶ,πεπόνηκα.

De qua re caput habes apud Gellium lib.7.cap.9.

L uel r ante geo ſi ſtet,geo uertitur in ſi:
Vrgeo ut urſi,mulgeo mulſi,dat quoq; mulxi.
Frigeo frixi,lugeo luxi:habet augeo & auxi.
Dat fleo fles fleui,leo les leui,indeq; natum
Deleo deleui,pleo ples pleui,neo neui.
A maneo manſi formatur,torqueo torſi.

Hæreo

Hæreo uult hæsi. Veo fit ui, ut ferueo ferui.
Niueo, & inde satum poscit conniueo, niui
Et nixi. Iunge his cieo ciui, uieoq; uieui.

Ab urgeo, ursit usus est Cicero. Vrsus Liuius Andron. A turgeo, Enni. turserat. Lucillius obtursi. Leo & pleo, quod à πλῶ quidam acciri uolunt, non nisi composita usum habent, ut deleo, compleo, expleo: ut etiam illa,

Fendo	Defendo	Pedio	Impedio
Cumbo	Accumbo	Mendo	Emendo
Cendo	Incendo	Buo	Imbuo
Perior	Experior.	Et huiusmodi.	

Ab hæreo hæsus, cohęsus & adhæsus leguntur.

Veo fit ui.] Vt ferueo: unde feruesco. Est et ferbeo, quod ferbui facit. Vnde & ferbesco, autore Prisciano. Huc pertinent illa,

Moneo	Foueo	Flaueo	Faueo
Paueo	Caueo	Voueo	Liueo, & similia.

Conniueo. Turpilius, citante Prisciano: Dum ego connixi somno. Crassus, in Iliade: Nam cõniui ego oculis. Cieo. Vergil. Bella cient. Est & cio quartæ. Pruden. Iesum cia mus uocibus. quo & Plinius etiam sępe utitur: ut, Aluũ cit, urinã cit. Atq; huius cõposita sunt crebriora, ut accio, concio, &c. Vieo. Vnde uietus, cuius penultimã Horatius breuem facit:

Qui sudor est uietis, & quã malus undiq; membris
Crescit odor.

Lucretius longam:

Nec supra caput eiusdem cecidisse uietam
Vestem, nec plumas auium, papposq; uolantes.

Sunt qui istis adscribunt obsoleta illa: Rugeo, ruxi:

unde ructo, manare uolũt. Et ſugeo ſuxi. Vnde Plautus exugebo dixit. Nos tamẽ ſugo & exugo per tertiã utimur.

TERTIA CONIVGATIO.

Huius cõiugationis nullus certus eſt χαρακτὴρ, niſi quod tot habeat terminationes, quot poſſunt à Latinis exprimi, præter eo, quam ſecundæ cõiugationi peculiariter tribuimus. Nam quæ in φω, κω, ζω, αω, οω, υω, αυω, ευω deſinũt, græca ſunt, non latina, ut

γράφω	πλέκω	βαπτίζω
βοάω	χρυσόω	κωλύω
παύω	ῥητορεύω	βασιλεύω.

BO Bo fit bi, ut lambo lambi. Scribo excipe ſcripſi,
Et nubo nupſi: antiquum cumbo cubui dat.

Interpres in ſacris non ſemel pro lambi, lambui uſurpauit, ſed ſine exemplo, ni fallor. Huic ſimilia ſunt illa, bibo, ſcabo, glubo.

CO Co fit ci, ut uinco uici, uult parco peperci,
Et parſi. Dico dixi, duco quoq; duxi.

Parco olim parciui fecerat. Næuius apud Marcellum: Nemo parciuit ſuo labori.

DO Do fit di, ut mando mandi. Sed ſcindi ſcidi dat.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudiq;,
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi.
Iunge cado cecidi, & pro uerbero cedo cecidi.
Cedo pro diſcedere, ſiue locum dare, ceſſi.
Vado, rado, lædo, ludo, diuido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo: ex do ſemper faciunt ſi.

GO Go fit xi, ut iungo iunxi. Sed r ante go uult ſi,
Vt ſpargo ſparſi, lego legi, & ago facit egi.

Dic

Dic tango tetigi, pungo punxi pupugiq́;.
Dat frango fregi, quum signat pango pacisci,
Vult pepigi, pro iungo pegi, pro cano panxi.

Pro clanxi, clangui legis Numerorum cap. 10. Pepigi, non à pango, sed à pago deducit Fabius. Quo etiã uerbo usus est is, qui Rhetorica scripsit ad Herenniũ. Pango pro figo à πηγνύω uidetur natum: unde clauum pãgere apud Liuium. Malleolos pangere apud Columellam. Depactam quercum apud Plinium.

HO

Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & ueho uexi.
Lo fit ui, colo ceu colui. Psallo excipe cum p,
Et sallo sine p. Nam salli format utrunq́;.
Dat uello uelli, uulsi quoq́;: fallo fefelli.
Cello pro frango ceculi, pello pepuliq́;.

ψάλλω græcum est, nostris tamen non raro usurpatum. Bassus apud Priscianum:

Calliope paucis sapienti psallerat ore.

Sallo idem quod salio, id est sale aspergo. Sallo tamen salli facit, & salsum in supino. Salio saliui & salitum, uerbum quarti ordinis. Sallustius, citante Prisciano, sallerent dixit. Lucilius, Sallere murænas. Celsus, Saliũtur pisces. & illud: Ἐὰν ᾖ τὸ ἅλας μωρανθῇ ἐν τίνι ἁλισθήσεται. Quod si sal infatuatus fuerit, quonam salietur? Atq́; hæc idcirco adiecimus, quod Diomedes neget, Salio in hoc significato apud ueteres inueniri. Quamuis idem salleo es, secundę, olim in usu fuisse sit autor. Cello à κέλλω, nobis simplex in usu non est. Vnde percello perculi, & perculsi. Ouidius:

Perculit indignos claro clangore lacertos.

Terentius: Perculsit illico animũ. Cætera ui faciunt, ut pręcellui, antecellui, excellui, à pręterito cellui; licet Priscianus

hoc ultimum ab excelleo uerbo ſecundæ coniugationis deduci putet. Ab his excelſum & præcelſum leges, anteceſſum uero non memini me legiſſe.

MO Mo fit uï, uomo ceu uomui. Sed emo facit emi.
Como petit cōpſi, promo prōpſi. Adijce demo,
Quod format dēpſi, ſumo ſumpſi, premo preſſi.

NO No fit ui, ſino ceu ſiui. Temno excipe tempſi.
Dat ſterno ſtraui, ſperno ſpreui, lino leui.
Interdum lini & liui. Cerno quoqꝫ creui.
Gigno, pono, cano, genui, pòſui, cecini dant.

Cerno τὸ κοσκινίζω, creui. Cicero ad Atticū, creui hæreditatem, pro adij habet. Cerno τὸ βλέπω, nullum ex ſe creat præteritū. Pro gigno, uetuſtiſſimi geno uſi ſunt, quemadmodum Varro & Lucretius, geni pro gigni. A pono, Apuleius & Plautus poſiui uſurpauere, ut eſt autor Priſc.

PO Po fit pſi, ut ſcalpo ſcalpſi. Rumpo excipe rupi.
Et ſtrepo, q̄d format ſtrepui, crepo q̄d crepui dat.

Crepo in hoc ordine, an alibi quàm apud Grammaticos legerim, non ſatis ſcio.

RO Ro fit ui, ſero ceu pro planto & ſemino ſeui,
Quod ſeruï melius dat, mutans ſignificatum.
Vult uerro uerri & uerſi, uro uſſi, gero geſſi,
Quæro quæſiui, tero triui, curro cucurri.

Sero ſeui facit, nam ſeruï quo utitur Ennius apud Priſcianum, iam tantū in cōpoſitis cernitur, quorū pleraqꝫ utranqꝫ formam ſequuntur, ſed diuerſo ſenſu. Porrò Inſero inſerui inſertum, interponere ſeu intermiſcere ſignificat. Inſero inſeui inſitum, ἐμφυτεύειν.

Conſero

Conſero conſerui conſertum, committo, commiſceo.
Conſero conſeui conſitum, φυτεύω ſeu ſemino. Vergil.

En queis conſeuimus agros?

Deſero deſerui deſertũ: nec aliud habet, ut nec exero exerui exertum, aſſero aſſerui aſſertũ. Ab obſero tamen obſitum legis. Annis pannisq; obſitum.
Sic diſſero diſſerui diſertum.
[Verro uerri & uerſi.] Vſitatius uerri, autore Priſciano.

So, uelut accerſo, arceſſo, inceſſo, atq; laceſſo, SO
Formabit ſiui. Sed tolle capeſſo capeſſi,
Quodq; capeſſiui facit, atq; faceſſo faceſſi.
Sic uiſo uiſi. Sed pinſo pinſui habebit.

Hæc uerba Diomedi παράγωγα appellant. A faceſſo Cic. faceſſitum dixit, quod a faceſſiui præterito ἀναλογικῷ oriri debet. A quæſo ἐλλειπτικῷ quæſiui dixit Sall. Ab inceſſo pro obiurgo, inceſſerat dixit Liuius, inceſſuit Gell. Pinſo. Pomponius apud Diomedem: Neq; molis molui, neq; palmis pinſui.

Sco fit ui, ut paſco paui, uult poſco popoſci. SCO
Vult didici diſco, quexi formare quiniſco.

Conquiniſco eſt caput inclinare. Pomponius: Vt cõquexi, interim mulieres conſpiciunt.

To fit ti, ut uerto uerti. Sed ſiſto notetur TO
Pro facio ſtare actiuum, nam iure ſtiti dat.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui. Ab ecto fit exi, CTO
Vt flecto flexi, pecto dat pexui, habetq;
Pexi. Etiam necto dat nexui, habet quoq; nexi.
Dat mitto miſi, petij peto ſiue petiui.

Sisto actiuum, est exhibere quempiam præsentem coram iudice: uerbum Iurisconsultis familiare: à quo Cato stitisses dixit. Vide Gellium lib.2.cap.14. quamuis Phocas & Priscianus præterito carere contendant. Sisto neutrum, præteritum à sto mutuò habet. Caper, à pecto etiam pectiui format. Et Columella pectitum, sed penultima breui. Ait enim in Hortis: Verū ubi iam puro discrimine pectita tellus. Quod à pectui potius quàm pectiui uidetur esse.

VO Vo fit ui, ut uoluo uolui, uiuo excipe uixi:
Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.

CIO Fit cio ci, ut facio feci, iacio quoq; ieci.
Antiquum lacio lexi, specio quoq; spexi.

Lacio lexi, ut etiam composita, pellicio pellexi, allicio allexi: unum tamen elicio elicui facit. Prudentius: Quem mystica uirga elicuit. Et Liuius: Ad colloquium uatem elicuit. Et in supino elicitum. Lucanus:

Virus & elicitum iussumq; exire repugnans.

Papinius: Manes elicitos. Quin & ueteres etiam pellicui, & allicui dixerunt, ut docet Priscianus.

DIO GIO Fit dio di, ut fodio fodi: gio, ceu fugio fugi.
PIO Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe piui.
Et rapio rapui, sapio sapui, atq; sapiui.
RIO Fit rio ri, ut pario peperi: tio ssi geminans s,
TIO Vt quatio quassi, quod uix reperitur in usu.

Cupio à Lucretio usurpatur ceu uerbū quarti ordinis:

Naturæ primus terrarum claustra cupiret.

Quassi in usu non est, nisi compositum, ut concussi: habet tamen supinum quassum ἀναλογικῶς, unde quasso quassas frequentatiuum.

Deniq;

Deniqꝫ uo fit uī, ut ſtatuo ſtatui, pluo pluui
Format ſiue plui. Struo ſed ſtruxi, fluo fluxi.

Hoc loco admonendus es, uerba in guo, qualia ſunt,
Vnguo Inunguo Perunguo
Tinguo Extinguo. Diſtinguo, & huiuſmodi,
quod ad rationē præteriti pertinet, euaneſcente litera u, ad formam uerborum in go, redigi oportere.

Pluo pluui, & plui.] Liuius, Lapidibus pluuiſſe. Tibull.
Multus & in terras deplueritqꝫ lapis.

QVARTA CONIVGATIO.

Quarta dat is iui, monſtrat ſcio ſcis tibi ſciui.
Excipias uenio dans ueni, cambio campſi,
Raucio rauci, farcio farſi, ſarcio ſarſi,
Sepio ſepſi, ſentio ſenſi, fulcio fulſi,
Haurio item hauſi, ſancio ſanxi, uincio uinxi.
Pro ſalto ſalio ſaluī: & amicio micui dat.
Parcius utemur, cambiui, hauriui, amiciui,
Sepiui, ſanciui, ſarciui, atqꝫ ſaliui.

Verba huius συζυγίας in præteritis συγκοπὴν admittūt, ut audiui audij, abiui abij: & deſinunt in io omnia, præter eo & queo cum compoſitis. Cambio τὸ ἀμείβομαι campſi facit. Ab ἔκαμψα ἀορίστῳ τοῦ κάμπτω, uerbum inuſitatius, quo tamen Apuleius utitur, & Ennius, Campſo, as.

Et amicio.] Pes eſt προκελευσματικός, conſtans ex quatuor breuibus, ut illud Vergilij:

Tityre paſcentes à flumine reice capellas.

Ab hoc uerbo amixi formauit Varro: Sceleris, inquit, magiſter amixit. Vnde ſupinum amictum κατ' ἀναλογίαν.

Parcius utemur.] Sanciui & ſancitum in frequenti ſunt

usu. Salierunt apud Verg. & Papiniũ. Haurierit dixit Varro: unde Apuleius hauritũ. Sepiuit in sacris subinde legit.

DE COMPOSITORVM VERBORVM PRAETERITIS.

PRæteritũ dat idem simplex & compositiuũ,
Vt docui edocui mõstrat. Sed syllaba semper
Quam simplex geminat, composto nõ geminat.
Prçterq̃ tribus his, præcurro, excurro, repugno,
Atq; à do, disco, sto, posco, rite creatis.

Præcurro, excurro.] Reliqua etiam composita à curro pleraq; priscis geminabantur. Nam Liuius Andron. procucurrissent, dixit. Cato, cõcucurrisse. Cæsar, excucurristi. Terentius & Plautus præcucurri, quod postremum usus præ cæteris approbauit.

Plico A plico compositum, cum sub, uel nomine, ut ista
Supplico, multiplico, gaudent formare plicaui.
Applico, cõplico, replico, et explico, uĩ uel in aui.

Oleo Quamuis uult oleo simplex olui, tamen inde
Quoduis compositũ, melius formabit oleui.

Composita ab Oleo intricatiora sunt tum in præteritis, tum in supinis: & proinde maiori diligentia à doctorum lectione obseruanda. Siquidem ex olui, olitum fieri ἀναλογία exigit, quod tamen nusq; opinor legi. Cæterũ Persius oletum habet, quod ab oleui præterito inusitato nasci uidetur: quod tamen prçteritũ bona pars cõpositorũ sequit, uariantibus interim supin. ut ex his quç subiunximus uidere licet

Adoleo	adoleui	adultum.
Exoleo	exoleui	exoletum.
Inoleo	inoleui	inolitum.

Aboleo

Aboleo aboleui aboletum & abolitum.
Oboleo oboleui obolitum.
Absoleo absoleui absoletum. Quod à soleo propagari negat Priscian. quũ illud solitus sum faciat. etsi Sallust. etiam solui ausus est dicere. Redoleo usitatius redolui quàm redoleui, ut etiã suboleo subolui. Varro pro adoleui adolui abusus est, ut Plaut. abolui in Amphit.

Composita à pungo, formabunt omnia punxi. Pungo
Vult unum pupugi, interdũq; repungo repunxi.

Natum à do, quando est inflexio tertia, ut addo, Do
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo uel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, uendo, didi. At unũ
Abscõdo, abscõdi. Natũ à sto stas, stiti habebit.

Circundo, uenundo, pessundo, primi ordinis sunt: neque quicquam uariant à primo themate, ut

Circundo circundedi circundare.
Pessundo pessundedi pessundare.

At reliqua cum mutata cõiugatione, etiã e in i uertunt, ut

Prodo prodidi prodere.
Trado tradidi tradere. &c.

Hæc præteritorũ ἀναλογία in supinis etiam remanet, ut

Circundatũ Pessundatum.
Proditũ Traditum.

Ab abscondi, supin. ἀναλογικὸν est absconsum: utimur tamẽ magis absconditũ. Addunt quidã huc, Prendo prendidi, quo utitur interpres Ioan. 21. cap. Nihil prendiderũt. & rursum: Afferte de piscibus quos prendidistis. Valla tanq; barbaram uocẽ reijcit, alij nõ uerentur uti. Natum à sto.]
Hæc primi ordinis sunt, & uertunt e in i in præterito, ut

Præsto præstiti præstare.

Consto Constiti Constare, &c.

Propertius noue dixit:

Nec si post stygias aliquid restauerit undas. pro restiterit. Supina ex analogia respondent, ut præstitum, constitum. Veteres præstatum & constatum: unde constatura fides, apud Lucan. & præstatio ῥηματικόν.

MVTANTIA primam uocalem in e.

Verba hæc simplicia præsentis, præteritiq́;,
Si componantur, uocalem primam in e mutant.
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor,
Pario Farcio, carpo, patro, scando, spargo, parioq́;,
Cuius nata peri, duo comperit & reperit dant.
Cætera sed perui, uelut hæc, aperire, operire.
Pasco A pasco, paui tantum. Composta notentur
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui habere.
Cætera, ut epasco, seruabunt simplicis usum.

Fatiscor. Terentius in Phormione: Neque defetiscar, usq; adeò experiar. Cōposita à pario, quartæ cōiugationis sunt. Quo pacto & ipsum pario ueteres usurparūt. Ennius

Oua parire solet genus pennis condecoratū.

Huc referri debent, quotquot occurrunt istis similia: quod genus sunt, Mando, sarcio, halo. & ista: Partior, gradior, patior. Sed ubiq; adhibendū est iudicium, usus q; doctorū obseruandus. Vt enim à Lacto, oblecto & delecto dicimus, ita nō protinus ablecto, sed ablacto potius. Sic à Tracto, obtrecto, & pertracto. A Mando, cōmendo & amando. A Patior, perpetior, & cōpatior. Ab Halo, anhelo, & exhalo. Quod fortassis & in alijs quibusdā usu uenire potest.

MVTANTIA

MVTANTIA primam uocalem in i.

Hæc, habeo,lateo,ſalio,ſtatuo,cado,lædo,
Pango dans pegi,cano,quęro,cædo,cecidi,
Tango,egeo,teneo,taceo,ſapio,rapioq́ꝫ:
Si componantur,uocalem primam in i mutant,
Vt rapio rapui,eripio eripui. A cano natum *Cano*
Præteritũ per uĩ,ceu cõcino concinui dat.
Compoſita à pango retinent a quatuor iſta, *Pango*
Depango,oppango,circũpango,atq́ꝫ repango.
A maneo manſi:minui dant quatuor iſta, *Maneo*
Præmineo,emineo,cum promineo,immineóq́ꝫ.
Simplicis at uerbi ſeruabunt cætera formam.

Iſtis Placeo adnumerari poteſt, ut diſpliceo diſplicui:cõplaceo tamen nihil mutat. Hanc uarietatem ſequuntur etiã nomina quædam,ut amicus,inimicus,æquus,iniquus.

A cano natum.] Salluſtius, citante Diomede,Cornicines occanuere,pro occinuere.

Compoſita à ſcalpo,calco,ſalto, a per u mutant,
Id tibi demõſtrat exculpo,inculco,reſulto.

Scalpo non ſculpo,ſcalptum,ſcalptile,ſcalptores,nõ ſculptum,ſculptile & ſculptores,in ſimplici uoce dicendum & ſcribendum admonet Diomedes.

Compoſita à claudo,quatio,lauo,reĳciunt a,
Id docet à claudo, occludo, excludo : à quatioq́ꝫ
Percutio,excutio: à lauo,proluo,diluo,nota.

Pro claudo,interdũ cludo uſurpatũ deprehendes,ut etiã cluſi & cluſum. Compoſita à lauo,tertiæ coniug.ſunt,

ut & ipsum lauo aliquando. Istis defrudo, quo Plautus & Cato utuntur, à fraudo, cognatum uidetur: unde defrutum dictum uolunt, genus quoddam uini ad mediam usq; partem decoctū. Porrò explodo, displodo, & similia, à plaudo ueterū more dicta sunt, ut plaustrū, plostrū: lautū, lotū. &c.

Hæc si componas, ago, emo, sedeo, rego, frango,
Et facio, iacio, lacio, specio, premo: semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,
Præteriti nunquā, ceu frango refringo, refregi.
A facio, inficio, infeci. Sed pauca notentur.
Nanq; suum simplex perago sequitur, satagoq;.
Vtq; ab ago, dego dat degi, cogo coëgi,
A rego sic pergo perrexi: uult quoq; surgo
Surrexi, media præsenti syllaba adempta.

Addito huc capio, & si qua forte eiusdē notę inter legendū occurrant. Facio cū prępositione cōpositū, mutat a in i, ut

Perficio	Reficio
Conficio	Deficio
Afficio	Inficio.

Cum alia orationis parte nihil uariat, ut

Calefacio	Benefacio
Frigefacio	Malefacio
Tabefacio	Tepefacio. atq; id gen9 alia.

Euariant tamen quæ ex istis enascuntur, ut

Malefactum	Benefactum
Maleficus	Beneficus
Maleficium	Beneficiū, Beneficentia, &

similia. Proinde istorum usus, diligenter è bonorū autorum lectione obseruandus est.

Lego A lego nata, re, se, per, sub, uel trans prȩeunte,

Præsen

Præſentis ſeruant uocalem,in i cętera mutant:
De quibus hęc,intelligo,diligo,negligo tantum,
Præteritum lexi faciunt: reliqua omnia legi.

Aemilius Macer,ut citat Diomed. ἀναλογίαν ſecutus,neglegerit ſcripſit,pro neglexerit. Quin & ueteres,neglego & intellego,per e efferebant,nō ſecus quàm perlego, relego,& alia: ut annotauit Politianus.

DE SIMPLICIVM VERBORVM SVPINIS.

NVnc ex pręterito diſcas formare ſupinum.

In recenſendo ſupinis,elementorum ordinem ſequitur, quod in præteritis prius fecerat.

Bi ſibi tum ſumit,ſic nanq; bibi bibitum fit. BI
Ci fit ctum,ut uici uictum,teſtatur & ici CI
Dans ictum,feci factum,ieci quoq; iactum.

Ico uſus eſt Lucanus,quū ait: Corpus propellit & icit. Præterito Cæcilius: Ita fœdus iciſtis.

Di fit ſum,ut uidi uiſum:quædam geminant s, DI
Vt pandi paſſum,ſedi ſeſſum. Adde ſcidi,quod
Dat ſciſſum,atq; fidi fiſſum,fodi quoq; foſſum.
Hic etiam aduertas,quod ſyllaba prima ſupinis
Quam uult Præteritū geminare non geminat.
Idq; totondi dans tonſum docet: atq; cecidi
Quod cæſum:et cecidi q̄d dat caſum:atq; tetendi
Quod tenſum & tentū,tutudi tūſum, atq; pepedi
Quod format peditū,adde dedi q̄d iure datū uult

Pandi pàſſum habet,commune uidelicet ſupinum cum

patior & pateo. In sacris autoribus à pando pansum & expansum leges: Quod supinũ Gell. ceu γνήσιον agnoscit. Vnde & Pansarũ familiam dictam uolunt. Veteres tamen passum, dispassum & dispessum dixerunt: quod & iuniores libentius amplexati sunt. Vide Gell. lib. 15. cap. item 15.

Tetendi tensum & tentũ.] Quomodo & composita faciunt, ut ostendo, extendo, intendo, prætendo, &c.

GI Gi fit ctum, ut legi lectum, pegi pepigiq;
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoq; tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Pupugi punctum.] Punctum à præterito punxi, aptius & ἀναλογικωτέρως conficitur.

LI Li fit sum, ut falli: stans pro sale condio, salsum.
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atq; fefelli
Falsum: dat uelli uulsum: & sic tuli habet q̃q; latũ.

MI NI PI QVI Mi, ni, pi, qui, tum fiunt, uelut hic manifestum.
Emi emptum, ueni uentum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoq; lictum.

A cautum cauiturus participiũ abutitur interpres Apocalyp. cap. 8. Cœpio præter præteritũ, totum absoleuit. Plaut. tamẽ in Menec. Neq; cœpio lites dixit, ut item Cato.

RI Ri fit sum, ut uerri uersum, peperi excipe partum.

A partum pariturus dicimus, non parturus.

SI Si fit sum, ut uisi uisum: tamen s geminato.
Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi haustum, sarsi sartum, farsi quoq; fartum,
Vssi ustum, gessi gestum, torsi duo, tortum

Et tor

Et torſum: indulſi indultum indulſumq́ꝫ requirit.
Pſi fit ptū, ut ſcripſi ſcriptū, cāpſi excipe cāpſum. PSI
Ti fit tum, à ſto nanqꝫ ſteti, à ſiſtoq́ꝫ ſtiti fit TI
Præterito, cōmune ſtatum: uerti excipe uerſum,
Vi fit tum, flaui ut flatum: paui excipe paſtum. VI
Dat laui lotum, interdū lautum atqꝫ lauatum.
Potaui potum, interdū facit & potatum.
Sed faui fautum, caui cautum: à ſero ſeui
Formes rite ſatum. Leui liuiq́ꝫ litum dat.
Solui à ſoluo ſolutum, uolui à uoluo uolutum.
Vult ſingultiui ſingultum, uæneo uænis
Væniui uænum. Sepiliui rite ſepultum.

Vęneo ἀντιπαθητικόν, idem quod uendor ſignificans: licet ueteres etiam uæneor dixerint. Plaut. Ego ne illi uænear? Et Titianus quidam: Id melius emitur quàm uæneatur. Pro ſepultum Cato ſepilitum dixit ἀναλογικῶς, ut Plautus fauitores pro fautores.

Quod dat uī dat itum, ut domui domitum: excipe
quoduis
Verbū in uo, quia ſemper uī formabit in utum,
Exui ut exutum, à ruo demerui ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuiq́ꝫ
Frictum, miſcui item mixtū, & amicui dat amictū.
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuiq́ꝫ
Tentum, conſului conſultū, aluī altum alitumq́ꝫ.
Sic ſaluī ſaltum, colui occului quoqꝫ cultum.
Pinſui habet piſtum, rapui raptum, ſeruīq́ꝫ

A sero uult sertum: sic texui habet quoq; textum.
Necui compositũ, nectum facit: Cicero: Enectus siti Tantalus. Horat. Bos est enectus arando. Simplex, necatum. Cicero: Veneno necatus. Fabius: Fame necatus. Ouidius: Mille animas una necata dedit. Rursum in Et amicui, uides προκαλλωπισμός. A pinsui, pinsitum & pinsum dixit Columell. Varro, pinsorem. Alui altum alitumq;.] Cicero: Vbi alitus est. Sallust. Arpini altus.

Hæc sed uĩ mutant in sum: nam censeo censum,
Cellui habet celsũ, meto messui, habet q̃q; messũ,
Nexui item nexum, sic pexui habet quoq; pexũ.
Dat patui passum, carui cassum caritumq;.

Censeo censum.] Vnde census, censor, censorius, & censura. Sic recẽseo, recensum. Porrò particip. recensitus, quo cum alij, tum Hieronymus, in uertendo Numerorũ libro, creberrime usus est: tametsi non desint qui hinc creari putent, tamen uel hoc uno argumento refelluntur, quod huius penult. longa sit, quum à recensui analogiæ ratio recensitũ postulet penult. breui, ut à monui monitũ. Huius penult. longam esse docet uersus iste Claudiani:

Prisca recensitis euoluite secula fastis.

Et Prudentius eodem modo:

Quumq; recensitis constaret partibus ille.

Ab argutum, Sallust. arguiturus dixit, autore Prisciano. Nexum & pexum, à præteritis nexi & pexi, minus coacte ducuntur: Etsi Columell. pectita tellus, & pectitæ lanæ, nõ ueretur uti, ut suprà admonuimus.

Xi fit ctum, ut uinxi uinctũ: quinq; abijciunt n.
Nam finxi fictum, minxi mictum. Inq; supino
Dat pinxi pictum: strinxi, rinxi quoq; rictum.

Xum flexi, plexi, fixi facit, & fluo fluxum.

Postremũ hunc uersum è nostro sufficere, res ipsa compulit, quod his quatuor uerbis nullũ alioqui contigisset supinum. Nam licet prisci illi homines, ut refert Diomedes, fictum à figo, ut fluctum à fluo formarint, nobis tamen idem audere nõ licebit, præsertim reclamãte tersioris seculi usu.

DE COMPOSITORVM VERBORVM SVPINIS.

Compositũ ut simplex formať quodq; supinũ,
Quãuis nõ eadem stat semper syllaba utriq;.
Compositũ à tunsum, dempta n tusum: à ruitũ fit
Dempta uocali media rutum. à saltũ quoq; sultũ.
A sero satum format, composta situm dant.

Quod de tunsum & cõpositis adnotauit, ut est crebrius & usitatius, ita tamen apud autores non adeò religiose seruari cõtingit, quin diuersum aliquando deprehendas, hoc est à tundo simplici tusum, ut contrà à compositis tunsum, ut obtunsum, retunsum. Hoc admonui quo fieres cautior, ne quid temere in scriptoribus deprαues, dum præpostere ad grammaticorũ canonas exigere uelis.

Hæc, captũ, factũ, iactũ, raptũ, a per e mutant,
Et cautum, partum, carptũ, sartum quoq; fartum.

Hi duo uersus prius corrupte legebantur: proinde in priore pro, his, hęc, restituimus. In posteriore dictionẽ Carptum curauimus addendã, ne uersus, quod prius fecerat, claudicare sineretur, uno uidelicet pede obtruncatus. Ad horum numerũ accedunt Sparsum, fassum, partitum.

Verbũ edo compositũ, non estum, sed facit esum. *Edo*
Vnum duntaxat comedo, formabit utrunq;.

Vergilius: Et postibus hæsit adesis. Et alibi: Exesa rubigine scabra. Rursum: Ambesas mensas. A comedo. Cic. pro Cluen. potius comestum quam epotum. Iuuenal. De nobilitate comesa. Ab obedo obesum, pro crasso aut præpingui usitate dicimus: Sed ἀκύρως ἢ κατὰ ἀντίφρασιν, ut putat Gellius, quum proprie gracilentum seu exilem significet.

Nosco A nosco tantũ duo, cognitũ & agnitũ habentur,
Cætera dant notum, nullo est iam noscitũ in usu.

Ab agnosco Sallust. simplicem uocem imitatus, agnoturum dixit, ut Piso antique ignosciturũ, quum Cicero & alij ignoturum agnoscant.

DE PRAETERITIS VERBORVM IN OR.

VErba in or admittunt ex posteriore supino
Præteritũ, uerso u per us, & sum consociato
Vel fui, ut à lectu lectus sum uel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est cõmune notandũ.
Nam labor lapsus, patior dat passus, & eius
Nata, ut compatior cõpassus, perpetiorque
Formans perpessus, fateor quod fassus, & inde
Nata, ut digredior digressus. Iunge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus:
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus.
Nitor nisus uel nixus sum, ulciscor & ultus,
Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Obliuiscor uult oblitus sum, fruor optat
Fructus uel fruitus sum, misereri iunge misertus.

Vult

Vult tuor & tueor non tutus, ſed tuitus ſum,
Quamuis & tutum & tuitum ſit utriq; ſupinum.
A loquor adde loquutꝰ, & à ſequor adde ſequutꝰ.
Experior facit expertus, formare paciſcor
Gaudet pactus ſum, nanciſcor nactus, apiſcor
Quod uetus eſt uerbum, aptus ſum, unde adipiſcor adeptus.
Iunge queror queſtus, proficiſcor iunge ꝓfectus,
Expergiſcor ſum expertus. Et hæc quoq; cōminiſcor cōmentus ſum: naſcor natus, moriorq;
Mortuus, atq; orior, quod præteritū facit ortus.

Deponentiū uerborum præterita, per actiuæ uocis ἀναλογίαν, quę hic tibi effingenda eſt, facile deprehendi poſſunt. Proinde ſatis ſit illa annotare, quæ ἀνωμάλως & uelut ſpreto ἀναλογίας iure formantur. Deponentium ergo quædam actiue ſignificant, ut ſequor te, precor ueniam. Quædā neutraliter, ut auguror, labor. Quædā paſſiue, ut naſcor, orior. Priſcianus etiam plura addit. Sunt etiam quæ eodem ſenſu tam o quàm or admittunt, cuiuſmodi ſunt

Aſſentior	aſſentio
Impertior	impertio
Comperior	comperio.

Actiue tamen, non dicimus cōpertus ſum, ſed comperi, ut nec à diuertor, diuerſus ſum, ſed diuerti. Iuxta hanc rationem, ueteres his multo plura uſurparunt, ut

Populor	populo
Contemplor	contemplo
Fruſtror	fruſtro
Dignor	digno. Vide Non. & Diome.

Notabis præterea, cum uerba ipſa deponent, tum partici-

pia non raro apud ſcriptores, ſed præſertim priſcos, paſſiue uſurpari, ut

Auguror οἰωνοσκοποῦμαι.

Lucius Cæſar: Quæ res augurantur.

Adipiſcor ἐπιτυγχάνομαι.

Plautus: Non ætate adipiſcitur ſapientia.

Conſequor ἀνύομαι.

Orbilius: Quæ uix ab hominibus conſequi poſſunt.

Amplector περιπλέκομαι.

Lucilius: Quin amplexet̃ qui uelit, ego non ſinam me amplectier.

Admiror θαυμάζομαι.

Canutius: Turpe eſt propter uenuſtatẽ ueſtimentorũ admirari.

Anteſtor προδιαμαρτυροῦμαι.

Liuius Andron. Impubes libripens eſſe non poteſt, neque anteſtari.

Polliceor ἐπαγγέλλομαι.

Metellus Numidicus: Statuæ polliceantur.

Aggredior ἐγχειρίζομαι.

Cicero: Hoc reſtiterat etiam ut à te fictis aggrederer donis.

Aſpernor ἀποθαρροῦμαι.

Cicero: Qui eſt pauperior, aſpernatur.

Affector ἀκολουθοῦμαι.

Ennius: Affectari ſe omnes cupiunt.

Arbitror ὑπολαμβάνομαι.

Cæcilius: Ex ſcriptis eorũ, qui ueri arbitrabantur.

Conſpicor θεωροῦμαι.

Varro: Vt nunc conſpicatur.

Conſector διώκομαι.

Lauerius: Vxorem tuam lapidibus conſectari uideo.

Conteſtor συμμαρτυροῦμαι.

Calumnior συκοφαντοῦμαι.

Dignor ἀξιοῦμαι.

Cice. Ex eo numero hominũ, qui apud nos dignantur.

Dominor

Dominor δεσπόζομαι.

Depeculor ἀποσυλεύομαι.

Lucius Gell. Vbi ſenatus intellexit populum depeculari.

Stipulor ἐπεροτῶμαι.

Liuius: Nec circumagi ſtipulariq́ irato conſuli.

IDEM in participijs ſolet uſu uenire, quod genus ſunt,

Meditatus μελετήσας καὶ μελετηθείς.

Terent. Meditata ſunt mihi omnia.

Auxiliatus βοηθήσας καὶ βοηθείς.

Lucilius: A me auxiliatus es.

Complexus περιπλέξας καὶ περιπλεχθείς.

Cic. Quo uno maleficio ſcelera omnia uident̃ cõplexa eſſe

Adulatus κολακευθείς.

Adhortatus προτραπείς.

Caſſius: Adulati erant ab amicis, & adhortati.

Mentitus ἐψευσμένος, ἤτοι ψευσθείς.

Cõmentus πεπλασμένος.

Ouidius: Mentitumq́ patrem, cõmentaq́ ſacra fateri.

Adortus ἐφοδευθείς.

Abuſus καταχρησθείς.

Execratus καταραθείς.

Architectatus ἀρχιτεκτονευθείς.

Carnificatus βασανισθείς.

Fruſtratus ματαιωθείς.

Hæc ergo & huiuſmodi ſunt, quæ Gellius lib. 15. cap. 13. utroq; uerſum poſſe dici affirmat, ſed ex altera parte inuſitatiora. Cæterum quandoquidem iam de participijs cœptum eſt agi, notabis obiter eſſe quædã uelut ἀδιάφορα participia, quæ etſi formã particip. uidentur uindicare, tamen à tempore aliena ſunt; è quorum numero ſunt

Galeatus Pileatus

Scutatus Tunicatus

Manuleatus	Geminatus
Caligatus	Bacchatus
Paludatus	Prætextatus
Togatus	Trabeatus
Comatus	Penulatus
Bracatus	Soleatus
Ocreatus	Haſtatus
Criſtatus	Limatus
Stellatus	Turritus
Literatus	Cerritus
Perſonatus	Pellitus
Obæratus	Hirſutus
Laruatus	Cornutus
Miniatus	Aſtutus.

Et alia id genus, quæ ad hunc modum per ὀνοματοποιίαν effingi poſſunt. Sunt rurſus participia nōnulla, quę etiam nomina eſſe poſſunt, quod genus ſunt iſta:

Armatus	ὁπλισθείς, καὶ ὁπλιστής
Doctus	παιδευθείς, καὶ παιδευτός
Sanctus	θεαπισθείς, καὶ θεάπιστος, ἤτοι ἅγιος
Acutus	ὀξυνθείς, καὶ ὀξύς
Sapiens	φρονῶν, καὶ φρόνιμος ἤτοι σοφός
Monitus	ὑπομνησθείς, καὶ ἡ ὑπόμνησις
Iudicatus	κριθείς, καὶ ἡ κρίσις
Armatura	ὁπλίσασα, καὶ ἡ ὅπλισις
Scriptura	γράψασα, καὶ ἡ γραφή
Vſura	χρησομένη, καὶ ὁ τόκος, ἤτοι ἡ χρῆσις
Litura	ἀπαλείψασα, καὶ ἡ ἀπαλιφή
Factum	γενόμενον, καὶ τὸ ἔργον
Dictum	λεχθὲν καὶ ὁ λόγος
Viſum	ὁραθὲν, καὶ τὸ ὅραμα
Legendus	ἀναγνωσθησόμενος, καὶ ἀναγνωστέος

Amandus

Amandus φιληθησόμενος, καὶ φιλητέος.

Huc refer quotquot his ſimilia repereris. Orior ortus, oriturus ἀνώμαλον habet, eſtq́ꝫ totum tertiæ coniugationis, præter oriri & oriris. Etſi Ouid. etiam hoc iuxta tertiã coniugationem extulit, quum ait:

Tu quoties oreris uiridiq́ꝫ in ceſpite flores.

Sic Naſcor natus naſciturus, Morior mortuus moriturus. A Fruor, Cicero fructus dixit. Vnde & fretus deriuari uolunt quidam: alij nomen eſſe contendunt. Apuleius & Lucilius non ſemel pro experrectus, expergitus uſi ſunt. Catullus etiam apiſcor habet.

DE VERBIS geminũ præteritũ formantibus.

Præteritũ actiuæ & paſſiuæ uocis habent hæc:
Cœno cœnaui & cœnatus ſum tibi format,
Iuro iuraui & iuratus, potoq́ꝫ potaui
Et potus, titubo titubaui, uel titubatus.
Sic careo carui & caſſus ſum, prandeo prandi
Et pranſus, pateo patui & paſſus, placeoq́ꝫ
Dat placui & placitus, ſueſco ſueui atq́ꝫ ſuetus.
Væneo pro uendor, uæniui uenditus & ſum.
Nubo nupſi nuptaq́ꝫ ſum, mereor meritus ſum
Vel merui: adde libet libuit libitũ. Et licet adde,
Quod licuit licitum. Tædet, quod tæduit, & dat
Pertæſum. Adde pudet, faciens puduit puditũq́ꝫ,
Atq́ꝫ piget, tibi quod format piguit pigitumq́ꝫ.

His paſſiuę uocis pręteritis utimur, uice gręci ἀορίστου actiui,

Cœnatus δειπνήσας, id eſt cum cœnauit: ut, Cœnatus abijt cubitum.

Iuratus ὀμόσας

Plautus:Nam iniurato ſcio plus crederet mihi quàm iurato tibi. Inuenitur & paſſiue idem quod ὀμοθείς. Lucanus:

Priſca manent mihi per Latium iurata tonantem.

Potus πεπωκώς. Ouid.in Faſtis:

Atq; ſenem potum,pota trahebat anus.

Et paſſiue ποθείς. Idem:

Quo plus ſunt potæ,plus ſitiuntur aquæ.

Atque hoc formandi genere uetuſtiores etiam in alijs multis uſi ſunt, ut

Senectus γηράσας.

Plautus: Senecta ætate.

Et Salluſt.Senecto corpore,id eſt quod ſenuerit.

Exoſus μισήσας. Ouid. Tedas exoſa iugales.

Diſceſſus ἀναχωρήσας.

Cæcilius:Cuſtodibus diſceſſis,multi interficiuntur.

Interitus ἀναιρεθείς

Claudian.Pugna acriter cõmiſſa,multis utrinq; interitis.

Obitus τεθνηκώς.

Liuius Andronic.Cupidius miſerulo obito.

Occaſus δυὼς

Lucilius:Omnia ſunt ſole occaſo. Sed de his hactenus.

A nubo,Plautus paſſiuam uocem effinxit in Perſa,ubi ait: Hic cum mala fama facile nubitur.Quod exemplum & interpres forſitan ſequutus eſt,quum illud Euangel. ὅτε γαμοῦσιν,ὅτε ἐκγαμίζονται,uerterat,neq; nubent neque nubentur, non reddito tamen tempore.

A pudet,Plautus puditũ eſt,habet. A piget,Sillius:

Nec pigitum paruosq; lares humilesq; ſubire.

Propertius: Poſcis ab inuita uerba pigenda lyra.

Sueton. Ignauiã pertæſus. Ouidius etiam pudendus paſſiue utitur: Nec gener eſt nobis ille pudendus.

DE NEVTROPASSIVORVM PRAETERITIS.

NEutropaſſiuum,ſic præteritũ tibi format.
Gaudeo gauiſus ſum,fido fiſus,& audeo
Auſus ſum,fio factus ſum,ſoleo ſolitus ſum.

Grãmatici hæc neutropaſſiua uocant. Nam quæ à Græcis αὐτοπαθητικὰ dicunt, qualia ſunt Vapulo,uæneo,liceo, Priſc. neutralia paſſiua appellat.

Secundus uerſus hypermeter eſt, una uidelicet ſyllaba abundans, qualis fuit etiam ſuprà: Iuro iuraui,& iuratus. & alius in initio,Nexoq́ nexui. Pro gauiſus ſum & auſus ſum,ueteres gauiſi,& auſi dixerunt, ut etiam Salluſt. ſoluĩ pro ſolitus ſum. Sunt qui à fio etiam ſuffio deducunt, cum tamen hoc nulla ratione cum fio niſi in uoce cõueniat.

DE VERBIS præteritũ mutuantibus.

Quædam præteritũ uerba accipiunt aliunde.
Inceptiuũ in ſco,ſtans pro primario,adoptat
Præteritum eiuſdem uerbi,uult ergo tepeſco
A tepeo tepui,ferueſco à ferueo ferui.
A uideo cerno uult uidi,à concutio uult
Præteritum quatio concuſſi,à percutioq́
Percuſſi ferio:mingo uult meio minxi.
A ſedeo ſido uult ſedi,à ſuffero tollo
Suſtuli,& à fuo ſum fui,& à tulo rite fero tuli:
A ſto ſiſto ſteti,tantum pro ſtare,furoq́
Inſaniui,à uerbo eiuſdem ſignificati.
Sic poſcunt ueſcor,medeor,liquor &reminiſcor,
Præteritum à paſcor,medicor,liquefio,recordor.

Est & hic rursus uersus hypermeter, uidelicet, Sustuli & à suo &c. Neq; hoc toties admonuissem, nisi scirem hūc morbum multorū animis innatum, ut aliena malint carpere q̄ intelligere. A calesco, Cato Censor. citante Nonio, calesui formauit. Ait enim: Aures nobis calescerunt ad iniurias. In præterito Tetuli, Te syllaba κατὰ πρόθεσιν adijcitur. Meio etiam meij facit, autore Diomede. A ferio, diuus Ambrosius & recentiores, ferijt, feritum, et feriturus usurparunt, sed nullo ueterum exemplo, quod sciam. A furo, Sedulius furuī formauit, cuius est hic uersus:

Nec minus & Darij furuerunt iussa tyranni.

Sed eadem dexteritate qua corripuit duas priores syllabas in dictione Darij, quum sint natura longæ, id quod uel hic unus Ouidij locus satis ostendit:

Vtq; necatorū Darij fraude secundi
Sic tua succedens deuoret ossa cinis.

Sic poscunt uescor.] Hæc ex Diomede desumpta sunt, quibus ille etiā Liceor licitatus sum, & opperior oppertus sum, annumerat.

DE VERBIS præterito carentibus.

Præteritū fugiūt, uergo, ambigo, glisco, fathisco,
Polleo, nideo. Ad hæc inceptiua, ut puerasco.
Et passiua, quibus caruere actiua supinis,
Vt metuor, timeor. Meditatiua omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo formant.

Hic pro disco, fatiscor, & palleo, reposuimus glisco, fathisco, ut & hisco simplex, & polleo.

A uergo Diomed. uerxi facit, uerū usus repudiat. Phocas annectit istis etiam Mœreo, cui mœstus nomen est, nō particip. Apule. à nupturio nupturijsse scriptū reliquit.

Et passiui

Et passiua, quibus &c.] Cuius sortis sunt & ista, Tremor renuor, urgeor, angor, discor, poscor, & consimilia.

DE VERBIS supinũ raro admittentibus.

Hæc raro aut nunq̃ retinebunt uerba supinum:
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, sugo, lingo, mingo, satagoq́;
Psallo, uolo, nolo, malo, tremo, studeo, strido,
Flaueo, liueo, auet, paueo, conniueo, feruet.
A nuo compositũ, ut renuo: à cado, ut incido, p̃ter
Occido, quod facit occasum, recidoq́; recasum.
Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,
Et sterto, timeo. Sic luceo & arceo, cuius
Cõposita ercitũ habẽt. Sic à gruo ut ingruo natũ,
Et quæcunq; in uï formantur neutra secundæ.
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoq́;,
Pareo, item careo, noceo, pateo, lateoq́;,
Et ualeo, caleo, gaudent hæc nanq; supino.

Mico micui.] Nam alioqui non caret, ut dimico dimicaui dimicatum: qua etiam ratione ab emico emicaturus dixit Seneca. Parco peperci.] Quum Parco parsi parsum formet, neq; peperci carebit supino, licet id grammatici magno consensu contendant. Siquidem Plinius libro 33. cap.4. in hunc modum scribit: Italię parcitum est uetere interdicto patrum. Hieron. ad Heliodorũ parciturus dixit, quos Erasmus, homo, ut ne amplius dicam, meliori sæculo dignissimus, ausus est sequi, quum scripsit, In bello nemini parcitum est. Linquo.] Huius composita supina reti-

nent, ut relictum, delictum. Lingo.] Ab hoc linctum habes apud Celsum, & Pliniũ lib. 31. cap. 9. his uerbis: Multi tussim ueterẽ linctu salis discussere. A disco, Apuleius disciturus dixit, si credimus Prisc. A fugo, fuctus nomẽ habetur, apud Plinium. At diuus Augustin. fugiturũ usurpauit particip. Claudian. à luo, luiturus habet. Ait enim:

Vastato tandem pœnas luitura profundo.

Respuo.] Cætera à spuo non carent supinis, ut consputũ, asputum, insputum. A cado, recasurum Cicero, recasura Suetonius dixit, in Augusto.

THOMAE ROBERTSONI

EBORACENSIS DE VERBIS DEfectiuis, Appendix, interiectis etiam sparsim ubi opus uidebatur, annotatiunculis.

SED nunc ut totum percurras ordine uerbum,
Istis pauca dabis mutilata & ἀνώμαλα uerba:
E quorum numero sunt ista, uoloq́ feroq́,
Et sum cum natis, ut malo, confero, possum.
Sic & edo. Sed hæc Donati elementa docebunt,
Quem si quid dubites, mox cõsulturus adibis.

Neque de istis in præsentia quicquam amplius dicturi sumus: tum quod nos compendio, quoad fieri licet, studeamus, tum etiam quod passim apud grammaticos, & Donatum in primis, satis copiose uideantur tradita.

Sed tibi prȩterea sunt hȩc quoq; manca notanda:
Aio, ausim, salue, cedo, faxo, & aueq;, ualeq;,
Atq; forem, quæso, sic infit, & inquio, & inquam.
Sic odi, memini, cœpi, huc referunt quoq; noui:
Cum multis priscis, quorum nunc rarior usus,
Sed quia clauda quidē remanēt, nec uersibus apta
Qui rectis pedibus, plenisq; incedere gaudent,
Proinde sequēs datur his quē cernis sermo solut⁹.

AIO.

Præsens. Aio, ais, ait. Plural. aiunt.
Præt. impf. Aiebam, bas, bat. Plur. aiebamus, ba
Imperat. Ai. (tis, bant.

Futuró optaui.

Aias, aiat. Plur. aiamus, ant.

Particip. Aiens.

Diuus Augustin. in præt. aisti & aistis, utitur aliquoties.

AVSIM.

Ausim, is, it. Plur. ausint.

AVE.

Imperat. Aue. Plur. auete.
Futur. Aueto. Plur. auetote.
Infinit. Auere. Quo modo & Salue declinatur.

Cic. ad Atticum, Saluebis dixit, in futuro. & Plautus in Truculento, Salueo. Sic & Vale quoq; declinant, salutantis uerbum: alij integrum uolunt á ualeo.

CEDO.

Imperat. Cedo. Plur. cedite.

Pro cedite, Ennius & ueterũ aliquot alij, ut est apud Marcellum, cete usurparunt.

FAXO.

Faxo, & faxim, is, it. Plural. tis, int.
Pro faciam, uel fecero.

FOREM.

Præsens optat. & præt. impf. subiunct.
Forem, es, et. Plur. forent.
Infin. Fore. id est futurum.

Ad eundem modum & composita etiam uariantur, ut

Afforem	affore
Proforem	profore
Conforem	confore
Deforem	defore.

QVAESO.

Præsens Indic. Quæso. Plur. quæsumus.
Integrum erat olim. Lucretius:
Ni diuûm pacem uotis adit, & prece quæsit.
Sallust. Infinit. quæsere, autore Phoca.

INFIT.

Infit sola uox est, dicit seu dixit significans.
Varro etiam infio usus est.

INQVIO ET INQVAM.

Præsens Indicatiui
Inquio, uel inquam, quis, quit. Plur. inquiũt.
Præt. perfect. Inquisti, inquit.
Futur. Inquies, & inquiet.
Imperat. Inque, apud Terent.

Futur.

Futur. Inquito, apud Plautum.
Futur. opt. Inquiat.
Particip. Inquiens.

Hæc quatuor, Odi, memini, cœpi, & noui, prę-ter. perfect. omniũ modorũ integra habent, in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod memini in futuro Imperat. memento, Plural. mementote habeat.

Ex Odi, osor, & osus, & osurus habentur, ut in compositis exosus, perosus. Hoc uerbum ab Ecclesiasticis ceu integrũ usurpatur, ut Odio, odis, odiui, odire.

Cœpi, ab antiquo cœpio relictum habemus, quo Plautus utitur in Menęch. & Cato, unde particip. cœptus.

Sunt & alia his etiam absoletiora, cuiusmodi legis nõ raro apud Comicos.

Vt	Sultis		Pro	Si uultis
	Sis			Si uis
	Capsis			Cape si uis
	Sodes			Si audes

Quibus similia sunt etiam illa:

Videsis	Apagesis
Capesis	Cauesis.

Sunt adhuc quędam alia, antiquissima quidem illa, sed quorum tamen usum Plautus & uetustiores sibi aliquoties permittunt: cuius generis sunt ista:

Excessis		Excedas
Irritassis		Irrites
Prohibessis	Pro	Prohibeas
Locassim		Locem
Taxis		Tangas

Danunt Perduint Leuasso Duis Duit Creduis Supplicassis Negassis Seruassis	Pro	Dent Perdant Leuo Des Det Credas Supplices Neges Serues. & similia.

Quidam etiam defectiuis adijciunt

Apage ab ἀπάγω.
Euge quasi εὖ ἄγε. &
Amabo.

Alij tamen interiectiones esse malunt. Phocas addit Ouat, quā uocem solam arbitratur iuueniri. Vnde ouans, ouatio, ouatus, oualis & ouandi dicūtur. Gell. lib. 5. cap. 6.

Explicit addit ab Alexādro, apud doctos nō lego. Mart. tamē explicitū pro absolutū posuit. Ait em̄ in apophoretis:

Versibus explicitum est omne duobus opus.

Notabunt prӕterea pueri, dor, furo, for, der & fer, à for simplicia non reperiri.

Notabunt etiam quӕdam esse ἀκρωφθέγτα, ut

Dic Duc Fac Fer	Pro	Dice Duce Face Fere.

quӕ tamē apud Poëtas subinde citra ἀκρωπλὼ efferuntur, ut face, duce. Et composita à facio, quoties mutant a in i, ut confice, perfice, &c.

Admonēdi sunt et hoc loco τῶν συγκοφθέντων, qualia sunt

Nosti Flasti Flesti	Pro	Nouisti Flauisti Fleuisti

Sciſſi } Pro { Sciuiſti
Dixti } Pro { Dixiſti. & quæ ſunt his ſimilia.

Porrò ἀνωμαλίαν illam uerborũ Eo & queo, notiorem eſſe opinor, quàm ut admonendam crediderim: Quæ etiam in præterito imperfecto habent pro ἀναλογικοῖς

Iebam	Ibam
Quiebam	Quibam.

Vt & futurum quoq; duplex, nempe

Eam	&	Ibo
Queam		Quibo.

Quomodo & cætera huius coniugationis uerba olim formaſſe in confeſſo eſt, ut

Audibo	Scibo
Hauribo	Neſcibo. &c.

DE VERBIS DEFECTIVIS FINIS.

LECTORI.

IN HOC uerſificandi methodo, operam dedimus pro uirili noſtra, ut ubiq; breuitatis pariter & perſpicuitatis haberetur ratio: omnia ita pro iudicij noſtri modulo temperantes, ut æquus lector neq; multum aut deeſſe aut ſupereſſe meritò cauſaretur. Siquidem ita ubiq; loquacitatis uitiũ euitare laborauimus, ut interim tamen non adeò multum notatu dignum prætermiſſum opinamur: rurſum ita pueris conſulere animus erat, ut ne prouectioribus quidem eſſemus faſtidiendi. Et quod in hoc exercitationis genere præcipuum putauimus, omnia quàm potuimus maxime ad Græcorũ fontes βασανίσαντες ὥσπερ χρυσὸν τῷ πυρὶ δοκιμασθέντα diligenter quidem explorauimus, atq; ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐξονυχίσαντες. Conſtat enim Græcos poëtas in hac palęſtra tantum ſibi licentiæ permiſiſſe, ut Martialis rideat illis nihil negatũ eſſe

utpote quibus licet ἐαρινὸν & ἁβρὸν ἄγαν in carmine ſonare. At nobis (inquit de Latinis loquens) non licet eſſe tam diſertis, qui Muſas colimus ſeueriores. Audent tamen interdum Latini etiam, & inter primos Vergilius, ſed ut multò parcius quàm Græci, ita certe, ſi quid ego in hac re uideo, illis nihilo infelicius: interim tamen diligenter cauentes, ne Græcorum ueſtigia aut deſerãt aut præteruolent. Nos itaque in his annotationibus noſtris, omnia ad ipſum archetypum reuocare ſtuduimus, indicatis ubiq; fontibus ipſis, unde homines noſtri hauſerunt, quicquid in hoc genere auſi ſint: ut certis argumẽtis ob oculos poſitis perſpicue uideas quàm nihil agant, quamq; fœde hallucinenť, qui citra græcanicæ literaturæ præſidium ſe Latinos poëtas intellecturos ſperent, aut de uerſificandi ratione poſſe pro dignitate præcepta dare: quàm non ſit ſatis, ut quicquid ipſe neſcias, licentiæ poëticæ imputes. Quod unum ſuæ inſcitiæ palliũ fortiter prætexunt iſti, qui nihil minus callent, quàm unde hæc licentia, quam uocant, proficiſcať. Proinde ne ſemper in eodem hæreať luto, ne ſemper relicta lympidioris aquæ ſcaturigine, ad limoſas illas & putres eatur lacunas, nos q̃ pauciſſimis fieri licuit, ad fontem ipſum iter demõſtrare conati ſumus, tantumq; aut præſtitimus, aut certe præſtare uoluimus, ut pueris induſtrijs uia aperiretur, qua poſſent διὰ τῶν μουσῶν θυρῶν αἰεὶ μὲν ἀνεῳγμένων ad penitiora illarũ myſteria intromitti. Bene uale.

THEOCRITVS.

χαλεπαὶ γὰρ ὁδοὶ τελέθουσι ἀοιδᾶν.

CALLIMACHVS.

ὡπόλλων οὐ παντὶ φαείνεται ἀλλ' ὅτις ἐσθλός.
ὅς μὲν ἴδῃ μέγας οὗτος, ὃς οὐκ ἴδε λιτὶς ἐκεῖνος.

COMPEN

COMPENDIVM VERSIFICANDI, SEV ΣΤΙΧΟΛΟΓΙΑ, EODEM THOMA ROBERTSONO Eboracenſe autore, additis ab eodem annotationibus.

DE LITERIS.

EX LITERIS quinque ſunt uocales, a e i o u. Reliquus numerus conſonantes appellantur, ut b c d f g &c. quibus accedunt etiam i & u, quoties in eadem ſyllaba uel ſibi, uel alijs uocalibus connectuntur, ut Iuno, Venus. Sed ex his duæ interim liquidæ dici ſolent, r & l. duæ item duplices, x & z : ſic dictæ, quod utraq; duas comprehendat conſonãtes : x, c & s : z uero geminũ ſs. Ex uocalib. uarie cõglutinatis quatuor emergũt diphthongi, au eu æ œ, ut aula, eurus, cœlũ, æſtimo.

H non eſt litera, ſed aſpirationis potius nota, licet quidã aliquãdo uim conſonãtis obtinere putent, ut apud Vergil.
Ille latus niueum molli fultus hyacintho. Et alibi:
Grauis homo infectos linquẽs profugus hymenços.
Idem: Terga fatigamus haſta, nec tarda ſenectus.
Hinc forſan perſuaſi, quod cernant denſum ſpiritũ, qui græcis dictionibus à ρ & ὐ ψιλὸν inchoantib. ſemp. reliquisq; uocalibus aliquoties præfigit, nõnunq; à Latinis in conſonantem uerti, ut in iſtis quæ ſubiunximus uidere licet.

ὑπὲρ	Super
ὗς	Sus
ἕξ	Sex

ὕλη	Sylua
ἕρπω	Serpo
ἑσπέρα	Vespera.

Alij tamen, & rectius meo quidem iudicio, has syllabas cæsura longas fieri uolunt. Quantum uero firmitatis ac uigoris quibusdam uocibus adferat hic spiritus, uide Gell. libro secundo, capite tertio.

Υ ψιλὸν & κ nusquam nisi in græcis dictionib. locũ habent, ut

ὑάκινθος	Hyacinthus
ὑδρία	Hydria
ὕδρωψ	Hydrops
ὕσσωπος	Hyssopus
ὕλας	Hylas
ὕμνος	Hymnus
ὑποκριτής	Hypocrita.

Pro κ Latini c literam possident, ut

καθέδρα	Cathedra
κακοήθης	Cacoëthes
κακοδαίμων	Cacodæmon
κεφαλή	Caput. & similia.

Sunt & diphthongi quædam, græcis dictionibus peculiares, ut υι & ει, quod genus sunt

υι	υἱός, υἱδοῦς, μυῖα, ἅρπυια	ει	ὀρφεῖ, θησεῖ, βασιλεῖ, ἀληθεῖς.

Verũ hæc posterior olim etiam Latinis in crebro usu fuit, nunc uero pene exoleuit, autore Prisc. & Diomede.

DE CARMINE HEROICO.

Carmen heroicum, quod idem hexametrũ dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere

uero

uero duobus, dactylo & spondeo. Quintus locus dactylũ, sextus spondeũ peculiariter sibi uindicat. Reliqui hũc uel illũ prout uolumus. Dactylus constat è prima longa et duabus breuibus sequẽtib. ut carmina: spondeus uero è duabus longis, ut uirtus.

Reperitur aliquoties spondeus etiam in quinto loco, ad imitationem græcorũ, qualis est Ennianus ille uersiculus è solis spondeis: Ciues Romani tunc facti sunt Campani. Et acclamatio illa apud Athenæũ, ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιάν. Persius: Sic costam longo subduximus Apennino. Sic Hesiod. Μοῦσαι πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι

δεῦτε δ' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.

Sic etiam in ὑπερμέτροις, dactylus aliquando sextũ locum occupat, sed proximo uersu à uocali inchoante. Verg.

Inseritur uero ex fœtu nucis arbutus horrida.
Et steriles platani malos gessere ualentes. Et alibi:
Et spumas miscent argenti, uiuaq; sulphura,
Idæasq; pices.

Interferunt & alios pedes interdũ heorico carmini, sed parcius, qualia sunt illa Vergiliana:

Tenuia nec lanæ per cœlum uellera ferri.

Hic primus pes προκελευσματικός est. In illo uero

Fluuiorũ rex Eridanus, camposq; per omnes,

ἀνάπαιστος primum occupat locum. Græcis etiam nõ raro iambus pro spondeo in sexto loco usurpatũ, quos uersus illi μειούρους appellant, παρὰ τοῦ μείου καὶ οὐρᾶς. Homerus:

Τρῶες δ' ἐρρίγησαν ὅπως ἴδον αἰόλον ὄφιν.

Quem Vergil. ut aliâs nõ semel, in illo uersiculo ausus est sequi: Mortem contemnunt laudato uulnere Getæ. Decorũ huius carminis obseruata optimorũ poëtarũ imitatio facile suppeditabit, plenissimũ tamen uolunt esse, q̃d ex omnibus cõstat dactylis, ultimo excepto, ut apud Homer.

βῆ δὲ διὰ προμάχων κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ. Idem:
Γλαῦκε τέπον πολεμιστὰ μετ' ἀνδράσι νῦν σε μάλα χρή.
Sic Ennius: At tuba terribili sonitū tarantara dixit.
Vergil. Stat sua cuiq; dies, breue & irreparabile tempus.
Vltimam cuiuscūq; uersus syllabam pro longa haberi, notius est, quàm ut admonere sit opus.

DE CARMINE ELEGIACO.

Carmen elegiacū, quod & pentametri nomen habet, è duplici cōstat penthemimeri, quarū prior duos pedes dactylicos, spondaicos, uel alternos cōprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos, cum syllaba item longa. Est interim penthemimeris (ut id obiter dicā) ea carminis portio, quę duos pedes continet, & syllabam, partem orationis claudentē, ut Omnia uincit amor.

Elegi, παρὰ τὸ ἐλεεῖν τοὺς τεθνεῶτας, uel ut alij παρὰ τὸ ἔλεος nomen sortiuntur, quod defunctorū neniæ, lamentationesq; hoc carminis genere decantari solebant. Nō temere admonuimus, priorē huius carminis partem, penthemimeri claudendā, quod nisi feceris, erit uersus multo durissimus, quales inuenies aliquot apud Catullum, ut ibi

Illam affligit odore, ipse perit podagra. & alibi:
Nec desistere amare, omnia si facias.

Sed hic locus admonet, ut de cæsuris, quas Græci nunc τομὰς, nūc κόμματα appellant, aliquid paulò altius repetamus, quibus & Latini interim utuntur, Gręcos ut solent imitati, quarum quæ ex pede & syllaba conflatur, τριημιμερῆ appellant. Homerus:

οἱ δὲ μέγα | ἰάχοντες ἐπέδραμον υἷες ἀχαιῶν.

Verg.

Verg. Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.

Quæ uero ex duobus pedibus & ſyllaba cõſiſtit, πενθημιμερὴς dicitur. Homerus:

ἀλλὰ τάγ᾽ ἄσπαρτα / καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. Verg.

Omnia uincit amor / & nos cedamus amori.

Sed hic locus cogit nos optimi ſimul & eruditiſſimi uiri meminiſſe, nimirũ Ioannis Claymondi noſtri, quẽ ſi memoria nõ fallar, olim audiui hũc uerſiculũ ita inter prælegendũ recitaſſe. Omnia uincit amor, nos & cedamus amori. Siue id πενθημιμερῆ offenſus fecerit, ſiue ueteris cuiuſpiam exemplaris fidem ſequutus, nobis non perinde liquet, atq; pro exploratiſſimo habetur, nihil eſſe eo uiro eruditius, nihil pertinacioris diligentiæ, nihil exactioris iudicij, nihil denique maioris ſanctimoniæ. Qui uir ut in maximis illis & abſtruſiſſimis philoſophorũ archanis eruendis eſt abſolutiſſimus quidã artifex: ita ne iſtas quidem grammaticorũ minutias interim aut contemnit, aut præterit intactas. Sed nunc ad cæſuras redeo.

Ἑφθημιμερὴς ex tribus pedibus cõſtat, & ſyllaba. Homer.

Αὐτὰρ ἐπεὶ Δαναῶν γῆρυς ἰαχή τε / θρόος τε. Verg.

Oſtentans artem pariter / arcumq; ſonantem.

Eſt denique & ἐννεημιμερὴς, quoties poſt quatuor pedes ſyllaba ſententiam claudit. Homerus:

Καί τε σμικρὸν ἐὸν τό τ᾽ ἐπάχνωσε / φίλον ἦτορ. Verg.

Ille latus niueum molli fultus / hyacintho.

Vides igitur in cæſuris omnibus ſyllabam breuem, longæ uice uſurpari.

DE QVANTITATE primarũ ſyllabarũ.

Primarum ſyllabarum quantitatem octo modis cognoſci uolunt:

Poſitione Præpoſitione

O

Vocali ante uocalem	Diphthongo
Deriuatione	Regula
Compoſitione	Exemplo.

DE POSITIONE.

Vocalis ante duplicem, aut duas conſonantes in eadem dictione, poſitura longa eſt, ut uentus, axis, patrizo: in diuerſa dictione rarius.

Vocalem breuem à duabus cõſonantibus in diuerſa dictione longam fieri, etſi Terentianus neque recens, neque ignobilis autor, etiam Latinis permittit, uſu tamẽ compertum eſt id rariſſime euenire, idq́ʒ ut aliâs etiã ſolet ad Græcorum imitationem. Heſiodus:

Δεῦτε δ' ἐ' γ' ἐνέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι. Sillius.
Immane ſtridens agitur, crebroq́ʒ coacta. Heſiod.
Καίτοι μὲν χάρτεσιν ὑπὸ σφετέροισι δαμέντων. Iuuenal.
Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.

Liberum eſt & Græcis hanc quoq́ʒ ſyllabam corripere: id quod diximus Latinis poëtis multo receptius eſſe.

Homerus. ὅς γ' ἐνὶ θήβης
Αἰγυπτίης, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐνὶ κτήματα κεῖται. Ouid.
Spes bona dat uires, animũ quoq́ʒ ſpes bona firmat.
Viuere ſpe uidi, qui moriturus erat. Homer.
Ἀκλεῖς ἀΐδηλος ὑπαὶ νεφέεσσι σκεδάσθη. Horat.
Ignoſcent ſi quid peccauero ſtultus amici. Idem:
Linquimus inſani ridentes præmia ſcribæ. Homer.
Τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐΰῤῥοον ἀμφὶ σκάμανδρον. Idem:
Ὃν ξάνθον καλέουσι θεοὶ ἄνδρες δὲ σκάμανδρον. Catull.
Teſtis erit magnis uirtutibus unda Scamandri.

Apud Grçcos duplices etiam conſonantes idem iuris obtinent. Homerus:

οὐδ'

Οὐδ' ἄρ' ἔτ' αὐτὸς ἔλυ, θοὰ δὲ ξανθὸς μελίαγρος. Verg.
Drymoq́, Xãthoq́, Ligeaq́, Philodoceq́. Hesiod.
Τόντι χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς. Verg.
Euriq́ zephyriq́ tument.

Latini tamen usitatius breuem faciunt. Lucan.

Talem fama canit tumidũ super æquora Xerxen.

Vergilius: Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos. Homerus:

Οἵτε Ζάκυνθον ἔχον ἠδ' οἳ Σάμον ἀμφενέμοντο.

Nonnus in eadem dictione idem facere ausus est, quũ ait:

Ἐκ Ναζαρὲθ δύναται καλὸν ἔμμεναι; ἐρομένῳ δέ.

Vocalis breuis ante consonantẽ sequente liquida communis redditur, ut patris, uolucris. Longa uero non mutatur, ut aratrum, simulacrum.

Ex literis non plures quàm l & r liquidas suprà recensuimus. Obseruabis tamen etiam μ & ν Græcis interdũ liquescere, ut est illud Theocriti:

Ἄμμιν δ' οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι οὔτ' ἀριθμητοί. Callimac.
Νύμφης ὡς Μεγαρέων οὐ λόγος οὐδ' ἀριθμός. Cratin.
Ἔστιν ἀκμὴν ἡ σφυρὰ καὶ νῦν ἡ δύστηχοι πόλῳ. Martial.
Delectat Mariũ, si perniciosus ichneumon. Idem:
Quæ capta est alio nupta Lacæna cycno. Ouid.
Debuit illius misereri, & ignoscere nostri.

Sic enim pleriq́ codices habent, Baptista tamen Egnatius particulam, &, delet.

Præterea μν κὶ πτ aliquoties breuẽ uocalem nihil uariãt, quod græce scientibus facile liquet, aliĳs ueluti surdis ὡς κινοῦν κρέας τὰς χορδάς. Hesiodus:

Ἤτι ἢ ἀπαλαμνόντερ ὅμως ἐπὶ ἔργον ἐγείρει. Idem:
Γρῶτι δὲ συχνά ζει ἕκτῳ δ' ἐς ἄγρι ἀφύσσαι. Theoc.

Θωρηχθεὶς ὑπὸ βουσὶν ἀνάρσιος αἰγυπτίοισιν. Sillius:

Ecce inter primos Theramneo à sanguine clausi.

Est quoque & ubi ν etiam ante consonantē liquescit. Hesiod.

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμα τὸ χώριον ἄλλο γένηται.

Et in diuersa item dictione, ut apud eundem:

Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων.

Nisi uelis hic primum pedem per συνεκφώνησιν spondęum fieri, quod alibi in Phocylide non licet, ubi ait:

Πλαζόμενόν τε βροτὸν καὶ ἀλίτροπον μύθ᾽ ὑπαλύξῃς.

Hanc græcorū licentiā licet alicubi rideat Martialis, alibi tamen non ueretur sequi, ut ibi:

Sardonicas, smaragdos, adamantas, iaspidas, uno
Portat in articulo, Stella, Seuere meus.

Hæc positio Græcis etiam in diuersis dictionibus non raro uim habet. Hesiodus:

Δωτῶτε, πρωτῶτε, φερουσῶτε, δυναμένητε.

Quos & Vergilius non semel ausus est sequi, ut ibi:

Terrasque tractusque maris cœlūque profundū. Idem:
Fontesque fluuiosque uoco. Et idem:
Lappæque tribulique. Et rursum.
Tribulaque traheæ. Nisi malis hæc per cæsurā excusari.

Est & ubi Græcis sola liquida syllabam breuem extendit, tam in eadem quàm in diuersa dictione. Homerus:

ἱμερόεν κονάβησε θεὸς δ᾽ ὑπὸ μέλος ἄειδε. Idem:
δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος, αὐτὰρ ἐπὴν δή. Et rursum:
Αὐτὸς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν. Hesiodus:
Μηκέτ᾽ ἔπειτ᾽ ἄφιλον ἐγὼ πείμπροισι μετεῖναι.

Quam licentiā nostri quoque nōnunquam usurpare uidentur. Vergil. Liminaque laurusque dei. Vbi Seruius multa quidem & uera, ἀλλ᾽ οὐδὲν πρὸς ἔπος. Nam quod ait, monosyllaba interdū negligi, ac uelut superuacanea interspergi, uerū haud dubie est præsertim apud Græcos. Hesiodus:

Ἄσκρῃ

Ἄσκρῃ χεῖμα κακῇ, θέρει δ' ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ. Idem:
Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ τάχα σε ζηλώσει κ' ἀεργός.

Vbi nisi particulas δ' & κ' transiliamus, uersus ratio neutiquã constiterit. At istis nihil conuenit locus Vergilianus ubi nulla syllaba omittitur, sed tantum longa breuis fit. Idem ausus est & Persius in choliambo illo:

Cantare credas pegaseium melos.

Politian. nectar legit, motus tum ueteris codicis fide, tum ratione syllabæ: quum tamen syllaba, ut ex his quæ iam diximus liquere puto, nihil impedit.

VOCALIS ANTE ALTERAM.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique breuis est, ut deus. Excipias genitiuos in ius, ut illius, unius, &c. ubi i cõmunis reperitur, prætereꝗ in alius, ubi semper longa est, ut contrà in alterius semper breuis. Excipiendi sunt etiam genitiui & datiui quintæ, ubi e inter geminũ i longa fit, ut faciei, quod alioqui non contingit, ut spei, rei, fidei: licet Lucretius audeat id aliquando usurpare.

Fi item in fio longa est, nisi post e sequatur r, ut fierem fieri. Iuuenal. Sic fiunt octo mariti. Idem: Quod fieri non posse putes.

Ohe interiectio, priorem syllabã ancipitẽ habet.

Terentianus citra exemplũ produxit ri, in alterius, ꝙd & Priscianus annotauit. Lucretius priorem syllabam in rei producit aliquoties, ut ibi:

Pręterea rei quæ corpora mittere posset. Et rursum:
Cuius uti memoro rei simulacrum & imago.

Idem autor priorem etiã in Ei pronomine produxisse de-

prehenditur, ut in eo uersu, lib. 6.

Scilicet & fluuius, qui uisus maximus ei. Et in eodē lib. Et manibus nitidum teneris opus effluit ei.

Priscianus ait esse natura uocem monosyllabā, sed κατὰ διαίρεσιν disiungi, ne uideatur esse interiectio. Atq; ita usus est Catullus ad Quintium, quum ait:

Eripere ei noli, multo quod charius illi Est oculis.

Vocalis ante alteram in gręcis dictionibus subinde lōga fit, ut Dicite Piërides: Respice Laërten. Et in possessiuis, ut Aeneïa nutrix. Rhodopeïus Orpheus.

Huius negocij ratio à Græcis petenda est: interim tamē obseruabit puer, quę in Latinis poëtis crebriora occurrūt. Vergil. Dicite Piërides. Hesiodus: Μοῦσαι πιερίηθεν. Idem: Dia camilla. Homerus: δῖος ὀδυσσεύς, δῖος ἀχιλλεύς, εἰς ἅλα δῖαν.

Cuiusmodi sunt & alia multa, quod genus sunt

ἀήρ	Aër
ναΐς	Nais
ἰάπετος	Iapetus
ἰαπετιονίδης	Iapetionides
λαοδάμεια	Laodamîa
λαέρτης	Laërtes
θυάς	Thyas
πίερος	Pierus. & similia sexcenta.

Est tamen interdum apud Græcos ubi in eadem dictione uocalis longa uel breuis ante alteram cōmunis fit, Hesiod,

αὐτίκα πὰρ διὶ πατρὶ καθεζομένη κρονίωνι

τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κρονίων.

I consonans inter duas uocales duplex fit, etiāsi uocalem sequentē amittat, ut Gaius Gaij, cuius cui.

In Ei tamen pronomine manet uocalis. In iſtis uero dictionibus, dij dijs, ijdem ijſdem, deinde deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiuſtus et huiuſmodi: Item in uocibus à uerbo ſum à uocali incipientibus, & cum de præpoſitione, ut deeſt, deerat, deerit, plerunq; uocalis prior inter numerandũ abijcitur. Poſtremo uocalis ante alterã in diuerſis dictionibus, præter o & heu, atteritur: ut

Phillida amo ante alias.

Hæc uocalis Græcis non colliditur: liberum tamen eſt ſi breuis fuerit, uel tollere per apoſtrophon, uel minus. Heſiod. τοπρόσθεν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.

Atq; hanc collidendi formam tum alibi, tum etiam in Plautinis ac Terentianis fabulis ſeruatam uides. Quod ſi longa fuerit uocalis, deleri neutiquam poteſt, pro cõmuni tamen uſurpatur. Homerus:

ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε. Idem:
ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν ἄργει τηλόθι πάτρης.

Quam ueniam et noſtri poetæ, ut & Vergil. in primis, non uno tantum loco ſibi permittere ſolet, dummodo uocalem longam non tollit quidem, ſed breuem efficit, ut in iſtis quę ſubiunximus cernere licet:

Credimus, an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?
Te Corydon ô Alexi, trahit ſua quenq; uoluptas.
Inſulæ Ionio in magno, quas dira Celæno.
Victor apud rapidum Simoënta ſub Ilio alto.

Modo rurſus longa manet, ut

Stant & iuniperi & caſtaneæ hirſutæ.

Et ſuccus pecori, & lac ſubducitur agnis.
Tu ne ille Aeneas quem Dardanio Anchiſe.

M quoq; colliditur, ſi priori dictioni adhęreat, ut
Monſtrum horrendũ, informe, ingens, cui lu
men ademptum.

Hæc colliſio aliquando apud ueteres negligebãt, ut Ennius apud Priſcianum:
Inſignita fere tum millia militum octo. Lucret.
Corporũ officiũ eſt, quoniã premere omĩa deorſum.
Idem in s quoq; aliquoties fit, proxima dictione uel à conſonante uel à uocali incipiente, ut Ennius apud Gell.
Doctus, fidelis, ſuauis homo, facundus, ſuoq;
Contentus, atq; beatus, ſcitus, ſecunda loquens in
Tempore, cõmodus, & uerborũ uir paucorũ. Vergil.
Aut ouiũ fœtus, aut urentes culta capellas. Catull.
Affixus noſtris tu dabis ſupplicium.

DE DERIVATIONE.

Deriuata eandem cum primitiuis quantitatẽ ſortiuntur, ut amator, amicus, amabilis prima breui ab amo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à breuibus deducta, primam producunt: cuius generis ſunt

Vox uocis, à uoco.	Iucundus à iuuo.
Lex legis, à lego.	Iunior à iuuenis.
Rex regis, à rego.	Mobilis à moueo.
Sedes à ſedeo.	Humanus ab homo.
Iumentum à iuuo.	Vomer à uomo.
Fomes à foueo.	Pedor à pede.

Sunt rurſus quæ contrà à longis deducta corripi-

untur, qualia ſunt,

Dux ducis, à duco.	Genui à gigno.
Dicax, maedicus, & id genus à dico.	Fragor & Fragilis } à frango.
Fides à fio.	Noto, as, à notu.
Arena & Ariſta } ab areo.	Nato, as, à natu.
	Diſertus à diſſero.
Poſui à pono.	Sopor à ſopio.

Et alia nõnulla ex utroq; genere, quæ relinquo ſtudioſis inter legendum obſeruanda: nam nos non omnia, ſed præcipua colligere inſtituimus.

DE COMPOSITIONE.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur, eaq; accentu potiſſimum demonſtratur, ut

Potens	Impotens	Solor	Cõſôlor
Lego, is	Perlego	Lego, as	Allêgo

Excipiunt tamẽ hæc breuia à longis enata, nempe

Innuba & Pronuba, à nubo.	Infio & Suffio, à fio.
Deiero & Peiero, à iuro.	& ſi qua ſunt alia id genus.

Sunt rurſus quæ à breuibus conflata, prioris ſyllabæ naturam immutant, ut

Ambĭtus, participium ab itum.
Comitium, à con & itum.
Conuitium, à con & uitium.

Notatur & ſemiſopita apud Ouid. à ſôpitus.

Non hic Aesonides, sed filia Phasis Aeetæ. Idem:
Aeneadasq; meo nomen de nomine fingo.

pro τοῦ αἰγύτου καὶ αἰνεαδάς.

Huc pertinet & σύζευξις illa siue ὑποσυναλοιφὴ, quoties ex duabus syllabis conglutinatis una fit, siue prior uocalis breuis sit siue contrà. Homerus:

μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος. Hesiod.
ὤρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε. Idem:
βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι ἐπηέτανον, αὐτὰρ ἔπειτα. Et alibi:
τῆμος δ' ὤμισυ βουσὶν ἐπὶ δ' ἀνέρι τὸ πλέον εἴη.

Qualia sunt multa, & passim apud Græcos, unde & nostri didicerunt idem aliquando audere. Vergilius:

Seu lento fuerint aluearia uimine texta. Idem:
Bis patriæ cecidere manus, quin protinus omnia.

Rursũ: Ferreiq; Eumenidũ thalami, & discordia demens. Ouid. Notus amor Phedræ, nota est iniuria Thesei. Tibull. Rure leuis uerno flores apis ingerit alueo. Proper.

Eosdem habuit secum, quibus est elata capillos,
Eosdem oculos, lateri uestis adusta fuit. Verg.
Vna eademq; uia, sanguisq; animusq; sequuntur.

Idem: Vno eodemq; tulit partu, paribusq; reuinxit. Qualia sunt & alia nõnulla, quæ latinos grammaticos non leuiter torserunt. Est rursum ubi ex dissectis uocabulis duæ syllabæ ex una fiant κατὰ διαίρεσιν. Catullus:

Condita quin ueri pectoris euoluãm. Ouidius:
Debuerant fusos euoluïsse suos. Statius:
Imò agite, & positis quas nox inopina sũasit. Horat.
Quũ mihi non tantũ furesq; feræq; sũetæ. Lucan.
Fundat ab extremo flauos aquilone Sũeuos.

Vergil. Aulaï in medio. Et alibi: Diues pictaï uestis & auri. Quod & Lucretio in uocibus primæ declinationis, non tam familiare est, quàm perpetuũ. Cæterũ hoc ut & alia

omnia à Græcis mutuati ſumus. Heſiodus:

Κρύψε δὲ πῦρ, τὸ μὲν αὖθις ἐῢς πάϊς Ἰαπετοῖο. Idem:
Καὶ δρύος ἀθανάτης δὲ θεῆς εἰς ὦπα ἐΐσκειν. Idem:
Ὁρμὸς χρυσείος ἔθεσαν χροῒ ἀμφὶ δὲ τώγε. Homer.
Τὸς μὲν ἐᾶ παρὰ νῆσι πόνον τ' ἐχέμεν καὶ ὀϊζύν. Idem:
Λήθω μαρνάμενος, σὺ δὲ ἴδμεναι αὐτὸν ὀΐω. Idem:
Ἀπὸ δ' ἔπτατο πικρὸς ὀϊστός.

Cuiuſmodi apud Græcos poëtas paſſim occurrunt.

DE REGVLA.

Omne præteritum diſſyllabum, priorem habet longam, ut legi, emi: Excipias bibi, dedi, ſcidi, ſteti, tuli. Præteritũ item geminantia, primam itidem breuem habent, ut cecidi à cado, cecîdi à cædo: pependi, tetendi, totondi, momordi, pepedi, fefelli, tutudi, tetegi, pupugi, didici, & ſimilia.

Catullus duriuſcule iuerit, pro iuuerit per ſyncopã dixit, prima breui. Et Ennius licenter cõtûdit penultima longa.

Quin & ſupinum diſſyllabum, priorem quoque producit, ut motum, latum, cretum. Excipe quitũ, ſitum, litum, itum, rutum, ratum, datum, ſatum, & citum à cieo, es. Porrò citum, à cio, is, quartæ, priorem habet longam.

Hic obiter notabis, q̊d quanta fuerit prima præſentis, præteriti, aut ſupini, tanta erit & eorum, quæ ab his enaſcentur.

Adijciunt grãmatici diſſyllabis iſtis ſupinis, quæ penultimam contrahunt, etiam ſtatum. Priſcian. tamen longã eſſe contendit, quod & ſtaturus participium, & ſtator ſatis indicant,

cant,quemadmodũ & composita item,ut

Constatum Obstatum Præstatum.

Si tamen a in i mutauerint, id quod multo usitatius faciunt,penultimam corripere nulli ignotũ est,ut

Constitum Obstitum Præstitum

Verum nomina à statum, a corripiũt,ut hic status, tus, tui:status,a,um, & stabilis.

DE EXEMPLO.

Vt exemplo quantitatem syllabarũ cognoscas, non est aliud præcipiendum,quàm ut habeas optimos quosq; poëtas familiares,à quibus sicubi hæsitaueris,consilium tutissimum petas.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllab æ partim eadem ratione qua primę,partim etiam coniugationis analogia,accentu, & penultima genitiui cognosci possunt.

Accentus nisi in hyperdissyllabis nihil certi indicat:at in illis,modò recte legeris,semper cuiuscũq; dictionis penultimam ad unguem explorat, longá ne fuerit an contracta. Penultima genitiui subinde cognoscitur ea syllaba,quæ in alijs casibus antepenultima est, ut in dictione Lapidibus, syllaba di,quandoquidem penult.est accentu deprehenditur esse breuis: pi uero quæ hic antepenultimæ loco ponitur, penultima genitiui lapidis ostenditur etiam corripi debere. Eadem ratio ubiq; ferè excutiet mediarũ syllabarum quantitatem, tam in nominibus quàm in uerbis, siue simplicibus siue compositis: si modò eam syllabam de qua dubitas,resecta,aut composita dictione, ad penultimã redigere poteris,ubi accentus indicio,uti paulò ante diximus, facile

apparebit quanta fuerit. Cæterum ut quod dicimus exemplo clarius fiat, sumatur loco exempli dictio Amauerimus: in qua præter unam ultimã nulla syllaba est, quæ non posset esse antepenultima, itaq; & accentus beneficio internosci. Siquidem prima syllaba uidelicet a, si thema ipsum cõposueris, accentu breuis erit, ut adamo: ma, analogia coniugationis producetur: ue breuis, quia penultima in amaueris: ri item breuis, accentus ratione, quia penultima prę teriti, non futuri, subiunctiui. Atq; ad hunc modum in alijs omnibus exercitari possunt pueri, multo minori negocio quàm in permolestis illis grãmaticorũ regulis, quas de medijs syllabis scribere solent, neq;, nisi fallor, minore fructu.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Quoniam ultimæ syllabæ ipsum literarũ numerum aut ęquant, aut superant, non pigebit illas etiã ordine percurrere.

A Primum a finita producuntur, ut ama, contra. Excipias puta, ita, quia: omnes item nominatiuos, accusatiuos & uocatiuos in a, cuiuscunq; generis, numeri, aut declinationis, præter uocatiuos in a, à Græcis in as, ut ô Aenea. Numeralia in ginta finalem habent cõmunem.

Contra, apud Lucretium & Manilium ultimam corripit, sed licenter: ut & Vltra, apud Serenum. Postea, apud Ouidium, duarum dictionum loco nõ semel positum apparet. Antea, primo Aeneid. non præpositio est, sed accusatiuus proprij nominis, teste Seruio.

Nomina græca in ας primæ inflexionis, uocatiuum singularem in α productum mittunt, ut

ὁ αἰνέας.

ὁ { αἰνέας, ἀρχύτας, πυθαγόρας, λυσίας } ὦ { αἰνέα, ἀρχύτα, πυθαγόρα, λυσία.

In της contra in α breuem, ut

ὁ { ποιητής, τοξότης, προφήτης, μητιέτης, νεφεληγερέτης } ὦ { ποιητά, τοξότα, προφῆτα, μητίετα, νεφεληγερέτα. } & similia.

Vbi obiter aduertendum est, hunc uocatiuū in α, Græcis aliquādo nominatiui uice usurpari, idq; potissimum more αἰολικῶς, βοιωτικῶς & θεσσαλικῶς. Sic Homerus:

Οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς. Hesiod.

Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς.

Sic & è nostris Propertius:

Non ita Dardanio gauisus Atrida triumpho.

Quod & Latini in plerisq; huiuscemodi uocibus sibi permittunt, dum è uocatiuo græco in α, suum nominatiuū deducunt, qua ratione ab

ὦ { γεωμέτρα, βιβλιοπῶλα, παιδοτρίβα, σοφιστά, σκύθα, πέρσα } fit hic { Geometra, Bibliopola, Pædotriba, Sophista, Scytha, Persa.

Et sic de alijs id genus.

Quin & Persius græcorū licentiam imitatus, idem in latina uoce ausus est, quum ait:

Censorem ue tuum, uel quod trabeate salutas.

Trabeate pro trabeatus dixit, autore Prisciano.

Est rursum ubi contrà nominatiuus pro uocatiuo ponitur, quod Atticis peculiare esse constat. Homerus:

ἠέλιος ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις. Verg.

Corniger hesperidum fluuius regnator aquarum.

Fluuius pro fluuie usus est.

Reperiuntur & fœminina quædam grȩca, in quibus nõ raro a product. legitũ apud Latinos: de quo genere sunt,

ἡ { τέγεα, νέμεα, μάλεα } Hæc { Tegea, Nemea, Malea. }

Stat. Non Tegea, non ipsa deo uocat alite felix. Idem;

Te Nemea, tibi Lerna comas, Larissaq; supplex.

Idem: Quos pylos, & dubijs Malea uitata carinis.

Quale est & illud Nasonis:

Mittit Hypermestra de tot modo fratribus uni.

Et illud rursum Ciceronis in Arato:

Electra, Steropeq;, simul sanctissima Maia.

Licet hæc forsan cæsura longa fieri possunt.

Cæterum hæc & his similia eò uerbosius inculcamus, ut liquidò uel lippis appareat, quàm penitus totum oleum & operam perdant, qui citra græcarũ literarum præsidium, latinos poëtas enarrandos suscipiunt. Tametsi haud dubito nõ paucos futuros, græce quidem nescientes, et alioqui nõ indoctos homines, qui mihi hoc loco fortiter reclamabunt: Quorum tamen iudicium, præsertim in hoc negocio, non usqueadeo moror, quin ausim studiosos pueros, id quod uerum est, admonere.

B D T In b, d, t, desinentia breuia sunt, ut ab, ad, caput, nisi positura aut syncopa uetet, ut amant, haud, obit, pro obiuit.

Sedulius, ab, produxit eo uersu:

Ab hac

Ab hac ergo pedem retro faciamus,& arctum

Corde petamus iter. Ratus ut uidetur,h uim consonãtis aliquãdo retinere: de qua re alio loco egimus.

Hebraica & barbara in b & d producunt aliquando, ut Iob, Iacob, Aminadab, Dauid, & similia: Sed ratione uocalis uel diphthongi præcedentis. Iuuencus:

Hoc Iacob etenim puteo cum prole bibebat.

Illa uero quæ in in t desinentia, συγκοπῆς priuilegio produci diximus, quale est illud Iuuenalis:

Magnus ciuis obit,& formidatus Othoni.

nescio an per cæsuram excusari possint: Proinde non fuerim tibi autor, ut in hac parte nimium sis audaculus, ubique memor, quod tantum opere in longo fas est obrepere somnum. Quę in m desinunt, olim (ut alibi admonuimus) corripiebant: nobis uero aut positione longa sunt, aut per ἐκθλίψιν intermoriuntur.

C finita producuntur, ut dic, duc, halec. Præter nec,& donec, quæ breuia sunt: & Hic pronomen quod est commune. C

De hic, hoc, fac, lac, grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est. Tu interim quod tutius est imitare. Lac apud Serenum producitur, quem licebit sequi, donec probatior aliquis occurrat.

E finita breuia sunt, ut mare, penè, lege. Excipe quæ à Græcis per η scribuntur, cuiuscunque fuerint casus, generis, aut numeri, ut E

	βακχὴ		Bacche apud Horat.
η	λήθη	Hæc	Lethe
	δαναὴ		Danaë
	θήβη		Thebe

ἡ { νύμφη, πηνελόπη, πασιφάη } Hæc { Nymphe, Penelope, Pasiphaë.

Sic & uocatiui primæ declinationis in η, ut

ὦ { ἀγχίση, ἀτρείδη, πηλείδη, κρονείδη } ô { Anchiſe, Atride, Pelide, Cronide.

Et neutra pluralia, qualia ſunt,

τὰ { τέμπη, μέλη, κήτη } Hæc { Tempe, Mele, apud Lucret. Cete.

Excipiendæ ſunt etiam omnes uoces quintę inflexionis in e, unà cum aduerbijs inde enatis, quod genus ſunt, hodie, pridie, poſtridie, quotidie, quare: ut & ſecundæ item perſonæ ſingulares ſecundæ coniugationis, ut doce, mane. Producuntur item monoſyllaba, ut me, te, ſe, : præter que, ue, ne coniunctiones ἐγκλιτικάς. Poſtremo longa ſunt & aduerbia in e, ab adiectiuis deducta, ut docte, iuſte, ualde pro ualide: quibus accedũt fermè et ferè. Bene tamen & male corripiuntur.

Ablatiuus fame, plerunque producitur, propterea quod fames olim quintæ erat declinationis, ut eſt autor Gellius libro nono, capite decimoquarto.

Quoties uale, caue, uide. ſtate, & his ſimilia, ultima breui reperire continget, memineris tertij eſſe ordinis, nõ ſecundi. Nam nonnulla ſecundæ coniugationis uerba in tertiam aliquando

aliquando migrare alio loco admonuimus. De qua re habes & caput apud Nonium Marcellum.

Appositiones syllabicę, dictiones monosyllabæ nō sunt sed potius ultimæ aliarum dictionum syllabæ, & proinde breues: Cuius farinæ sunt, huiusce, hisce, illicce, tute, tuapte, & cætera.

I finita longa sunt, ut dei, amari: præter, mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quorū prior breuis est, altera indifferens. At in nisi & quasi utraq; corripitur. Datiui item & uocatiui Græcorū, quorū genitiuus in os breue, exit, ut huic Palladi, ô Amarylli. I

De gręcis in i nusquam non occurrunt exempla, etiam apud poëtas Latinos. Statius:

Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorē. Catull.
Morte ferox Theseus qualē Minoidi luctū. Ouid.
Phylli face expectes Demophoonta tuum. Vergil.
Mirabar quid mœsta deos Amarylli uocares. Ouid.
Bella gerant alij, tu Pari semper ama. Verg.
Te Corydon ô Alexi, trahit sua quenq; uoluptas.
Idem: Daphni tuum pœnos etiam ingemuisse leones.

Verum in istis ut pene in alijs omnibus, Græcorum uestigijs insistimus. Theocritus:

Δάφνιδι τῷ χαρίεντι συνήντετο βουκολέοντι
Μᾶλα νέμων, ὡς φαντὶ, κατ' ὤρεα μακρὰ Μενάλκας. Idem:
Κῆφα, Δάφνι τάλαν, τὶ τὺ τ' ἄκεαι, ἁ δέ τι κώρα.
Πᾶσαν ἀνὰ κρανάν, πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται. Idem:
Κύπρι νεμεσσατὰ, κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής. Homer.
Αὐτὰρ ὃ αὖτε πέλοψ δῶκ' ἀτρέϊ ποιμένι λαῶν.
Ατρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολύαρνι θυέστῃ.

Αὐτὰρ ὁ αὖτε θυὲς ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι.

Et alibi: βαῖσκ᾽ ἴθι ἶρι ταχεῖα ποσειδάωνι ἄνακτι.

Græca item per υ ψιλὸν corripiuntur.

Homer. Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δ᾽ ἔτ᾽ ὀρύσσειν.

Hesiod. Ἀλλ᾽ εὐθὺς μυθεῖται, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνήμας.

L L finita corripiunt, ut animal, Annibal, mel, cōsul. Præter sal, sol, pol, nil, κατὰ συναίρεσιν à nihil: barbara quædam in el, ut Michaël, Daniël, &c.

N N finita producuntur, ut hymen, delphin. Excipe forsan, forsitan, tamen, attamen, an, in, cum cōpositis, ut exin, subin, dein, uiden, men, et alia id genus, quæ ad eundem modum per ἀποκοπὴν castrantur. Neutra item in en, ut carmen: græca in on per ὀμικρὸν, cuiuscunque fuerint casus, ut Ilion, caucason, à nominatiuo καύκασος, pylon à πύλος: & quædam in in, ut Alexin: in yn, ut ityn: in an à nominatiuis in a, ut Aeginan, ab Aegina.

Hæc quæ apocopen patiuntur, ut uiden, alij longa natura esse contendunt, inter quos est Seruius primæ autoritatis grāmaticus: alij cōtrà breuem, quod uiden apud Verg. Tibull. Papiniū, ultima correpta reperiat, quos interim licebit sequi, uel inuito Seruio, donec certius aliquid afferat. Græca in ων per ω producuntur, ut

ὁ	σαρπηδών ἀκταίων πανδίων ἰξίων	Hic	Sarpedon Actæon Pandion Ixion.

Vergil. Sarpedon ubi tot Simois correpta sub undis.

Ouid. Actæon ego sum, dominū cognoscite uestrum.

Idem:

Idem: Quem ſibi Pandion opibusq; uiriſq; potentē.
Horat. Perfidus Ixion, Io uaga, triſtis Oreſtes.

Sic & genitiui plurales, ut

τῶν { κιμμερίων
ἐπιγραμμάτων
Horũ { Cimmeriôn
Epigrammatôn

Homer. Ἔνθα δὲ κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε.
Tibull. Cimmeriôn etiam obſcuras acceſſit ad oras.

At in ον per ὁ μικρὸν ut diximus, breuia ſunt, ut

τὸ { ἴλιον
πήλιον
Hoc { Ilion
Pelion.

Ouid. Ilion & Tenedos, Simoisq; & Xanthus, & Ida,
Lucan. Pelion opponit radijs naſcentibus umbras.

Sic & accuſatiui quoque, ut

τὸν { ὄρφεον
μενέλαον
Hunc { Orpheon
Meneleon.

Ouid. Strymoniæ matres Orpheon eſſe ratæ.
Idem: Tu fore tam lentum iuſta Menelaon in ira.

Et in an fœminina, ut

τὴν { αἴγιναν
δηϊδάμειαν
Hanc { Aeginan
Didamian.

Papin. Nanq; ferunt raptam patrijs Aeginan ab undis.
Idem: Quid ſi nunc aliquis patrijs rapturus ab oris
Dædamian eat, &c.

In in quoque & yn utriuſque generis, ut

τὸν { ἶβιν
ἴτυν
Hunc { Ibin
Ityn

τὴν πρόκριν hanc Procrin.

Ouid. Et fletu madidis Ibin adite genis.
Idem: Tantaq; nox animi eſt, Ityn huc acceſſite, dixit.
Idem: Procrin habe dixit, q̄d ſi mea prouida mens eſt.

Cæterum accuſatiui in an, uel en, primæ declin. Græcorũ, & ſe[illegible]undæ item in en, produci debent, ut

τὸν { αἰνείαν, λαέρτην, ἀλκείδην, πυλάδην } τὴν { εὐρώπην, ἀστερίην, ἀμφιτρίτην, ἑλένην. } Ouidius:

Aenean animo, nocte dieq; refert. Idem:
Respice Laërten, ut iam sua lumina condas. Idem:
Mittor ad Alciden à cõiuge conscia mentis. Idem:
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem.
Rhemnius: Europen Asiæ Tanais disiungit ab oris.
Ouidius: Fecit & Asterien aquila luctante teneri.

Verum huiuscemodi & consimilium ratio à græcis peti debet. At quibus non contigit illius linguæ copia, suis partibus satis functi uidebuntur, si interim recte monentibus credere non dedignentur.

O O finita cõmunia sunt, ut amo, uirgo, legendo, & cætera gerundia: præter obliquos in o, ut domino, cùm monosyllabis, ut do, sto: & græcis per ω μέγα, ut διδὼ, κλειὼ, σαπφὼ, præter ἐγὼ, quod sæpius corripitur, ut & duo, cito, modo, & scio cum compositis, ut quomodo, nescio.

Cum obliquis in o conspirant & aduerbia quædã à nominibus deriuata, ut tanto, quanto, liquido, falso, manifesto, primo, & similia.

Ex illis quæ per ω μέγα scribuntur, pleraq; propria mulierum sunt, præsertim quæ Latinis in usu sunt, ut

ἡ { ἐρατώ, καλυψώ, λητώ, ἡρώ, ἰνώ } κλωθώ, δρυμώ, ξανθώ, ἀλεκτώ, ἰώ

ἠχώ

ἠχώ / Iuno, Latina uox est. μάντω / ἀργώ. &c. Vergil.

Drymoq́ue, Xanthoq́ue, Ligeaq́ue, Philodoceq́ue. Ouid.

Me certe Sappho meliorem fecit amicæ. Idem:

Ante oculos Io, quamuis auersus habebat. Idem:

Non mihi sunt uisæ Clio, Cliûsq́ue sorores.

Notandi sunt & genitiui Attici, ut

τοῦ { μενέλεω / νικόλεω τοῦ { ἀνδρόγεω / ἀπολλώ, apud Paulum prima Corinth. nō semel. Ne credas Mamotrecto, qui hanc uocem indeclinabilem esse putat, quū nominatiuus ἀπολλὼς legatur Actorū cap. 18. & 1. Corinth. 3. Vergil.

Androgeo galeam. Et alibi:

In foribus lethum Androgeo.

Obseruabis & quatuor illos accusatiuos, de quibus Gaza in secundo τῶν τετάρων, nempe

τὸν { ἄθω / λαγώ τὴν { κῶ / τέω. & ἀπόλλω ad Titum capite tertio. Vergilius:

Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo.

Hic ω in Atho licet natura longa sit, tamen ob uocalem sequentem corripit græcorū cōsuetudine, ut suprà diximus.

In p una tantum uox reperitur eaq́ue prisca, nimirum uolup, quam & Ennius apud Gelliū lib. duodecimo, capite quarto producit, isto quem subiunximus uersiculo: P

Quo cum multa uolup, ac gaudia clamq́ue palamq́ue.

R finita corripiūtur, ut cæsar, per, uir, uxor, tur. R
tur. Excipe far, lar, nar, uer, fur, cur, & par cū compositis, & græca quædam in ηρ, ut

ὁ	ἀὴρ κρατὴρ αἰθὴρ χαρακτὴρ	Hic Aër Crater Aether Character & similia.

Præter πατὴρ καὶ μητὴρ, pater & mater, quæ apud Latinos ultimam breuem habent.

Cor semel apud Ouid. product. legitur, aliâs, quod sciã, ubiq; correptum. Quod Latini in πατὴρ & μητὴρ sibi perpetuò permittunt, idem etiam in κελτιβὴρ & λωτὴρ aliquando audere solent. Martialis:

Ducit ad auriferas q̃d me salo celtiber oras. Tibul.

Exiguus pulla per uada lynter aqua.

Sumptum & hoc à Græcis, quibus η in ε suam breuem nõ raro uerti cernimus, nisi forsan uocatiuũ græcum in nostrũ nominatiuum mutari dixeris, quod interdum contingere, suprà ostensum est. Quin & illud quoque fortasse nõ fuerit præter institutum annotasse, esse uidelicet propria quædam grȩca in ωρ, quæ licet illis longa sint, nostris tamẽ pro breuibus usurpantur: Cuius generis sunt,

ὁ { ἕκτωρ, νέστωρ } { ἀγλαίωρ, μνήστωρ. } & consimilia.

Ouid. Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.

s S finita cum uocalibus pares habent terminationes, nempe as, es, is, os, us. Primo as finita producuntur, ut amas, musas. Præter græca quædam, quorum genitiui singul. in dos exeunt, ut arcas, pallas, & accusatiuos plural. nominũ πρωτοκλίτων, ut heroas, phyllidas.

Exemplum de nominatiuis. Ouidius:

Arcas adest ter quinq; ferens natalibus annos.

Persius

Persius: Hoc natat in labris, & in udo est Menas & Atys.
Horat. Pythias emuncto lucrata Simone talentum.
Ouid. Pallas anum simulat, posuitq; ad tempora canos.
Idem: Quatuor autumnos Pleïas orta fuit.
Exemplum de accusatiuis:
Martial. Phineas inuites, Apher & Oedipodas.
Ouid. In te fingebam uiolentos Troas ituros.
Verg. Permixtos heroas, & ipse uidebitur illis.
Idem: Aonas in montes, ut duxerit una sororum.
Idem: Indulgent uino, uertunt cratêras anhelos.
Persius: Phyllidas hypsiphilas, uatum & plorabile si quid.
Ausonius as in Helias corripit, quum ait:
Helias & solido cum corpore præuius Aenoch.

Es finita etiã longa sunt, ut Anchises, doces, patres. Excipiuntur tertiæ inflexionis quæ penultimam genitiui crescentis corripiũt, ut miles, seges: præter aries, abies, Ceres, paries, & pes cum compositis. Es quoq; à sum unà cum compositis corripitur, cuiuscunq; fuerit modi, ut ades, potes. Quibus penes adiungi potest, & nominatiui plurales græcorum, ut Maïdes, Cyclopes.

Teres à grammaticis inter producta recensetur, quũ tamen Ouid. secũdo Metamorph. aliter utatur, ita scribens:
Vt teres in dextra, qua somnos ducit & arcet
Virga sit.
Priscian. Probum sequutus, Inquies contra naturam primitiui sui corripi uult: ego sine autoritate nihil præcipiendum censeo. Pes & composita, ut bipes, tripes, quadrupes, sonipes, & quæ sunt his similia, produci, satis indicant poëtarum testimonia passim obuia. Quare nec audiẽdus est Pro

bus grammaticus, qui pes corripi contendit: Nec imitandus Ausonius, qui in Griphis ita scriptũ reliquit: Qui bipes & quadrupes foret, & tripes omnia solus. Græca uero in es, si sint nominatiui primæ declin. producunt, ut

ὁ	χρύσης	Hic	Chryses
	ξέρξης		Xerxes
	θαλῆς		Thales
	ἑρμῆς		Hermes
	μωσῆς		Moses. &c.

Item genitiui secundæ, ut

τῆς	φοιβῆς	Huius	Phœbes
	διαλεκτικῆς		Dialectices
	παρασκευῆς		Parasceues
	πεντηκοστῆς		Pentecostes.

At neutra in ες quintæ græcorum, breuia sunt, ut

τὸ	ἱππομανές	Hoc	Hippomanes
	κακόηθες		Cacoëthes
	καλόηθες		Caloëthes
	ἀληθές		Alethes.

Et nominatiui plurales eiusdem, ut suprà diximus: ut

οἱ	κύκλωπες	Hi	Cyclopes
	αἰθίοπες		Aethiopes
	φοίνικες		Phœnices
	δελφῖνες		Delphines
	ἀγῶνες		Agones. & id genus

innumera. Sed de his omnibus satis ubiq; exemplorũ, etiã apud poëtas latinos. Proinde festinantibus nobis & compendium professis, sat erit de singulis singula adscripsisse testimonia. Pro primo itaq; satisfaciat illud Vergilij:

1 Anchises alacris palmas utrasq; tetendit. Ouid.

2 Ipsaq; erat Beroë Semeles Epidauria nutrix. Iuuenal.

3 Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit. Verg.

4 Insan

4 Infandi Cyclopes & altis montibus errant. 15

Is finita corripiūtur, ut Paris, ignis. Excipe obliquos plurales, ut musis, templis, quis pro quibus, cum producentibus penult. genitiui crescentis, ut Samnis samnitis. Et in εις per diphthongū, ut Simoεις, Pyroεις. Et monosyllaba, ut uis, lis: præter is & quis nominatiuos, & bis apud Ouid. Istis accedunt uelis, malis, nolis: cum secūdis personis singularibus quartæ coniug. ut audis. Secunda uero persona futuri subiunctiui in ris, & plurali syllaba ri, ut in prosa oratione, autore Diomede, produci debent; ita in carmine nunc breues, nunc longæ reperiuntur. Ouidius:

Da mihi te placidum, dederis in carmine uires.
Iuuenal. Græculus esuriens, in cœlum, iusseris, ibit.
Ouid. Copia nec uobis ullo prohibente uidendi
Consulis, ut limen contigeritis erit.
Lucret. Quas ob res ubi uiderimus nil posse creari
De nihilo. &c.

Quæ in εις diphthongum desinunt, græcanicæ ditionis sunt, qualia sunt

ὁ { πυρόεις, τιμόεις, σελόεις } ὁ { φωνήεις, τιμήεις, μηδλέις. } &c.

Vt & illa etiā quę producunt penult. genitiui crescentis, ut

ὁ { Δελφίς, ἀκτίς, σαμνίς, τελχίς } τοῦ { δελφῖνος, ἀκτῖνος, σαμνῖτος, τελχῖνος. }

ἡ { σαλαμὶς / ῥίς τῆς { σαλαμῖνος / ῥινός.

At græca per *υ*, plerunque apud poëtas nostros correpta inuenies, cuiusmodi sunt,

ὁ { ἴτυς / ἄτυς / κάπυς Hic { Itys / Atys / Capys.

ἡ { χέλυς / τήθυς Hæc { Chelys / Tethys.

Hoc postremũ, ut & alia nõnulla superiorũ, Priscian. Vergilij autoritate fretus produci mauult. Locus cui innititur est primo Georgicorum:

Teq; sibi generum Tethys emat omnibus undis.

At hic locus nihil certi affert, quũ cæsura excusari potest. Ouidius manifeste corripit, ubi ait:

Tethys & extremo sæpe recepta loco est.

Ais, licet quartam coniug. redolere uideatur, apud Persiũ tamen & Sidoniũ corripitur: etsi non desunt qui in Persio ain pro ais reponendum putent. Persius:

Hunc ais? hunc, dijs iratis, genioq; sinistro. Sidonius: Prienæe Bia plures ais esse malignos.

OS Os finita producuntur, ut honos, deos: præter compos, impos, & os ossis: & grꝙca per *ο μικρὸν*, ut Delos, chaos, Pallados.

Græca in *ως* longa sunt, ut

ὁ { ἀνδρόγεως / ἥρως / μίνως / ἄθως / τρώς τοῦ { ἀχιλλέως / βασιλέως / ἱερέως / ἀρχιερέως / ἄρεως Attice.

Verg. Androgeos offert nobis ſocia agmina iungens.
Ouid. Heros æſonius potitur,ſpolioꝗ́ ſuperbus.
Idem: In dubio eſt,doleo quod Minos hoſtis amanti eſt.

Quę per ο μικρὸν ſcribuntur,breuia ſunt,qualia ſunt nominatiui ſingulares tertiæ declinationis,& genitiui quintæ per ο exile.

ἡ { λῆμνος, λέσβος, δῆλος, ἄβυδος

τοῦ { ἀρκάδος, τυρίος

τῆς { τηθύος, αἰνειίδος.

Ouid. Non ſæuis Aeetæ regia Lemnos erat.
Idem: Solueret,in ſpeculis omnis Abydos erat.
Idem: Arcados hinc ſedes & inhoſpita tecta tyranni.
Idem: Attamen ille tuæ felix Aeneidos autor.

Accedunt his etiam neutra quintæ declinationis: cuius generis ſunt quæ ſubiecimus:

τὸ { χάος, ἦθος, κλέος, τέλος

γένος, ἔθνος, εἶδος, μῆκος. & ſimilia.

Verg. Et chaos & phlegeton loca nocte ſilentia late.

Vs finita corripiuntur,ut deus,tempus: Præter producentia penult. genitiui creſcentis,ut ſalus ſalutis. Et omnes uoces quartæ inflexionis in us: præter nominatiuum & uocatiuū ſingul. ut huius, hæ, has, ô manus. Adde monoſyll.ut crus, thus: nam mus & ſus natura producuntur, nimirū à μῦς & σῦς longis. Deniꝗ́ producuntur & græca per ους diphthongum,ut Ieſus,Sapphus. VS

S priſcorum more interdum liqueſcit,ut ſuprà adnota-

uimus. Horat. Regis opus, sterilisq́ diu palus aptaq́ remis. Capella: Interriuata marmore tellus erat.

Græca in ους partim nominatiui sunt, partim genitiui κατὰ συναίρεσιν, ut sunt

ὁ { ἰησοῦς, πολύπους, ὀδοῦς } τοῦ { δημοσθένους, τείχους, λιθοῦς. }

ἡ { ὀποῦς, ἀμαθοῦς } τῆς { κλειοῦς, μαντοῦς. }

Verg. Est Amathûs, est celsa mihi Paphus, atq́ Cythera. Idem: Fatidicæ Mantûs & Thusci filius amnis.

Est tamen ubi υ abiecta è diphthongo, ex ους efficitur ος, syllaba uidelicet breuis è longa. Homerus:

Ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἄρτιπος οὕνεκα πάσας. Hesiod.
Γώλυπον ἀγρεύσας ποτὲ γυῖνιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν
ἔρρυψεν, δήσας θηρὸς ἱμαντοπέδην. Sic Horat.
Polypus an grauis hirsutis cubet hircus in alis. Idē:
Delectant ueluti Balbinū polypus Agnæ.

Vbi obiter aduertendum est, primam in polypus produci, ο μικρὸν in ω μέγα uersa δωρικῶς. De qua re sic scribit Athenæus: Δωριεῖς μὲν αὐτὸν διὰ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πώλυπον, ἀττικοὶ δὲ πολύπουν. quo modo & illud Persianum legi potest. Nec mihi Polydamas, & Troiades Labeonem
Prætulerint. &c.

Tametsi cōmentatores πουλυδάμας & πόλυπος legendum contendant: quemadmodū & in uulgatis exemplaribus legitur, & apud Homerum, Iliados 22.

Τοῖσι δὲ πουλυδάμας πεπνυμένος ἦρχ' ἀγορεύειν.

Necq́ id sanè perperàm, nam Græcis creberrimū est, huiusmodi syllabam uel producere, apposita υ ψιλὸν, uel abiecta corripere. Vtraque uenia usus est Maro noster, dum pro opilio, upilio dixit, & Syracosio pro syracusio.

Postre

Postremo u finita producuntur omnia, ut manu, diu, genu, amatu. Y.

Quidam è uetustioribus grāmaticis, inter quos sunt Victorinus & Seruius, neutra in u, corripi uolunt, præsertim in nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo, ad Græcorū imitationem, qui his similia corripiunt. Theocritus:

ἀλλ' εὐθὺς μυθεῖται, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνήμας. Homer.
πρόχνυ καθεζομένη, δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι.

Nos enim ex γόνυ genu fecimus υ ψιλὸν uersa in u, quod & in aliis quibusdam factum comperies, ut

τύ	Tu
μῦς	Mus
κῦμαι	Cumæ
δύο	Duo
σῦς	Sus, & quæ sunt huius generis.

At istis omnino reclamat Priscianus. Cui equidem assentio, donec illi suam opinionem alicuius poëtæ latini autoritate confirmauerint.

VERSIFICANDI METHODI FINIS.

BASILEAE, PER IO. BEBELIVM, ET AND. CRATANDRVM, MENSE AVGVSTO, ANNO M. D. XXXII

PALMA
BEB.